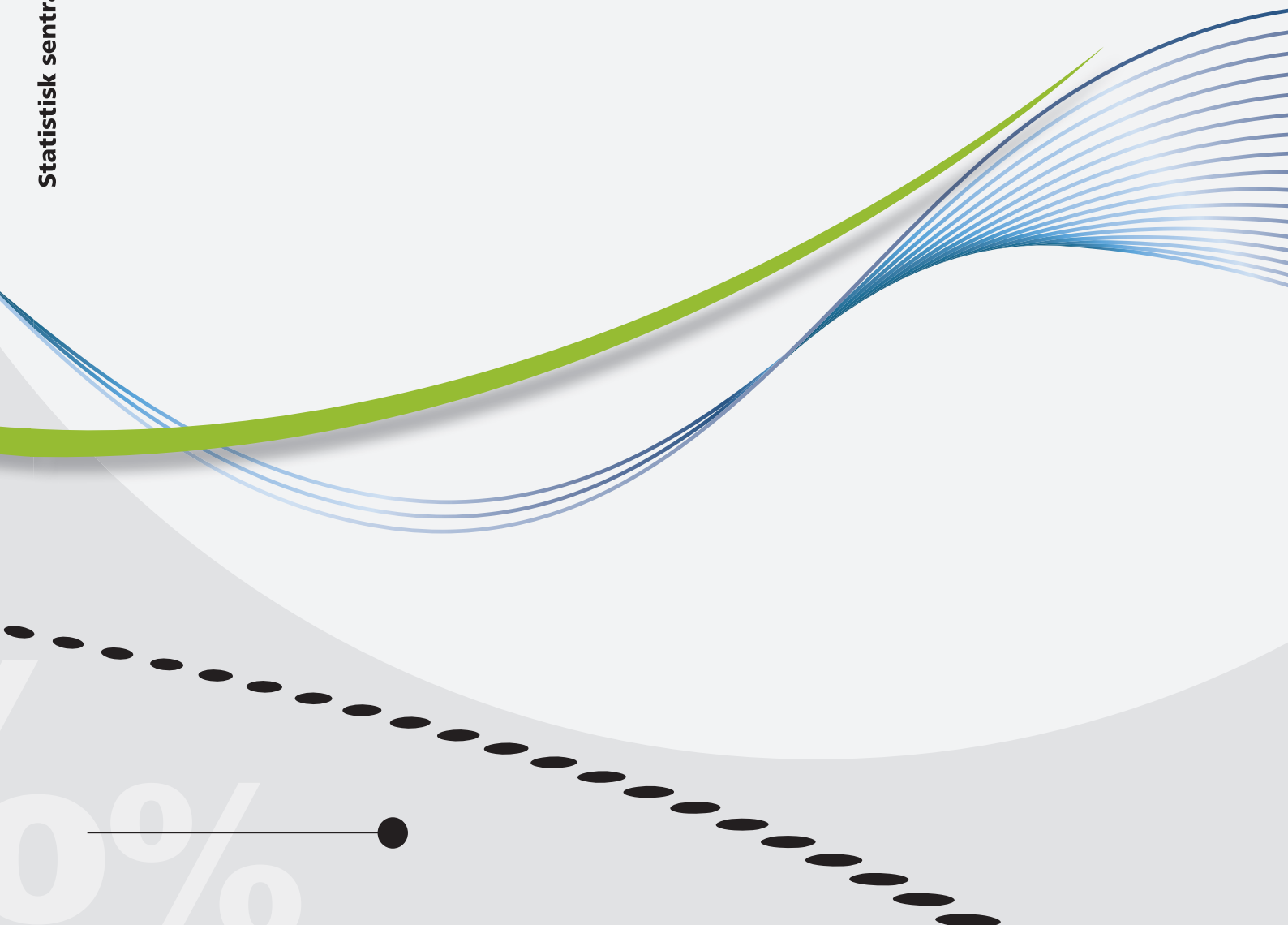

Linda Van Moere Præstiin

Korttidsstatistikk for varehandel 2012
Resultater og metoder

Linda Van Moere Præstii

Korttidsstatistikk for varehandel 2012

Resultater og metoder

© Statistisk sentralbyrå Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde. Publisert mars 2013	Standardtegn i tabeller Tall kan ikke forekomme Oppgave mangler Oppgave mangler foreløpig Tall kan ikke offentliggjøres Null Mindre enn 0,5 av den brukte enheten Mindre enn 0,05 av den brukte enheten Foreløpig tall Brudd i den loddrette serien Brudd i den vannrette serien Desimaltegn	Symbol . .. ... : - 0 0,0 * — ,
---	--	---

Forord

Publikasjonen gir en samlet dokumentasjon over korttidsstatistikk innen varehandel som Seksjon for bygg- og tjenestestatistikk i Statistisk sentralbyrå (SSB) publiserer. Det er første gang vi utgir en slik samlet dokumentasjon. Den beskriver SSB sin omsetningsstatistikk for varehandel, detaljomsetningsindeksen, investeringsstatistikken for detaljhandel, pris- og volumindeksen for engroshandel, statistikken for førstegangsregistrerte personbiler og alkoholomsetningsstatistikken. Dette er en blandning av nye og gamle statistikker. Noen av dem har vært publisert i over 50 år, mens andre er kommet til senere.

Vi har lagt vekt på å dokumentere beregningsmetodene og sammenheng med annen statistikk. I tillegg har vi belyst statistikkens utvikling tilbake i tid. Mer detaljert statistikk er tilgjengelig på internett. Aktuelle internettadresser er listet opp i eget vedlegg. Vi beskriver også hvordan man kan hente ut de tallene man ønsker fra statistikkbanken.

Publikasjonen er utarbeidet av rådgiver Linda V.M. Præstii. Ansvarlig seksjonsleder er Roger Jensen, seksjon for bygg- og tjenestestatistikk.

Statistisk sentralbyrå, 21. desember 2012

Hans Henrik Scheel

Sammendrag

Formålet med publikasjonen er å gi en samlet presentasjon av korttidsstatistikk innen varehandel som seksjon for bygg- og tjenestestatistikk i Statistisk sentralbyrå publiserer. Det er:

- Omsetningsstatistikk for varehandel
- Detaljomsetningsindeksen
- Investeringsstatistikk for detaljhandel
- Pris- og volumindeks for engroshandel
- Statistikk for førstegangsregistrerte personbiler
- Alkoholomsetningsstatistikk

Dette er en blandning av gamle og nye statistikker. Alkoholomsetningsstatistikken er eldst. Den kom i gang i 1910 med tall helt tilbake til 1851. De andre statistikkene kom til senere. Først Detaljomsetningsindeksen, i 1936, og sist investeringsstatistikken for detaljhandel, i 2009.

Fire av statistikkene bygger på Standard for næringsgruppering (SN2007). Den terminvise og kvartalsvise omsetningsstatistikken dekker bortimot hele standardens næringshovedområde *G Varehandel og reparasjon av motorvogner*, mens den månedlige omsetningsstatistikken kun dekker detaljhandelen (figur 0.1).

Figur 1.1 Hva dekker korttidsstatistikkene innen varehandelsområdet etter SN2007?

	Omsetningsstatistikk for varehandel, terminvis	Omsetningsstatistikk for varehandel, kvartalsvis	Pris- og volumindeks for engroshandel	Detaljomsetningsindeksen (månedlig)	Investeringsstatistikk for detaljhandel	Statistikk for førstegangsregistrerte personbiler	Alkoholomsetningsstatistikk
G Varehandel og reparasjon av motorvogner							
45.1-4 Handel med og reparasjon av motorvogner						overlapp med 45.112 ¹	
46.2-9 Engroshandel, unntatt med motorvogner							overlapp med 46.341, 46.349 ²
47.1-9 Detaljhandel, unntatt med motorvogner					3		

Fotnoter: 1. 45.112 Detaljhandel med biler og lette motorvogner, unntatt motorsykler
 2. 46.341 Engroshandel med vin og brennevin
 46.349 Engroshandel med drikkevarer ellers (inkludert øl med alkohol)
 3. Investeringsstatistikk for detaljhandel dekker ikke detaljhandel med drivstoff til motorvogner (47.3).

Statistikken for førstegangsregistrerte personbiler og alkoholomsetningsstatistikken bygger ikke direkte på næringsstandarden, men overlapper med ulike næringsundergrupper innen varehandel.

Leseveiledning

Siden de ovennevnte korttidsstatistikkene innen varehandel ikke dekker hele varehandelsområdet, bruker vi i kapittel 1 seksjonens årlige strukturstatistikk for varehandel for å presentere utviklingen i varehandelen. I tillegg til utviklingen i omsetning, gir den oversikt over blant annet utviklingen i sysselsetting og antall bedrifter.

Kapitlene 2-7 beskriver utviklingen, bakgrunn og formål, datainnsamling og datakilder, samt beregning av hver enkelt statistikk nærmere. Sammenheng med annen statistikk og brudd i statistikken omtales også.

Annen varehandelsstatistikk

Som nevnt utgir SSBs seksjon for bygg- og tjenestestatistikk ved siden av korttidsstatistikk innen varehandel også en årlig strukturstatistikk for varehandel¹, som har detaljert informasjon om aktiviteten i sektoren på bakgrunn av regnskapstall. I tillegg utarbeides det hvert femte år en oversikt over salgsinntekter for solgte handelsvarer for ulike næringer og varegrupper innen varehandel². Avanseundersøkelsen, som gjennomføres omkring hvert 10. år, gir en oversikt over avanser for solgte handelsvarer fordelt på varegrupper.

Det er også andre seksjoner i Statistisk sentralbyrå som utarbeider statistikk som dekker varehandelen. For eksempel nasjonalregnskap, utenrikshandel med varer, konsumprisindeksen, lønnsstatistikk, registerbasert sysselsettingsstatistikk og sykefraværstatistikk. Vedlegget *Internettadresser* i publikasjonen gir en oversikt over disse statistikkene.

¹ <http://www.ssb.no/stvareh>

² <http://www.ssb.no/vov>

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
1. Varehandelen i Norge	7
1.1. Hva omfatter varehandelen?	7
1.2. Varehandelens plass i norsk økonomi.....	7
1.3. Utviklingen i varehandelen	7
2. Omsetningsstatistikk for varehandel	10
2.1. Utviklingen i varehandelen, unntatt agenturhandel.....	10
2.2. Bakgrunn og formål.....	11
2.3. Omfang og publisering	11
2.4. Datakilder og datainnsamling	12
2.5. Beregninger.....	13
2.6. Begreper og definisjoner	15
2.7. Feilkilder og usikkerhet.....	16
2.8. Brudd i statistikken	17
2.9. Sammenheng med annen statistikk	18
3. Detaljomsetningsindeksen	19
3.1. Bakgrunn og formål.....	20
3.2. Publisering	21
3.3. Datakilder og datainnsamling	21
3.4. Populasjon og utvalg	22
3.5. Beregninger.....	23
3.6. Begreper og definisjoner	27
3.7. Feilkilder og usikkerhet.....	28
3.8. Brudd i statistikken	29
3.9. Sammenheng med annen statistikk	30
4. Investeringsstatistikk for detaljhandel	32
4.1. Utviklingen i investeringer i detaljhandelen	32
4.2. Bakgrunn og formål.....	33
4.3. Publisering	33
4.4. Datakilder og datainnsamling	34
4.5. Populasjon og utvalg	34
4.6. Beregninger.....	34
4.7. Begreper, grupperinger og definisjoner.....	37
4.8. Feilkilder og usikkerhet.....	38
4.9. Sammenheng med annen statistikk	39
5. Pris- og volumindeks for engroshandel	41
5.1. Utviklingen i priser og volum i engroshandelen	41
5.2. Bakgrunn og formål	42
5.3. Publisering	43
5.4. Datakilder og datainnsamling	43
5.5. Populasjon og utvalg	43
5.6. Beregninger.....	44
5.7. Begreper og definisjoner	45
5.8. Feilkilder og usikkerhet.....	46
5.9. Sammenheng med annen statistikk	47
6. Statistikk over førstegangsregistrerte personbiler	49
6.1. Utviklingen i antallet førstegangsregistrerte personbiler.....	49
6.2. Bakgrunn og formål	49
6.3. Omfang og publisering	50
6.4. Datakilder og datainnsamling	50
6.5. Beregninger.....	51
6.6. Begreper og definisjoner	51
6.7. Feilkilder og usikkerhet.....	51
6.8. Brudd i statistikken	52
6.9. Sammenheng med annen statistikk	52
7. Alkoholomsetningsstatistikk.....	60
7.1. Utviklingen i alkoholomsetningen per innbygger	60
7.2. Bakgrunn og formål	61
7.3. Omfang og publisering	62
7.4. Datakilder og datainnsamling	62
7.5. Beregninger.....	63
7.6. Begreper, grupperinger og definisjoner	63
7.7. Feilkilder og usikkerhet.....	64
7.8. Brudd i statistikken	64
7.9. Sammenheng med annen statistikk	65

Referanser	68
Vedlegg A: Eksempel på internettskjema for utvalget av identiske bedrifter i detaljomsetningsindeksen.....	71
Vedlegg B: Eksempel på internettskjema for utvalget av identiske bedrifter i investeringsstatistikken for detaljhandel	71
Vedlegg B: Eksempel på internettskjema for utvalget av identiske bedrifter i investeringsstatistikken for detaljhandel	72
Vedlegg C: Eksempel på skjema for utvalget av bedrifter i prisindeksen for engroshandel	75
Vedlegg D: Eksempel på avgiftsoppgave for produsenter og importører av alkohol.....	76
Vedlegg E: Avgiftsgrupper for alkohol og bruk i SSBs alkoholomsetningsstatistikk.....	77
Figurregister	90
Tabellregister	91

1. Varehandelen i Norge

1.1. Hva omfatter varehandelen?

Standard for næringsgruppering 2007 (SSB 2008, s.111) beskriver næringshovedområde G. *Varehandel, reparasjon av motorvogner* – ofte referert til som varehandel i denne publikasjonen – som følger:

”Omfatter agentur-, engros- og detaljhandel med alle typer varer og tjenester i forbindelse med salg av varer. Salget må skje uten at selger har bearbeidet eller omdannet varen. Omfatter salg av både nye og brukte varer. Omfatter også reparasjon av motorvogner.

Salg uten bearbeiding eller omdanning omfatter den vanlige håndteringen i forbindelse med handel som f.eks. sortering, klassifisering, blanding, tapping på flasker, pakking, ompakking med henblikk på distribusjon i mindre partier, lagring evt. som fryse- eller kjølevarerensning og tørking av landbruksprodukter, utskjæring av trefiberplater eller metallplater som sekundær virksomhet.

Næring 45 omfatter alle aktiviteter i forbindelse med salg og reparasjon av motorvogner, mens næring 46 og 47 omfatter alle andre salgsaktiviteter. Forskjellen på engros- og detaljhandel avhenger av hvem som er kunden.

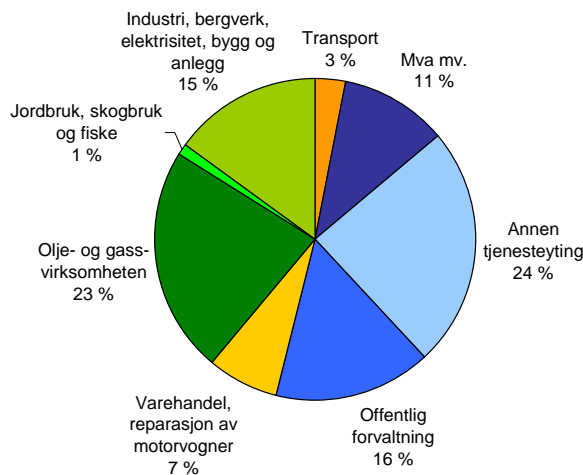
Engroshandel omfatter videresalg (salg uten omdanning) av nye og brukte varer til detaljister, til industrien, næringsdrivende, institusjonelle og profesjonelle brukere eller til andre grossister, eller agent- eller meglervirksomhet ved kjøp eller salg av handelsvarer til disse personene eller virksomhetene.

Detaljhandel omfatter videresalg (salg uten omdanning) hovedsakelig til offentligheten av nye og brukte varer til personlig bruk eller til husholdningsbruk, via forretninger, stormagasiner, torghandel, postordreforretninger, dørsalg, gatesalg mv. ”

1.2. Varehandelens plass i norsk økonomi

Varehandelen sto for 181 milliarder kroner eller 6,7 prosent av verdiskapingen i norsk økonomi i 2011 (figur 1.1). Til sammenligning var varehandelens andel i BNP i 1990 på 9,8 prosent og i 1970 på 13,4 prosent.

Figur 1.1 BNP fordelt på hovednæringer i 2011. Prosent

Kilde: Nasjonalregnskap, Statistisk sentralbyrå

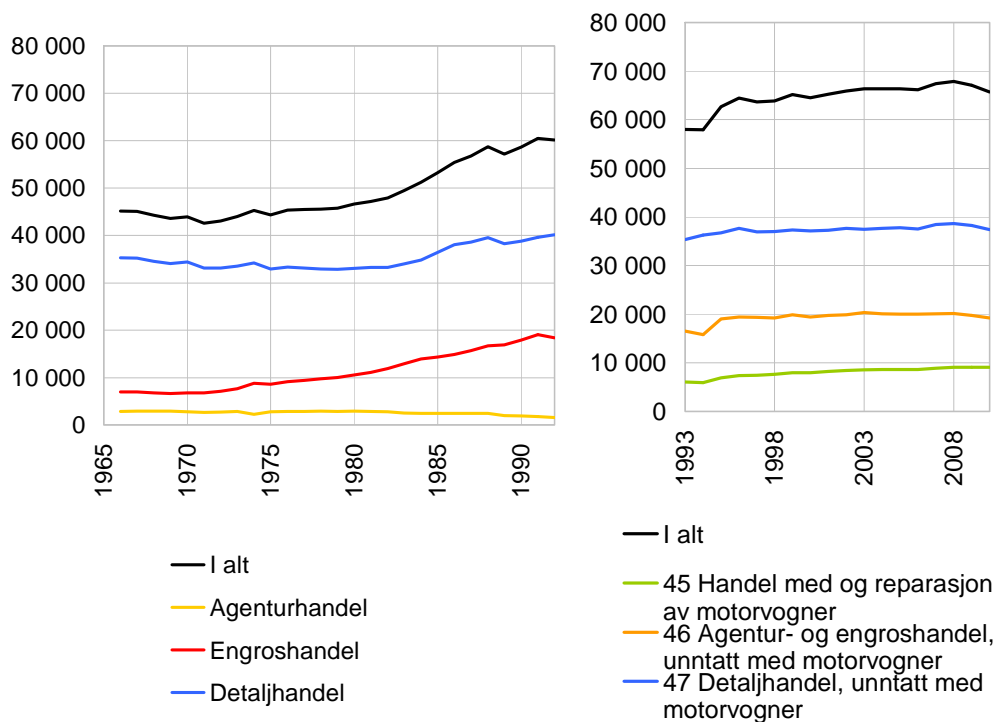
1.3. Utviklingen i varehandelen

Vi vil her belyse utviklingen i varehandelen ved hjelp av SSBs strukturstatistikk for varehandel³, som har vært utarbeidet årlig siden 1965. Siden statistikken har vært publisert etter forskjellige næringsstandarder gjennom årene, presenterer vi den fordelt på to figurer. Figuren til venstre viser statistikk for årene 1965-1992 etter SN83 (ISIC-næringer), mens figuren til høyre viser statistikk for årene 1993-2010 etter SN2007 (NACE-næringer)⁴.

³ <http://www.ssb.no/stvareh>

⁴ Vi har tilnærmetvis regnet om SN1994-tall (1993-2001) og SN2002-tall (2002-2006) til SN2007-tall. For perioden 1993-2006 har vi følgelig utelatt tall for *Reparasjon av husholdningsvarer og varer til personlig bruk* (næringshovedgruppe 52.7 i SN94 og SN2002) siden disse ved overgang til SN2007 ble fjernet fra varehandelen og heller ikke var en del av den i SN83. Tall for *Detaljhandel med drivstoff* til

Figur 1.2. Varehandel. Antall bedrifter etter næring, 1965-1992 og 1993-2010

Kilde: Strukturstatistikk for varehandel, Statistisk sentralbyrå

En kan sammenligne utviklingen i antall bedrifter, antall sysselsatte og omsetningen for varehandelen totalt i tiden 1965-1992 og 1993-2010 (figur 1.2-1.4), ved å ta hensyn til forskjellen mellom nærings-standardene, som hovedsakelig kan samfattes slik:

Varehandel etter SN83 (figur til venstre)
 - Noe engros- og detaljhandel⁵
 + Vedlikehold og reparasjon av motorkjøretøyer⁶
 ≈ Varehandel etter SN2007 (figur til høyre)

På mer detaljert nivå kan forskjellene mellom SN83 og SN2007 sammenfattes slik:

- SN2007 inneholder varehandelsnæringen *Handel med og reparasjon av motorvogner*. I SN83 var handel med motorvogner en del av detalj- og engroshandel, mens reparasjonsdelen ikke var en del av varehandelen.
- Noen næringsundergrupper under engroshandel i SN83 regnes til dels som detaljhandel i SN2007.

Figur 1.2 viser at antall varehandelsbedrifter har gått opp vesentlig gjennom årene, men antall sysselsatte har økt mer betydelig (figur 1.3). Fra 1993 til 2010 steg antall sysselsatte i varehandelen med rundt 32 prosent, mens antall bedrifter gikk opp med omkring 13 prosent. Omsetningen til varehandelsbedriftene økte i samme periode med 133 prosent (figur 1.4). De 66 000 varehandelsbedriftene i Norge hadde 369 000 sysselsatte i 2010 og omsatte for 1312,1 milliarder kroner.

motorkjøretøyer og motorsykler (hovednæringsgruppe 50.5 i SN94 og SN2002) har vi regnet med under detaljhandel (næring 47), der de hører til etter SN2007.

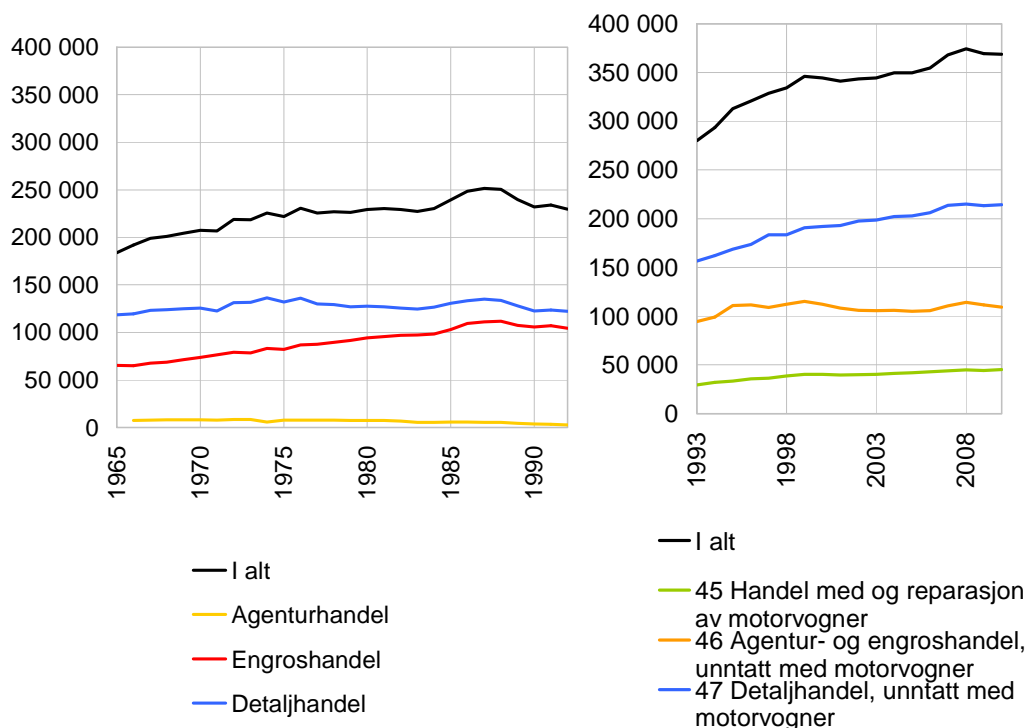
⁵ Ved overgang fra SN83 til SN94 ble følgende næringsundergrupper (etter SN83) for en del skilt ut fra varehandelen: 61219 *Engroshandel med andre råvarer*, 61235 *Engroshandel med maskiner og utstyr for kontor og butikk*, 62310-62640 og 62990, som gjelder detaljhandel med diverse varer. Samtidig ble 38430 *Produksjon av motorkjøretøyer, unntatt motorsykler* (SN83) flyttet til varehandelen under 51.570 *Engroshandel med avfall og skrap* (SN94).

Ved overgang til SN2007 ble disse næringsundergrupper til dels skilt ut fra varehandelen: 51.310 *Engroshandel med frukt og grønnsaker* og 51.341 *Engroshandel med vin og brennevin* etter SN2002.

⁶ Ved overgang til SN94 ble 95130 *Reparasjon av motorkjøretøyer* (SN83) en del av varehandelen, men ved overgang til SN2007 ble en liten del av den skilt ut fra varehandelen.

Den kraftige utviklingen i varehandelen i etterkrigstiden er ifølge Lavik og Brusdal (2003) et resultat av økt forbruk (grunnet bedre økonomi), endringer i forbrukets sammensetning (omlegging fra livsnødvendige varer til luksusvarer) og at nye varer er kommet til.

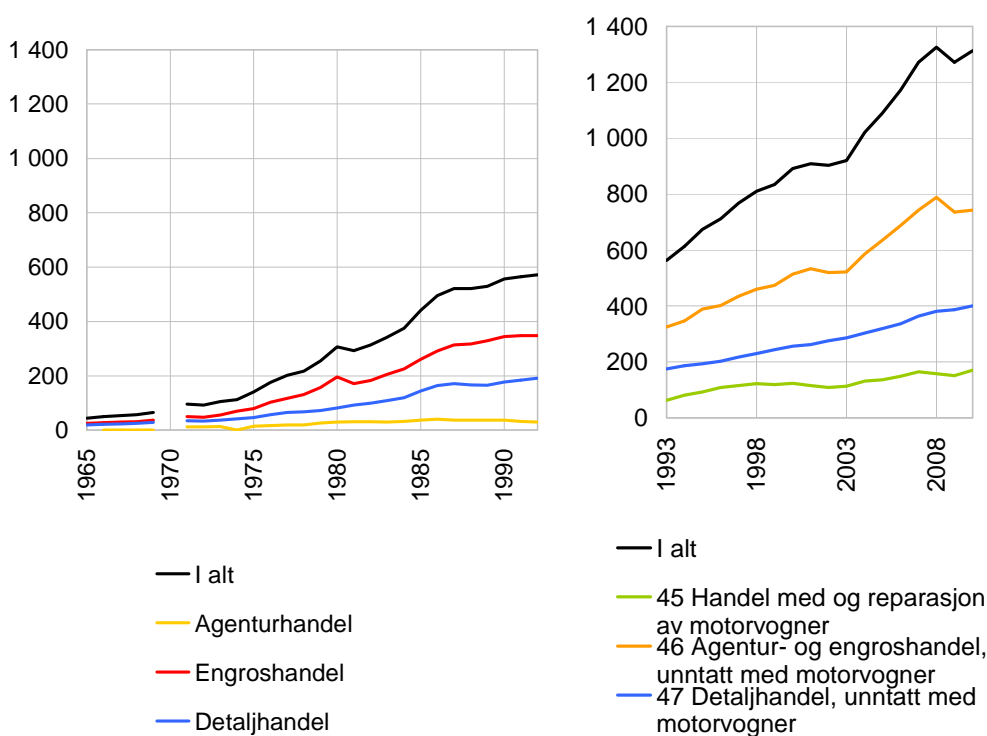
Figur 1.3. Varehandel. Antall sysselsatte etter næring. Bedriftstall. 1965-1992 og 1993-2010

Kilde: Strukturstatistikk for varehandel, Statistisk sentralbyrå

Av figur 1.3 og 1.4 fremgår det også at sysselsettingen var størst i detaljhandelen fra 1993 til 2010, mens agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner, hadde den største omsetningen.

Figur 1.4. Varehandel. Omsetning etter næring i milliarder kroner. Bedriftstall. 1965-1992 og 1993-2010

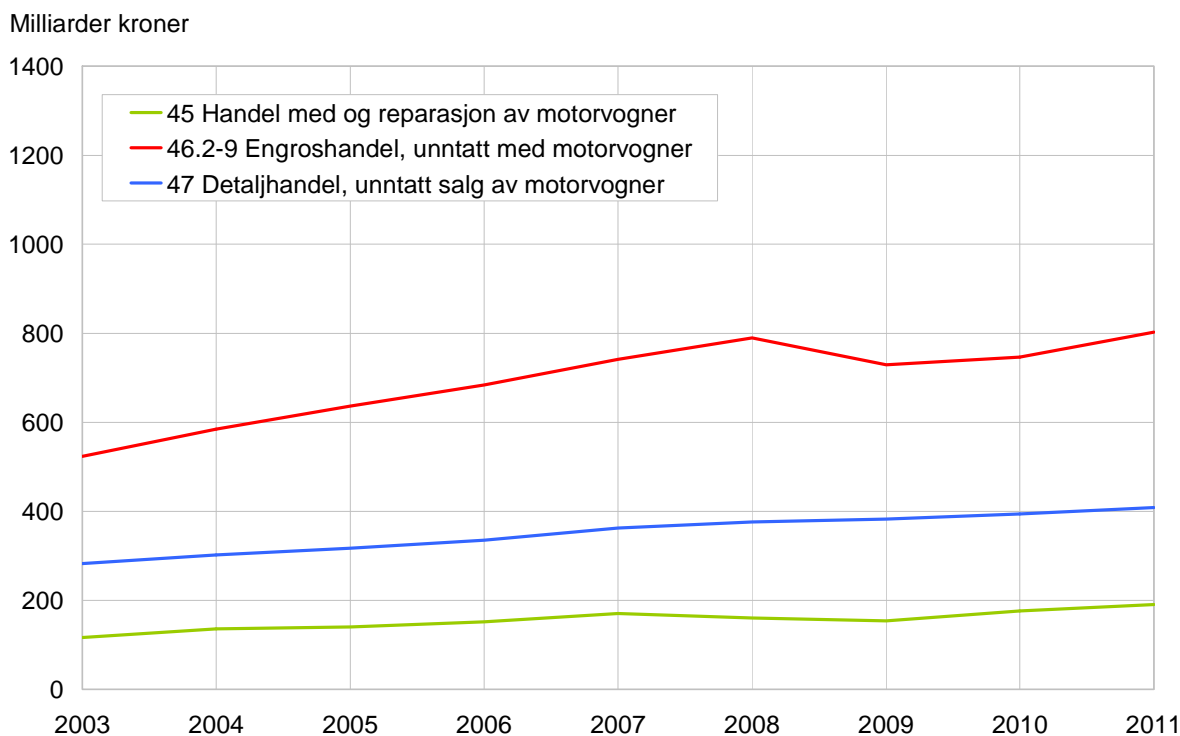
Kilde: Strukturstatistikk for varehandel, Statistisk sentralbyrå

2. Omsetningsstatistikk for varehandel

2.1. Utviklingen i varehandelen, unntatt agenturhandel

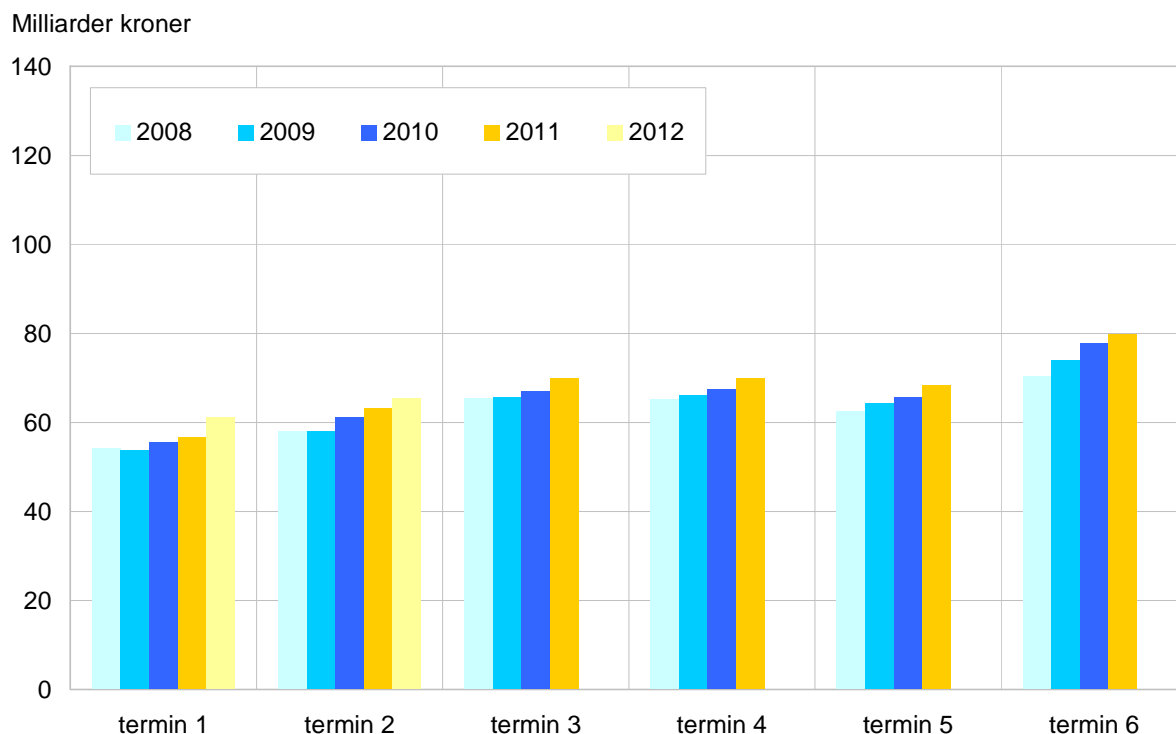
Omsetningen innen varehandelen, unntatt agenturhandel, har økt betydelig i perioden 2003-2011 (figur 2.1)⁷. Veksten har vært sterkest for handel med og reparasjon av motorvogner, nesten 64 prosent.

Figur 2.1. Omsetningsstatistikk for varehandel, unntatt agenturhandel. Milliarder kroner

Kilde: Varehandel omsetningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå

⁷ Vi har tilnærmet regnet om SN2002-tall (2003-2007) til SN2007-tall. For perioden 2003-2007 har vi følgelig utelatt tall for *Reparasjon av husholdningsvarer og varer til personlig bruk* (næringshovedgruppe 52.7 i SN2002) siden disse ved overgang til SN2007 ble fjernet fra varehandelen. Tall for *Detaljhandel med drivstoff til motorkjøretøyer og motorsykler* (hovednæringsgruppe 50.5 etter SN2002) har vi regnet med under detaljhandel (næring 47), der de hører til etter SN2007.

Figur 2.2. Omsetningsstatistikk for varehandel, unntatt agenturhandel. Milliarder kroner

Kilde: Varehandel omsetningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå

2.2. Bakgrunn og formål

Formål og historie

Formålet med statistikken er å kartlegge nivå og utvikling i omsetningen innen varehandel. Statistikken blir blant annet produsert med bakgrunn i nasjonalregnskapet sitt behov for data i kvartalsvis nasjonalregnskap og etter EU sin forordning for korttidsstatistikk. Den terminvise omsetningsstatistikken som kom ut for statistikkåret 1994 omfattet kun detaljhandelsnæringen, mens statistikk for påfølgende statistikkår omfattet hele varehandelsområdet.

Vesentlige endringer

Omsetning utenfor merverdiavgiftsloven ble fra første termin 2001 med i statistikken, mens statistikken i tiden før kun inneholdt omsetning innenfor merverdiavgiftsloven.

Brukere og anvendelsesområder

Statistikken brukes av offentlig virksomhet (departementene, Norges Bank m.fl.) og finans- og analysemiljøene. Bransjeorganisasjoner og ulike aktører innen varehandelen er også aktive brukere. Markedsanalytikere og media bestiller ofte mer detaljert statistikk.

2.3. Omfang og publisering

Populasjon

Populasjonen er alle aktive bedrifter i Norge, unntatt Svalbard, innen næringen *Varehandel og reparasjon av motorvogner*, eksklusiv agenturhandel. Dette omfatter næringene 45, 46 (utenom 46.1) og 47 ifølge Standard for næringsgruppering (SN2007)⁸. Enheter som er eid av stats- eller trygdeforvaltningen, fylkeskommuner eller kommuner er ikke med.

Observasjonsenheten er i hovedsak identisk med momspliktig enhet, det vil si et foretak med momspliktig årsomsetning som overstiger 50 000 kroner.

⁸ <http://www.ssb.no/nace>

Tomånedlig publisering

Vi publiserer tomånedlig omsetningsstatistikk på femsiffer næringsnivå om lag 17 uker etter terminens utløp. Reviderte tall for tidligere terminer i samme og forrige kalenderår kommer ut samtidig⁹. Vi utgir tallene for hele landet, samt inndelt etter fylke. Omsetningstall for kommuner og postnummerområder kan bestilles. Hvis færre enn tre enheter ligger til grunn for en celle i en tabell, offentliggjør vi ikke tallene på grunn av konfidensialitet.

Kvartalsvis publisering

Vi publiserer også kvartalvis indekser på tosiffer næringsnivå om lag to måneder etter kvartalets utløp. Indeksen for forrige kvartal blir beregnet på nytt med observerte istedenfor delvis estimerte tall. Reviderte indekser for tidligere kvartaler i samme og forrige kalenderår blir også utgitt. Samtidig med publisering i Norge, sender vi justerte, virkedagskorrigerede og sesongjusterte indekser til Eurostat.

2.4. Datakilder og datainnsamling

Skatteetatens oppgaveregister

Avgiftspliktige må levere omsetningsoppgaven via internettportalen Altinn¹⁰ eller på papirskjema innen en måned og ti dager etter utløpet av hver to-måneders termin. Unntak er oppgaven for tredje termin (mai og juni), hvor svarfristen er tre uker lengre. (Skatteetaten 2011)

Nesten to måneder etter terminens utløp får vi en fil med omsetningsoppgaver for den aktuelle og den foregående terminen fra Oppgaveregisteret i Skatteetaten. Oppgavene for den foregående terminen inkluderer sent leverte oppgaver som vi ikke hadde da vi publiserte statistikken for første gang. Slik kan vi lage revidert statistikk for den foregående terminen.

Vi bruker post 1 på omsetningsoppgaven, der oppgavegiver fører totalen for all avgiftspliktig og avgiftsfri omsetning. Oppgaven inneholder vanligvis tall for:

- et enmansforetak,
- et flerbedriftsforetak,
- eller flere foretak samlet (fellesregistrering).

Men Skatteetaten kan også gi en bedrift i et flerbedriftsforetak, som er fysisk og formelt skilt ut fra resten av virksomheten, adgang til å rapportere på særskilt oppgave (særskilt registrering). (Skatteetaten 2011)

Små foretak – med omsetning under en million kroner i kalenderåret – kan søke om å levere omsetningsoppgave bare én gang i året (Skatteetaten 2011). Siden fristen for innsending av årlige terminoppgaver er 10. mars, mottar vi tidlig leverte oppgaver i slutten av februar (i oppgavefilen som inneholder tall for sjette termin), mens resten kommer to måneder senere (i filen som inneholder oppgaver for sjette termin for andre gang).

Merverdiavgiftsregisteret til Skatteetaten

Statistisk sentralbyrå mottar ukentlig fil fra merverdiavgiftsregisteret som inneholder alle avgiftspliktige foretak med deres oppgavegivernumre. Dataene på MVA-mantallsfilen og oppgavefilen gjør det mulig for oss å koble oppgavedata til de riktige foretakene i SSBs Bedrifts- og Foretaksregister (figur 2.3).

SSBs Bedrifts- og Foretaksregister

I SSBs Bedrifts- og Foretaksregister finnes informasjon om hvilke bedrifter som tilhører et foretak. Denne informasjonen bruker vi til å fordele omsetning fra foretak, som er rapporteringspliktig, ned på bedrift. Registerets sist tilgjengelige situasjonsfil, samt fil 12 måneder tilbake i tid er viktige for å avdekke bedrifter som har skiftet foretakstilknytting. Vi bruker også bedriftenes nærings- og kommunekode samt postnummer fra Bedrifts- og Foretaksregisteret i beregningen.

⁹ Omsetningstall for den foregående terminen beregner vi nemlig på nytt på grunn av etterslep i innrapporteringen til Skattedirektoratet. Tall i tidligere terminer i samme og forrige kalenderår kan vi også ha korrigeret noe i forbindelse med revisjon av tall for den aktuelle og foregående terminen.

¹⁰ <http://www.altinn.no>.

Omsetningstall for kjedebutikker i detaljomsetningsindeksen

For bedrifter som tilhører en kjede bruker vi omsetningstall som vi har fått inn og revidert i forbindelse med produksjon av den månedlige detaljomsetningsindeksen.

Strukturstatistikk for varehandel

Vi henter omsetningstall fra sist tilgjengelige strukturstatistikk for varehandel¹¹ for å finne omsetningsandeler til bedrifter i et flerbedriftsforetak. Slik kan vi fordele omsetningen på oppgaven ned på bedriftsnivå.

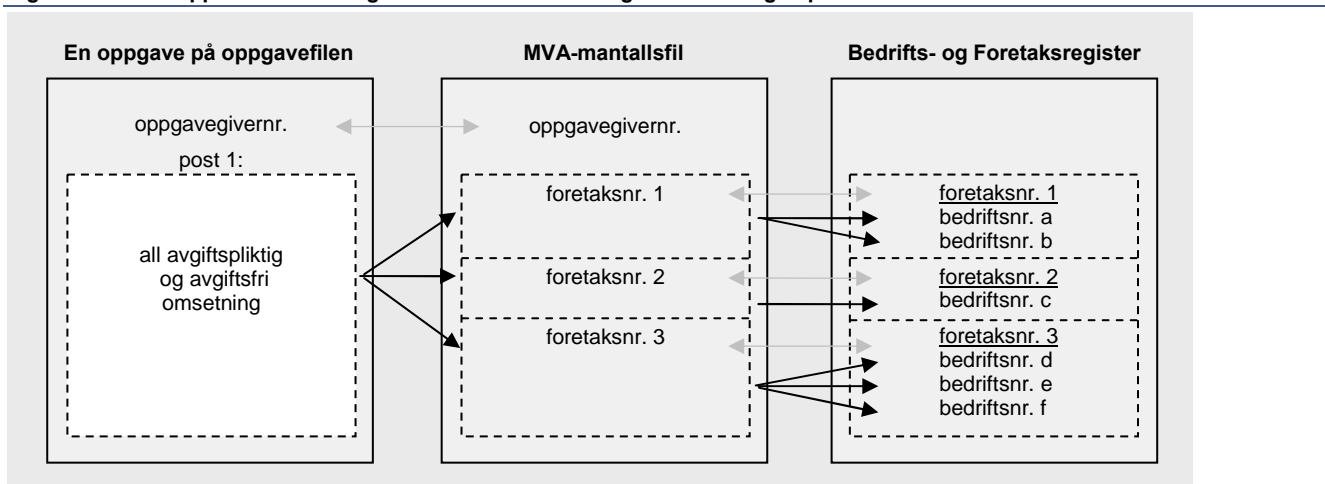
2.5. Beregninger

Tomånedlige omsetningstall

Vi utarbeider omsetningsstatistikk for varehandel for bedrifter og per to-måneders termin. Omsetningen på oppgavene fra Skatteetaten er for forskjellige slags enheter og for noen enheter årlig istedenfor tomånedlig. Derfor må vi fordele omsetningen på oppgavene ned på bedriftsnivå og på to-måneders terminer for forskjellige typer enheter, unntatt for bedrifter i førstnevnte punkt under:

- *Bedrifter som tilhører en kjede og der vi har fått omsetningstall fra kjedekontoret i forbindelse med detaljomsetningsindeksen*
For disse bedrifter bruker vi de månedlige tallene fra detaljomsetningsindeksen i beregningen istedenfor de tomånedlige tallene på omsetningsoppgavene siden de er nøyaktige og viser sesongsvingninger.
- *Fellesregistrerte foretak*
For fellesregistrerte foretak fordeler vi omsetningen på oppgaven på de enkelte foretakene basert på foretakenes andeler i totalomsetning fra sist tilgjengelige strukturstatistikk. Videre fordeler vi for flerbedriftsforetak omsetningen ned på bedrifter som beskrevet i neste punkt.

Figur 2.3. En oppgave for fellesregistrerte foretak: fordeling av omsetningen på bedrifter

- *Flerbedriftsforetak*
Vi fordeler omsetningen for flerbedriftsforetak på deres tilhørende aktive bedrifter basert på bedriftenes andeler i foretakets omsetning i sist tilgjengelige strukturstatistikk for varehandel (figur 2.3). Hvis en av bedriftene i foretaket er ny (i SSBs Bedrifts- og Foretaksregister), kjenner vi ikke omsetningen. Da benytter vi antall ansatte meldt via NAV til vårt Bedrifts- og Foretaksregister som fordelingsnøkkel.
- *Enmansforetak*
Til enmansforetak er det kun knyttet en bedrift, så omsetningen på oppgaven tilhører denne bedriften.
- *Små foretak*
For små foretak som rapporterer omsetningen årlig, fordeler vi omsetningen likt på de seks terminene i året. Vi bruker de samme tallene på terminene neste år inntil vi mottar nye årlige terminoppgaver.

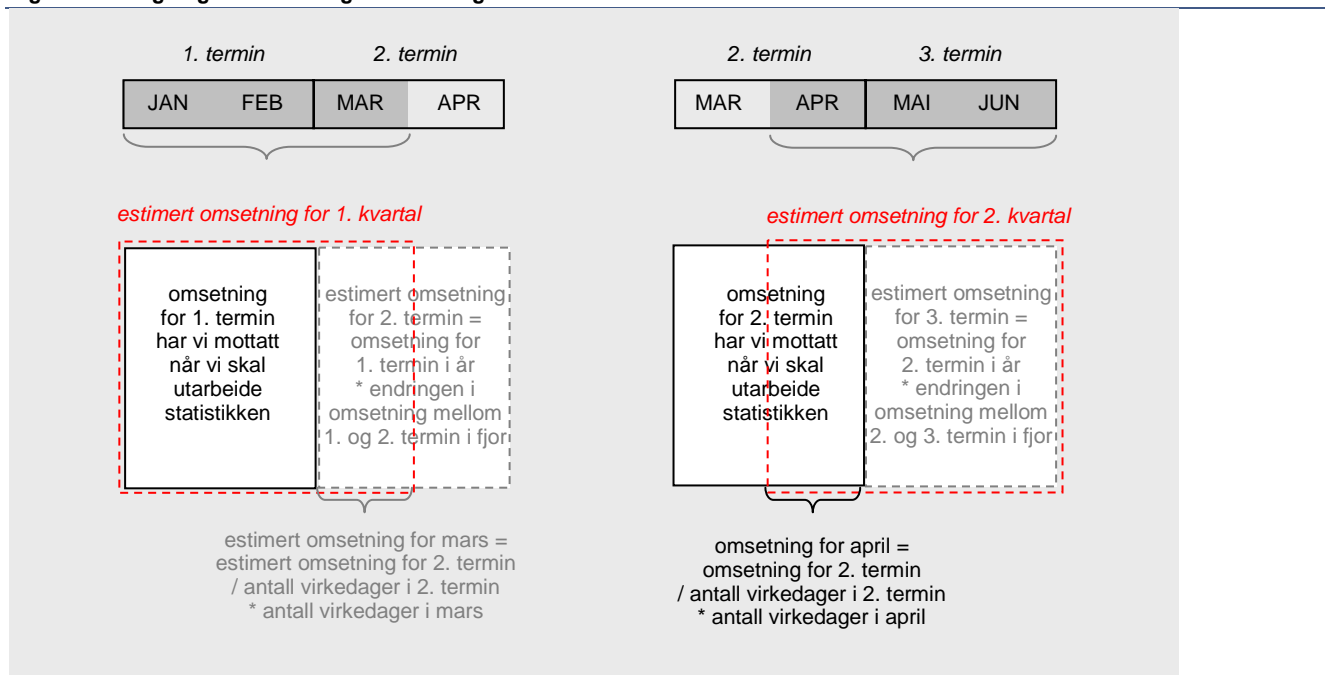
¹¹ <http://www.ssb.no/stvareh>

Etter at vi har fordelt omsetningen ned på bedriftsnivå, bruker vi bedriftenes næringskode for å summere omsetningen i hver næringsundergruppe (femsiffer næringsnivå). Omsetningstall på to- til firesiffer næringsnivå får vi ved å aggregere tall på femsiffer næringsnivå. Vi beregner i tillegg omsetningstall for kommuner og fylker ved hjelp av bedriftenes kommunekode.

Kvartalsvise indekser

Frist for forsendelse av foreløpige kvartalsvise indekser til Eurostat er to måneder etter kvartalets utløp. Når vi skal utarbeide indeksen rett før fristen har vi kun mottatt omsetningstall fra Skatteetaten for en eller to måneder i kvartalet (figur 2.4).

Figur 2.4 Beregning av omsetning for første og andre kvartal

Med første kvartal som eksempel, har vi kun mottatt omsetningstall for første termin (januar og februar) fra Skatteetaten. Vi estimerer følgelig omsetningen for andre termin (mars og april) ved hjelp av omsetningen for første termin og endringen i omsetning fra første til andre termin i fjor:

$$(2.1) \quad \hat{B}_T^2 = B_T^1 \cdot \frac{B_{T-1}^2}{B_{T-1}^1}$$

der

$\hat{B}_T^2$ er estimert omsetning for andre termin i år T .

B_T^1 er omsetning for første termin i år T .

(For andre, tredje og fjerde kvartal beregner vi henholdsvis omsetningen for tredje, femte og sjette termin på tilsvarende måte.)

Deretter beregner vi mars sin andel av estimert omsetning for andre termin basert på mars sin andel av antall virkedager i terminen¹². Så summerer vi estimert omsetning for mars med omsetning for første termin (januar og februar) for å få estimert omsetning for første kvartal. Nærmere bestemt:

$$(2.2) \quad \hat{Q}_T^1 = B_T^1 + \hat{B}_T^2 \cdot \frac{hd_T^{mar}}{hd_T^{mar} + hd_T^{apr}}$$

der

¹² For næring 45 *Handel med og reparasjon av motorvogner* regner vi lørdager med i antall virkedager, mens for næring 46 *Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner* kun regner hverdager.

$\hat{Q}_T^1$ er estimert omsetning for første kvartal i år T .
 hd_T^{mar} er antall handledager i måneden *mars* i år T .

For de tre andre kvartalene gjelder tilsvarende beregningsmodeller:

$$(2.3) \quad \hat{Q}_T^2 = B_T^2 \cdot \frac{hd_T^{apr}}{hd_T^{mar} + hd_T^{apr}} + \hat{B}_T^3$$

$$(2.4) \quad \hat{Q}_T^3 = B_T^4 + \hat{B}_T^5 \cdot \frac{hd_T^{sep}}{hd_T^{sep} + hd_T^{okt}}$$

$$(2.5) \quad \hat{Q}_T^4 = B_T^5 \cdot \frac{hd_T^{okt}}{hd_T^{sep} + hd_T^{okt}} + \hat{B}_T^6$$

Legg imidlertid merke til at vi ved beregning av omsetningen for andre og fjerde kvartal må estimere omsetningen for to måneder (de to siste i kvartalet) og ikke for bare en (den siste i kvartalet) som det er tilfellet i beregningen for første og tredje kvartal.

Når vi har estimert kvartalsomsetningen, kan vi beregne indeks I for kvartal k :

$$(2.6) \quad I^k = \frac{\hat{Q}^k}{\hat{Q}_{2005}} \cdot 100$$

der

$\hat{Q}^k$ er estimert omsetning for statistikkkvartal k .

$\hat{Q}_{2005}$ er estimert gjennomsnittlig omsetning per kvartal i referanseåret 2005.

Vi beregner alt på tosiffer næringsnivå.

Kalenderjustering og sesongjustering

Vi kalenderjusterer og sesongjusterer de kvartalsvise omsetningsindeksene ved hjelp av X-12-ARIMA med løpende korrigeringsfaktor og en multiplikativ modell.

2.6. Begreper og definisjoner

Omsetning

All omsetning og uttak av varer og tjenester, innenfor og utenfor merverdiavgiftslovens område. Finansielle inntekter, offentlige tilskudd og merverdiavgift er ikke med.

Merverdiavgift

”Merverdiavgift er en alminnelig omsetningsavgift på det endelige forbruk av varer og tjenester. Merverdiavgift skal beregnes og betales ved omsetning av alle varer og tjenester, med mindre omsetningen er særskilt unntatt. Omsetningen må likevel være av en viss størrelse for å være avgiftspliktig. For offentlig virksomhet gjelder det særskilte regler.

Avgiften skal som hovedregel beregnes i alle ledd i omsetningskjeden, også på innførsel av varer og visse tjenester fra utlandet. Den enkelte næringsdrivende betaler imidlertid bare inn til staten avgift av egen verditilvekst eller merverdi. Dette skyldes at det foreligger rett til fradrag for den avgiften som er beregnet av tidligere omsetningsledd.” (Skatteetaten 2011)

Avgiftspliktig

”Avgiftsplikten omfatter alle som i næring omsetter varer og tjenester, uansett om virksomheten drives av en enkelt person, to eller flere sammen (ansvarlig selskap), aksjeselskap eller kommandittselskap. Som regel er avgiftsplikten ikke knyttet til hvem som driver virksomheten, men til hva som omsettes.” (Skatteetaten 2011)

Bedrift (Den lokale enheten)

Et foretak, eller del av et foretak, som ligger på ett sted og som kan avgrenses geografisk. På eller fra dette stedet utøves det økonomisk aktivitet som, med visse unntak, sysselsetter en eller flere personer for ett og samme foretak.

Populasjon

Populasjonen er alle aktive bedrifter i Norge, unntatt Svalbard, innen næringen *Varehandel og reparasjon av motorvogner*, eksklusiv agenturhandel. Dette omfatter næringene 45, 46 (utenom 46.1) og 47 ifølge Standard for næringsgruppering (SN2007)¹³. Populasjonen for de kvartalsvise indeksene omfatter næringene 45 og 46 (inkludert 46.1). Enheter som er eid av stats- eller trygdeforvaltningen, fylkeskommuner eller kommuner er ikke med i populasjonene.

Fellesregistrerte foretak

Flere foretak kan etter søknad anses som én avgiftspliktig enhet og rapportere omsetningen samlet på oppgave til Skatteetaten.

Små foretak

Foretak med omsetning under en million kroner i kalenderåret regner Skatteetaten som små foretak. De kan følgelig søke om å levere omsetningsoppgave bare én gang i året.

2.7. Feilkilder og usikkerhet

Måle- og bearbeidingsfeil

En oppgavegiver kan gi feil opplysninger (målefeil) til Skatteetaten, men det kan også skje feil i omsetningstall mens Skatteetaten scanner inn omsetningsoppgaver (bearbeidingsfeil). Under scanning kan omsetningstall, for eksempel, få for mange siffer, eller feil siffer. I tillegg kan det skje feil når Statistisk sentralbyrå fordeler omsetningstall ned på bedriftsnivå, samt reviderer omsetningstall, næringskoder, kommunekoder, post- eller foretaksnumre (bearbeidingsfeil).

Vi har imidlertid kontrollrutiner for å unngå måle- og bearbeidingsfeil. Vi kontrollerer bedriftenes omsetning for den aktuelle terminen mot omsetningstall for tidligere terminer. Ved store avvik kontakter vi oppgavegiver eller det regionale fylkesskattekontoret. Vi finner også bedrifter med ny kommunekode eller næring og kontrollerer dette.

Når vi har utarbeidet statistikken sjekker vi for næring 45 *Handel med og reparasjon av motorvogner* på tresiffrer nivå prosentvis endring i omsetning fra samme tomåneders termin året før mot prosentvis endring i antall førstegangsregistrerte kjøretøy i Vegdirektoratet sine tall. For næring 46 *Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner* har vi ingen eksterne kilder som vi kan kontrollere omsetningstallene mot. For næring 47 *Detaljhandel, unntatt med motorvogner* kontrollerer vi på lavest mulig nivå prosentvis endring i omsetning fra samme tomåneders termin året før mot tilsvarende prosentvise endring i detaljomsetningsindeksen.

Vi sammenligner også omsetningen, samt prosentvis endring i omsetning, for et helt år med strukturstatistikk for varehandel på femsiffer næringsnivå, i tillegg til på kommunenivå.

Frafall

Vi kontakter de regionale fylkesskattekontorene til store foretak som ikke har levert omsetningsoppgaver like før publisering. For bedrifter som tilhører foretak som ikke har levert tall, estimerer vi omsetningen. Disse bedriftene får samme utvikling i omsetning fra forrige termin som gjennomsnittet for andre bedrifter i samme næringsundergruppe. Ved andre gangs publisering regner vi omsetningen til bedrifter som tilhører foretak som ikke har levert tall lik null.

¹³ <http://www.ssb.no/nace>

I gjennomsnitt mangler omkring 7 prosent av omsetningsoppgavene ved første gangs publisering av de fem første terminene. For sjetten termin er tallet imidlertid rundt 30 prosent fordi fristen for innsending av årlige terminoppgaver er omkring ti dager etter at vi får oppgavefilen fra Skatteetaten. Som følge er bare tidlig leverte årlige terminoppgaver med på filen.

Registerfeil

Vi bruker Bedrifts- og Foretaksregisteret (BoF) både til å definere populasjonen og til å hente inn kjennemerker og opplysninger som for eksempel næringskode. Forsinkelse i rapportering til BoF kan føre til at feilaktige opplysninger benyttes som datagrunnlag i statistikken.

Andeler til fordeling av omsetningen på foretak/bedrifter kan være foreldet

Siden vi bruker omsetningsandeler fra sist tilgjengelige strukturstatistikk - som er ett til to år gamle i forhold til statistikken som lages/revideres - kan fordelingen av omsetningen på foretak og bedrifter avvike noe fra virkelig fordeling. Noe av omsetningen kan komme på feil næring (hvis enhetene har forskjellig næring) eller på feil geografisk sted (hvis enhetene har forskjellig beliggenhet). Vi anser dette imidlertid ikke som en betydelig feilkilde.

Foretak kan oppgi nettoomsetning istedenfor bruttoomsetning

Foretak kan gå over til å føre regnskapet netto istedenfor brutto og dermed føre opp omsetningen netto istedenfor brutto i post 1 på omsetningsoppgaven¹⁴. Det er ikke så lett å oppdage og kan føre til feil i statistikken, særlig når vi ikke oppdager at store foretak har gjort det.

Feilknytninger av fellesregistrerte foretak

Omsetningen til foretak på en fellesregistrert oppgave kan bli knyttet til feil foretaksnummer. Vi oppdager lettere feilknytting av store foretak enn feilknytting av små foretak.

Tall for små foretak kan være unøyaktige

Tall for små foretak kan være unøyaktige siden vi beregner en gjennomsnittlig omsetning per to-måneders termin basert på omsetningsoppgave som de leverer en gang i kalenderåret. Vi bruker de samme tallene på terminene neste år inntil vi mottar ny omsetningsoppgave. Dette representerer imidlertid ikke en vesentlig feilkilde.

Usikkerhet i de kvartalsvise indeksene

På grunn av den korte rapporteringsfristen til Eurostat har vi liten tid til å revidere omsetningstall for den ene terminen som inngår i kvartalet og er tilgjengelig. I tillegg må vi estimere omsetningen for den andre terminen i kvartalet fordi vi ikke har mottatt tall ennå. Estimater blir i større grad feil hvis utviklingen fra den ene til den andre terminen i fjor er vesentlig sterkere eller svakere enn utviklingen for tilsvarende terminer i år (jfr. 2.5. Beregninger).

2.8. Brudd i statistikken

Endringer i næringsstandard

For året 1994 har vi kun publisert terminvis omsetningsstatistikk for detaljhandelsnæringen i henhold til ISIC-standard. Men deretter er statistikken publisert i henhold til NACE-standard og ikke bare for detaljhandel, men også for vedlikehold og reparasjon av motorvogner og engroshandel (SN1994 i perioden 1995-2002, SN2002 i perioden 2003-2008 og deretter SN2007).

Omsetning innenfor og utenfor merverdiavgiftsloven

Fram til 1. termin 2001 inneholdt statistikken kun omsetning innenfor merverdiavgiftsloven. Deretter ble også omsetning utenfor merverdiavgiftsloven med i statistikken.

Økt aktualitet og kalenderjustering for de kvartalsvise indeksene

Fordi Eurostats nye forordning for korttidsstatistikk krevde økt aktualitet, begynte vi fra første kvartal 2007 å publisere indeksene innen 60 til 70 istedenfor 90 dager etter kvartalets utløp. En del av omsetningen (den siste måneden) for første og tredje kvartal ble da estimert. Et par år senere begynte vi også å estimere en del av

---

¹⁴ For noen foretak vil bruttoomsetningen inneholde varekostnader, men disse vil være fratrukket i nettoomsetningen. For andre foretak vil bruttoomsetningen inneholde særavgifter, mens disse vil være fratrukket i nettoomsetningen.

omsetningen (de to siste månedene) for andre og fjerde kvartal slik at vi kunne overholde fristen på 60 dager for alle kvartalene. Vi har publisert kalenderjusterte kvartalsvise indekser fra og med første kvartal 2009.

2.9. Sammenheng med annen statistikk

Omsetningsstatistikk for andre merverdiavgiftspliktige næringer

Statistisk sentralbyrå utarbeider også statistikk for andre merverdiavgiftspliktige næringer:

- Kvartalsvis omsetningsindeks for transport, reiseliv og IKT¹⁵
- Kvartalsvis omsetningsindeks for næringslivstjenester og omsetning og drift av fast eiendom¹⁶
- Terminvis omsetningsstatistikk for vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet¹⁷

SSBs strukturstatistikk for varehandel og detaljomsetningsindeksen

Utviklingen i terminvis omsetningsstatistikk for varehandel kan sammenlignes med utviklingen i strukturstatistikk for varehandel og i detaljomsetningsindeksen. Figur 3.9 i neste kapittel viser en slik sammenligning og punkt 3.10 forklarer sammenhengen mellom de tre statistikkene.

---

¹⁵ <http://www.ssb.no/sroi>

¹⁶ <http://www.ssb.no/efuoi>

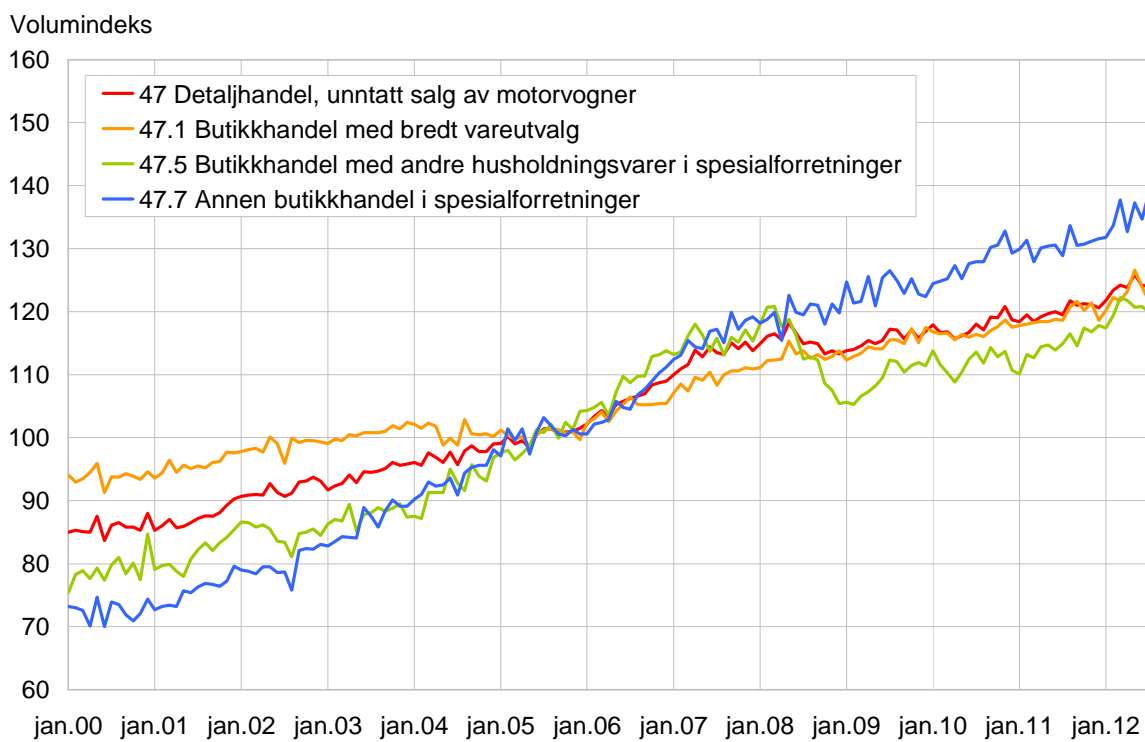
¹⁷ <http://www.ssb.no/varoms>

3. Detaljomsetningsindeksen

Utviklingen i detaljhandelen

Fra januar 2000 til august 2012 steg omsetningen til detaljhandelen, målt som sesongjustert volum, med 55 prosent (figur 3.1).

Figur 3.1 Sesongjustert volumindeks for detaljhandel. 2005=100

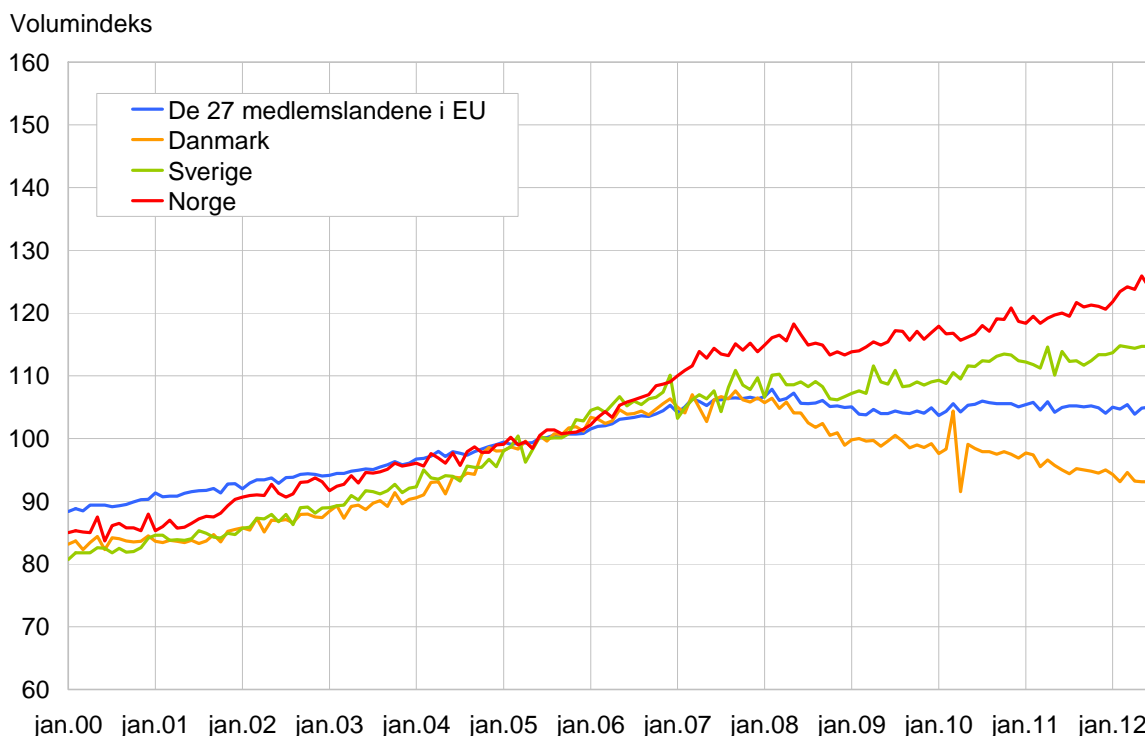

Kilde: Detaljomsetningsindeksen, Statistisk sentralbyrå¹⁸

Ser vi på utviklingen til utvalgte næringshovedgrupper, har volumet til butikkhandel med bredt vareutvalg hatt en relativt stabil vekst gjennom hele det siste tiåret (figur 3.1). Omsetningsvolumet til butikkhandel med andre husholdningsvarer i spesialforretninger, som blant annet omfatter tekstiler, jernvarer, tepper, elektriske husholdningsapparater og møbler, steg derimot betydelig fra 2000 til 2007, for så å falle kraftig i 2008, før det igjen økte sterkt.

Figur 3.2 viser gjennomsnittlig sesongjustert volum for detaljhandel, unntatt salg av motorvogner for de 27 medlemslandene i EU fra januar 2000 til juli 2012. Spesielt i løpet av de seks siste årene hadde Norge en betydelig sterkere vekst enn de øvrige landene.

¹⁸ <http://www.ssb.no/tabell/07129>

Figur 3.2. Sesongjustert volumindeks for detaljhandel, unntatt salg av motorvogner. 2005=100

Kilde: Detaljomsetningsindeksen, Eurostat¹⁹

3.1. Bakgrunn og formål

Formål og historie

Formålet med detaljomsetningsindeksen er å beskrive månedlig verdi- og volumutvikling i detaljhandelen, eksklusiv motorvogner.

I mellomkrigstiden la Det Statistiske Centralbyrå stor vekt på å utarbeide økonomiske indekser. Norge var kommet kort på dette området sammenlignet med de andre nordiske landene tidlig i det 19. århundre (Lie og Roll-Hansen 2001). Inntil midten av 1930-årene fantes det ingen løpende statistikk over verdien av innenlandsk vareomsetning i Norge. I 1935 påla imidlertid Stortinget en alminnelig omsetningsavgift for engros- og detaljhandelen. Skatten ble beregnet som en fast prosent av det omsatte beløpet, med innbetaling annenhver måned, og ga et brukbart grunnlag for en indeks for detaljomsetningen. Statistisk sentralbyrå utnyttet muligheten og begynte å publisere en detaljomsetningsindeks fra og med 1936 (SSB 1976).

Vesentlige endringer

Overgangen fra omsetningsskatt til merverdiavgift i 1970 rev bort datagrunnlaget for månedsindeksen over detaljomsetningen, som da var av ganske høy kvalitet. Men det lot seg forholdsvis snart gjøre å beregne en ny detaljomsetningsindeks - om enn ikke like god - basert på data samlet direkte fra et utvalg (SSB 1976).

Statistisk sentralbyrå stoppet publisering av detaljomsetningsindeksen midlertidig fra januar til august 1989 og endret beregningsmetoden radikalt, med et løpende tilleggsutvalg av nye bedrifter og ny stratifisering eller inndeling av utvalget. Indeksen hadde nemlig i flere år i betydelig grad undervurdert omsetningsveksten i detaljhandel med som følge at foreløpige nasjonalregnskapstall – som brukte detaljomsetningsindeksen som beregningsgrunnlag – hadde undervurdert volumveksten i husholdningenes konsum vesentlig. (Halvorsen mfl. 2011, Næs og Solheim 1993, Solheim og Harildstad 1989)

For å bedre kvaliteten på indeksen ytterligere ble utvalgsplanen endret i 1992 og 1997 (Næs og Solheim 1993, SSB 1997). I tillegg begynte vi gradvis å samle omsetningstall for stadig flere kjedebedrifter direkte fra kjedekontorer fra slutten av 1999. Kvaliteten på detaljomsetningsindeksen økte følgelig betydelig. Mens utvalget av

¹⁹ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/short_term_business_statistics/data/database

identiske bedrifter bare dekket omkring 40 prosent av populasjonens omsetning i 1998, var dekningsgraden for kjedebedriftene og utvalget av identiske bedrifter samlet nesten 80 prosent i 2011.

Overgang til ny næringsstandard (NACE) ved årsskiftet 1994/1995 førte til at detaljomsetningsindeksen ikke lenger omfattet salg på bensinstasjoner og salg av motorkjøretøy, men ved overgang til Standard for næringsgruppering 2007 ved årsskiftet 2008/2009 ble salg på bensinstasjoner igjen inkludert i statistikken. (SSB 1996, SSB 2009)

Brukere og anvendelsesområder

Indeksen benyttes av Norges Bank, departementene og annen offentlig virksomhet, samt finans- og analysemiljøene. Bransjeorganisasjoner og ulike aktører innen varehandelen er også aktive brukere.

Internt i Statistisk Sentralbyrå er nasjonalregnskapet avhengig av rettidig produksjon av detaljomsetningsindeksen. I kvartalsvis nasjonalregnskap²⁰, som i første rekke benyttes til overvåking og analyse av den løpende konjunkturutviklingen, er detaljomsetningsindeksen sentral for beregning av konsum i husholdninger²¹ og - indirekte - produksjon i næringen varehandel. Indeksen blir også brukt i de første foreløpige versjonene av årsregnskapene²² inntil strukturstatistikken for varehandel²³ foreligger.

3.2. Publisering

Detaljomsetningsindeksen utarbeides, i henhold til krav i Rådsforordning (EF) nr. 1165/98 om korttidsstatistikk, som en månedlig ujustert og kalenderjustert verdi- og volumindeks på to- til firesiffer næringsnivå. For de ujusterte verdiindeksene publiserer vi i tillegg utvalgte næringer på femsiffer nivå. Vi offentliggjør også en sesongjustert volumindeks, på to- og tresiffer nivå. Indeksene publiseres omkring 28 til 30 dager etter månedenes utløp og sendes samtidig til Eurostat. Det beregnes ikke regionale indekser.

3.3. Datakilder og datainnsamling

Bedrifts- og Foretaksregisteret

Første situasjonsfil i oktober fra SSBs Bedrifts- og Foretaksregister inneholder bedriftene i populasjonen. Bedriftenes organisasjonsnummer, driftstilstand og femsiffer næringskode er viktig for defineringen av populasjonen og inndelingen i delpopulasjoner.

Næringsinformasjon bruker vi også sammen med antall ansatte/sysselsatte i bedriftene til stratifisering, som er grunnlaget for rullering av utvalget av identiske bedrifter og beregningen av omsetningen for populasjonene av identiske bedrifter og tilgangsbedrifter. Informasjon om driftstilstand er nyttig når vi skal finne terminen bedrifter kom i drift, noe vi trenger ved beregningen av omsetningen til tilgangsbedriftene.

Omsetningsstatistikk for varehandel

Skatteetatens oppgaveregister (momsregisteret) er kilde for den terminvise omsetningsstatistikken for varehandel. Fra statistikkens andre termin (mars og april) bruker vi bedriftenes organisasjonsnummer, næringskode og omsetning. Disse trenger vi ved etablering av populasjonen og inndeling i delpopulasjoner. Omsetningstallene er også av betydning når vi skal utelate enheter i trekkeprosessen og blåse opp omsetningen til utvalget av identiske bedrifter til populasjonsnivå.

Fra statistikkmånedens termin ett år tilbake bruker vi, i forbindelse med beregning av omsetningen for tilgangsbedrifter, omsetningen og næringen til både tilgangsbedrifter og identiske bedrifter.

Data fra utvalget av identiske bedrifter

Fra utvalget av identiske bedrifter innhenter vi omsetningsdata, samt opplysninger om merverdiavgift, ved hjelp av postalt skjema eller elektronisk skjema²⁴ via IDUN, SSBs Internettbaserte innrapporteringssystem. Skjema

²⁰ Kvartalsvis nasjonalregnskap, <http://www.ssb.no/knr>

²¹ Varekonsumindeksen, <http://www.ssb.no/vki>

²² Nasjonalregnskap, årlig, <http://www.ssb.no/nr>

²³ Varehandel, strukturstatistikk, <http://www.ssb.no/stvareh>

²⁴ Vedlegg A viser et eksempel på et Internettskjema.

for den aktuelle statistikk måneden sendes ut på en av de siste dagene i denne måneden. Frist for innsending er den 12. i påfølgende måned.

Data fra kjedekontor

Kjedebedriftenes hovedkontor leverer omsetningstall for alle bedrifter i deres kjede på regneark via e-post.

Data fra konsumprisindeksen

Fra SSBs seksjon for prisstatistikk henter vi prisindekser for detaljhandel fra konsumprisindeksen, på firesiffer næringsnivå og uten merverdiavgift. Vi bruker dem til beregning av volumindekser.

3.4. Populasjon og utvalg

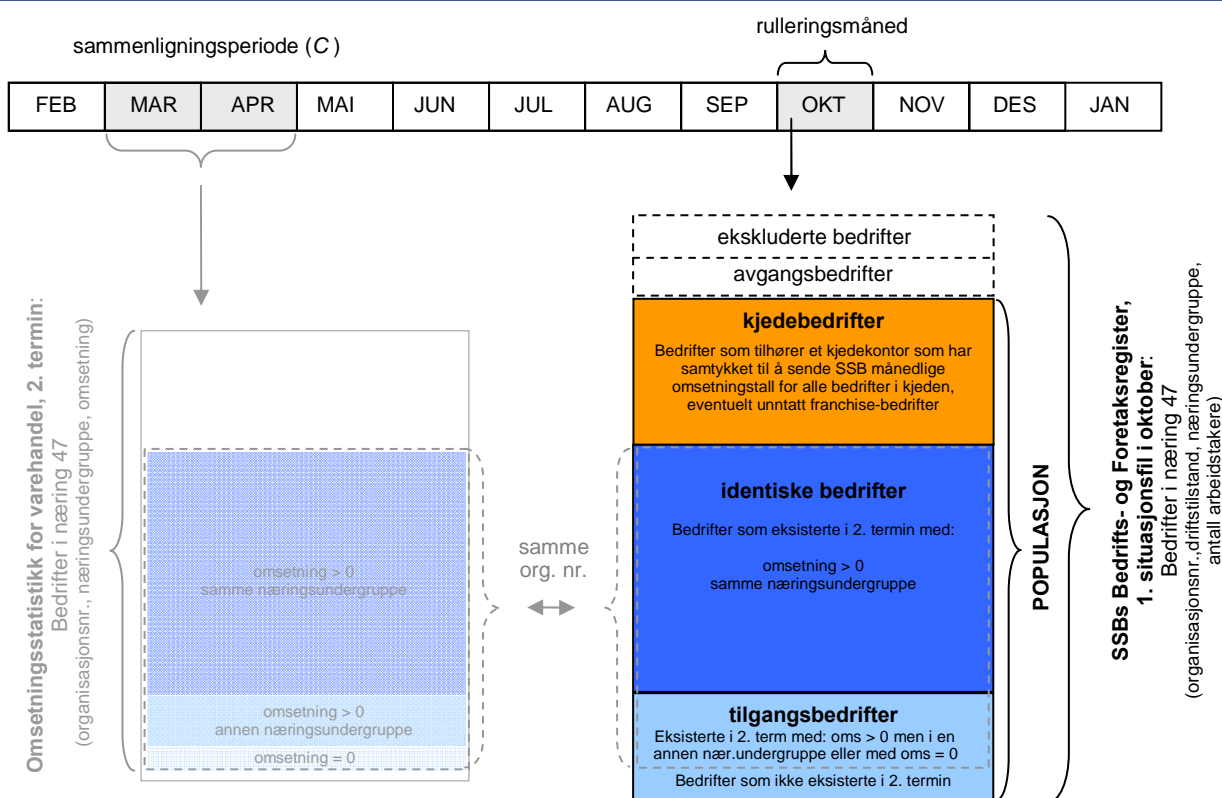
Hva dekker populasjonen?

Populasjonen omfatter alle aktive bedrifter i Norge, unntatt Svalbard, innen næringen *Detaljhandel, unntatt handel med motorvogner*, i henhold til Standard for næringsgruppering (SN2007: 47)²⁵. Bedrifter som er eid av stats- eller trygdeforvaltningen, fylkeskommuner eller kommuner er ikke med i populasjonen.

Årlig definering av populasjonen

Vi definerer populasjonen av bedrifter i oktober hvert år, i forbindelse med rulling av utvalget av identiske bedrifter. Bedriftene finner vi på Bedrifts- og Foretaksregisterets første situasjonsfil i oktober. Figur 3.3. illustrerer hvordan vi deler dem inn i delpopulasjonene kjedebedrifter, identiske bedrifter og tilgangsbedrifter.

Figur 3.3. Inndeling av bedriftene i populasjonen ved årlig rulling av utvalget av identiske bedrifter

Månedlig oppdatering av populasjonen

Populasjonen oppdateres månedlig. Bedrifter som ikke lenger er i drift eller har fått en næring som er uvesentlig for detaljomsetningsindeksen utgår i prinsippet (avgangsbedrifter), mens nye bedrifter legges til populasjonen (kjede-/tilgangsbedrifter).

²⁵ <http://www.ssb.no/nace>

Stratifisering

Vi stratifiserer delpopulasjonene av identiske bedrifter og tilgangsbedrifter. Stratifiseringen er grunnlaget for rullering av utvalget av identiske bedrifter, samt beregning av omsetningen til begge de nevnte delpopulasjonene. Bedriftene i hver næringsundergruppe deles inn i fire sysselsettingsgrupper:

Stratum 1: 1-4	ansatte/sysselsatte
Stratum 2: 5-9	”
Stratum 3: 10-19	”
Stratum 4: 20-	”

Tilgangsbedriftene stratifiseres månedlig, når de blir en del av populasjonen. Vi kontrollerer samtidig om det er sammenheng mellom bedriftenes sysselsettingsgruppe og omsetning i andre termin. Ved manglende sammenheng, retter vi bedriftenes sysselsettingsgrupper. For populasjonen av identiske bedrifter sjekker vi dette årlig, ved rullering.

Utvalg

Utvalget består av omkring 13 200 kjedebedrifter og 2 300 identiske bedrifter. Til sammen utgjør de rundt en fjerdedel av totalt antall bedrifter i populasjonen, og dekker om lag 80 prosent av omsetningen til alle detaljhandelsbedriftene. Både utvalgsprosenten og dekningsgraden varierer mellom de ulike næringsgruppene.

I forbindelse med publisering av indeksen for oktober hvert år skifter vi ut om lag en fjerdedel av de 2300 identiske bedriftene i utvalget. Nye bedrifter trekkes i henhold til en stratifisert utvalgsplan med andre termin i omsetningsstatistikken for varehandel som trekkegrunnlag. Større bedrifter har en større sjanse for å bli trukket, mens bedrifter med mindre enn 150 000 kroner i andre termin i omsetningsstatistikken for varehandel ikke tas med i trekkingen.

3.5. Beregninger

Beregning av verdiindeksene

Etter implementeringen av ny Standard for næringsgruppering (SN 2007) i januar 2009, har indeksen blitt publisert med 2005 - gjennomsnittet for indeksene til de 12 månedene - som referanseperiode.

Når vi beregner den månedlige indeksen tar vi hensyn til at utvalget av identiske bedrifter rulleres i oktober hvert år. For denne måneden samler vi omsetningstall fra bedrifter som kommer til å bli fjernet fra utvalget, samt fra bedrifter som kommer til å bli en del av utvalget. Indeksen for oktober beregnes med omsetningstall fra det gamle utvalget, mens utviklingen fra oktober til november beregnes med omsetningstall fra det nye utvalget. Indeksen I skrives som følger på forskjellige næringsnivåer:

$$(3.1) \quad I^m = I^b \cdot \frac{\hat{T}^m}{\hat{T}^b} \quad \text{for} \quad b_{\text{nå}} < m \leq b_{\text{ neste}}$$

der

$\hat{T}$ er estimert omsetning

m er statistikk måneden

b er basisperioden til indeksen. Det er siste oktobermåneden.

Beregning av omsetningen i en statistikk måned

Vi estimerer månedlig omsetning på NACE to- til firesiffer næringsnivå ved å aggregere estimert omsetning på NACE femsiffer næringsnivå (næringsundergrupper). På dette nivået kan omsetningen i statistikk måned m beskrives med formelen:

$$(3.2) \quad \hat{T}_h(m) = T_h^{KJ}(m) + \hat{T}_h^{ID}(m) + \hat{T}_h^{TG}(m)$$

der

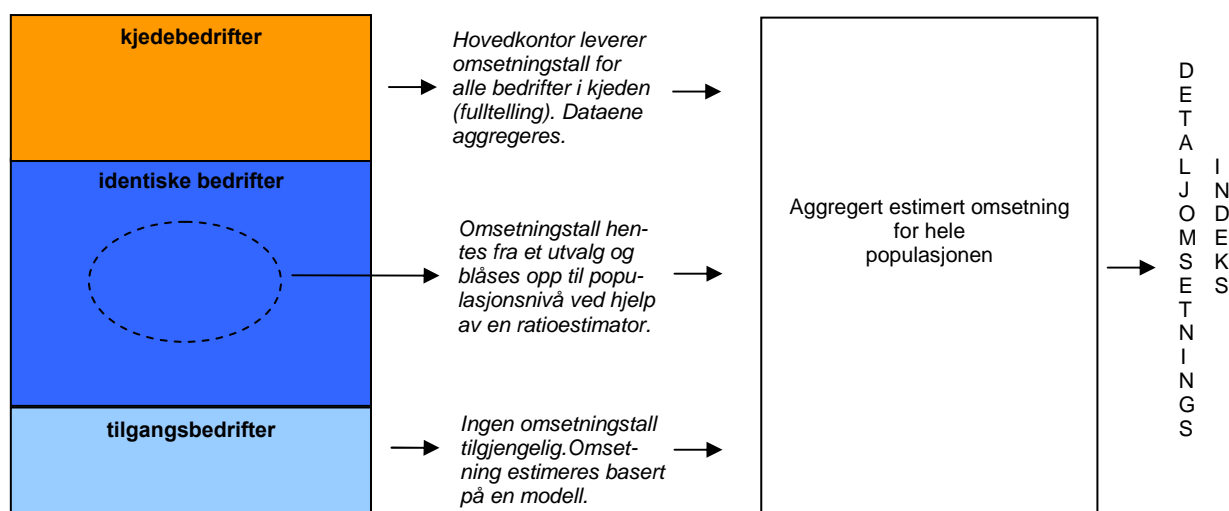
$T_h^{KJ}(m)$ er omsetning for kjedebedrifter i næringsundergruppe h , i statistikk måned m .

$\hat{T}_h^{ID}(m)$ er estimert omsetning for identiske bedrifter i næringsundergruppe h , i statistikkmåned m .

$\hat{T}_h^{TG}(m)$ er estimert omsetning for tilgangsbedrifter i næringsundergruppe h , i statistikkmåned m .

Omsetningsberegningen for disse tre delpopulasjonene er beskrevet nedenfor, først som figur (3.5), og så mer detaljert per delpopulasjon.

Figur 3.4. Fra datainnhenting til detaljomsetningsindeks

Beskrivelse av beregningsmetoden for de identiske bedriftene og tilgangsbedriftene er i hovedsak hentet fra Solheim (2005).

Kjedebedrifter

Siden hovedkontorene til kjedebedriftene oppgir omsetningstall for *alle* bedriftene i deres kjede, beregner vi omsetningen i næringsundergruppe h , i statistikkmåned m , ved å summere tallene til disse bedriftene. Det gir følgende formel:

$$(3.3) \quad T_h^{KJ}(m) = \sum_{i \in \text{pop}_h^{KJ}(m)} V_{i,h}^{KJ}(m)$$

der

$V_{i,h}^{KJ}(m)$ er omsetningen for bedriftskjede i i næringsundergruppe h , i statistikkmåned m .

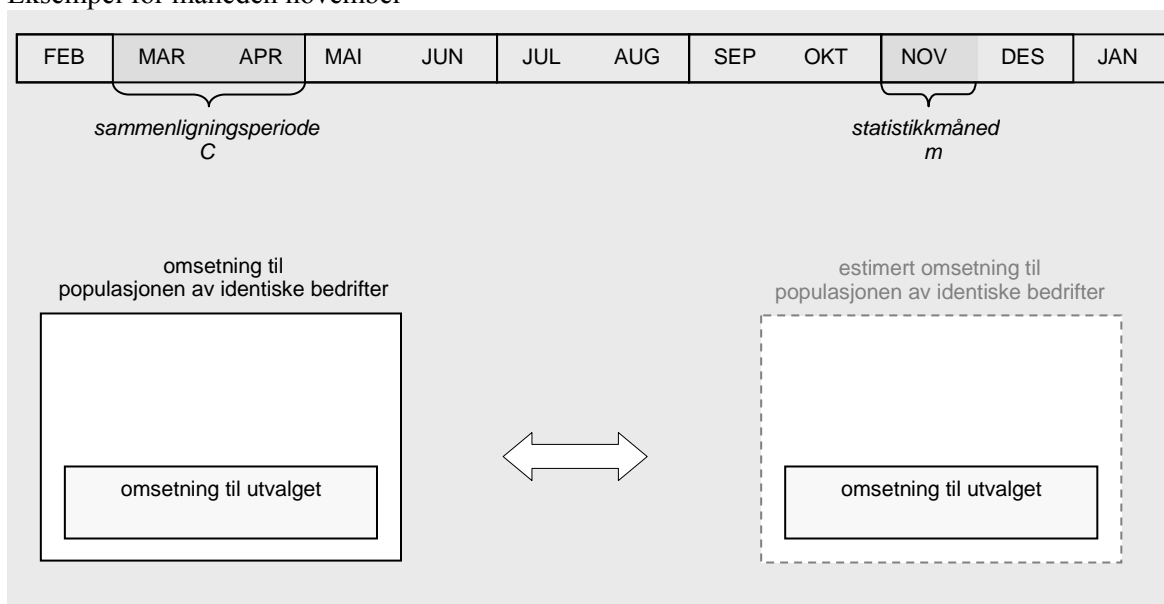
$\text{pop}_h^{KJ}(m)$ er populasjonen av kjedebedrifter i næringsundergruppe h , i statistikkmåned m .

Identiske bedrifter

Omsetningen for populasjonen av identiske bedrifter i statistikkmåned m estimerer vi basert på omsetningstall fra et utvalg av identiske bedrifter. Figur 3.5 illustrerer metoden.

Figur 3.5. Beregning av omsetningen for populasjonen av identiske bedrifter

Eksempel for måneden november

Vi bruker en ratiestimator til å blåse opp omsetningstall fra utvalget i statistikk måned m til populasjonsnivå. Den bruker omsetningstall fra andre termin (sammenligningsperiode C) i den terminvise omsetningsstatistikken for varehandel (momsregisteret). Ratemodellen er gitt ved følgende ligning:

$$(3.4) \quad \hat{T}_{h,s}^{ID}(m) = \sum_{i \in \text{utvalg}_{h,s}^{ID}(C,m)} V_{i,h,s}^{ID}(m) \frac{\sum_{i \in \text{pop}_{h,s}^{ID}(C,m)} V_{i,h,s}^{ID}(C)}{\sum_{i \in \text{utvalg}_{h,s}^{ID}(C,m)} V_{i,h,s}^{ID}(C)}$$

der

$\hat{T}_{h,s}^{ID}(m)$ er estimert omsetning for identiske bedrifter i næringsundergruppe h , stratum s , i statistikk måned m .

$V_{i,h,s}^{ID}(m)$ er omsetning for identisk bedrift i i næringsundergruppe h , stratum s , i statistikk måned m .

$\frac{\sum_{i \in \text{pop}_{h,s}^{ID}(C,m)} V_{i,h,s}^{ID}(C)}{\sum_{i \in \text{utvalg}_{h,s}^{ID}(C,m)} V_{i,h,s}^{ID}(C)}$ er forholdet mellom populasjonens og utvalgets omsetning for identiske bedrifter i næringsundergruppe h , stratum s , i sammenligningsperiode C .

Når vi har estimert omsetningen for populasjonen av identiske bedrifter i hvert stratum s , summerer vi omsetningstallene i hver næringsundergruppe h :

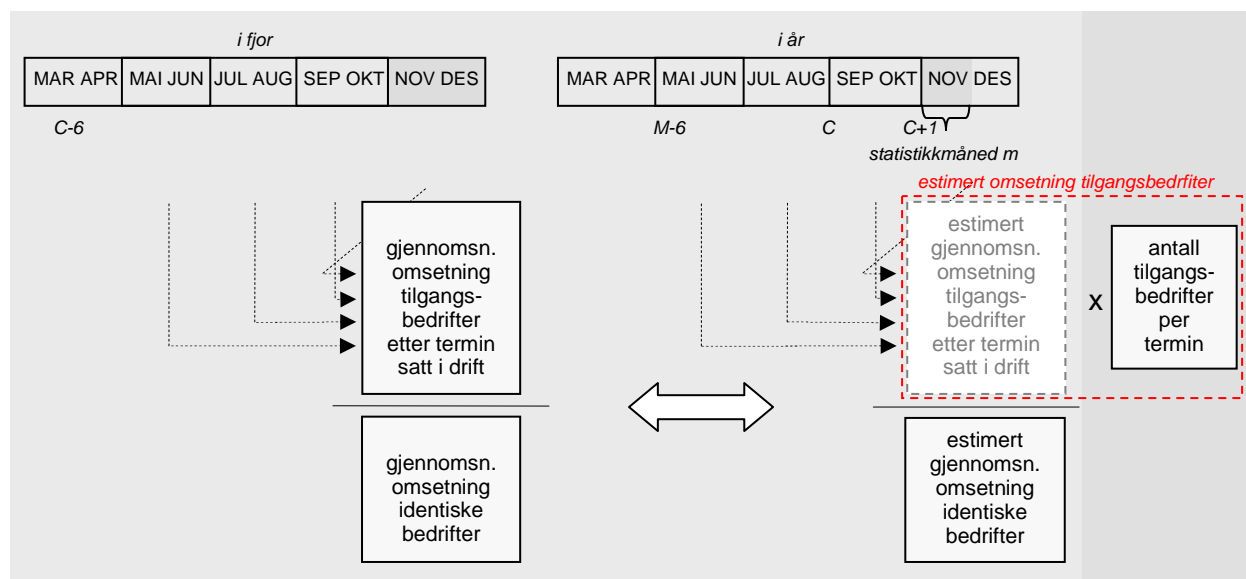
$$(3.5) \quad \hat{T}_h^{ID}(m) = \sum_s \hat{T}_{h,s}^{ID}(m)$$

Tilgangsbedrifter

Siden vi ikke har informasjon om omsetningen til tilgangsbedrifter, estimerer vi den (figur 3.6).

Figur 3.6. Beregning av omsetningen for populasjonen av tilgangsbedrifter

Eksempel for måneden november

Estimeringsmodellen bruker informasjon om estimert gjennomsnittlig omsetning for identiske bedrifter i en statistikkmåned (beregnet i forrige avsnitt) sammen med informasjon fra samme periode i året før (fra momsregisteret) om hvor mye tilgangsbedrifter omsatte sammenlignet med identiske bedrifter. Modellen beregner først omsetningstall for tilgangsbedrifter etter terminen de kom i drift:

$$(3.6) \quad \hat{T}_{h,s,t}^{TG}(m) = N_{h,s,t}^{TG}(m) \cdot \bar{V}_{h,s}^{ID}(m) \cdot \frac{\bar{V}_{h,s,t}^{TG}(M-6)}{\bar{V}_{h,s}^{ID}(M-6)}$$

der

$\hat{T}_{h,s,t}^{TG}(m)$ er estimert omsetning i statistikkmåned m for tilgangsbedrifter i næringsundergruppe h , stratum s og etter terminen de kom i drift t , der $t \in \{C+1, C+2, \dots, M\}$. C viser til sammenligningsperioden (andre termin i momsregisteret) og M er terminen som innbefatter statistikkmåned m .

$N_{h,s,t}^{TG}(m)$ er antallet tilgangsbedrifter i statistikkmåned m , i næringsundergruppe h , stratum s , satt i drift i termin t , der $t \in \{C+1, C+2, \dots, M\}$.

$\bar{V}_{h,s}^{ID}(m)$ er estimert gjennomsnittlig omsetning til identiske bedrifter i statistikkmåned m , i næringsundergruppe h , stratum s . Den finner vi ved å dele estimert omsetning for populasjonen av identiske bedrifter (3.4) på antall identiske bedrifter, alt beregnet på stratumnivå.

$\frac{\bar{V}_{h,s,t}^{TG}(M-6)}{\bar{V}_{h,s}^{ID}(M-6)}$ er forholdet mellom gjennomsnittlig omsetning for tilgangsbedrifter og gjennomsnittlig omsetning for identiske bedrifter – i næringsundergruppe h , stratum s og for termin t , der $C-6 < t \leq M-6$. Det gjelder omsetningstall fra statistikkmånedens termin i momsregisteret ett år tilbake ($M-6$).

Ved å summere de terminvise omsetningstallene som vi nettopp har beregnet i hver næringsundergruppe h , finner vi estimert omsetning for tilgangsbedrifter per næringsundergruppe:

$$(3.7) \quad \hat{T}_h^{TG}(m) = \sum_{s,t} \hat{T}_{h,s,t}^{TG}(m)$$

Beregning av volumindekser

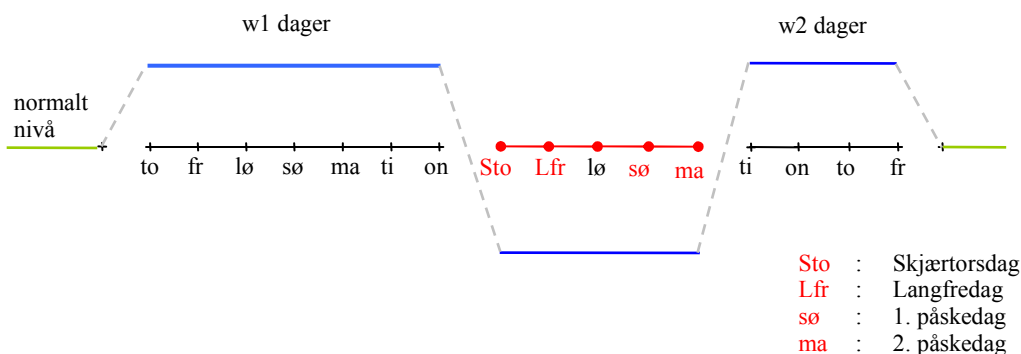
Vi beregner først ujusterte volumindekser på firesiffer næringsnivå ved å deflatere verdiindeksene direkte med prisindekser for detaljhandel fra konsumprisindeksen. Verdi- og prisindeksene er uten merverdiavgift. Deretter beregner vi ujusterte volumindekser på to- og tresiffer næringsnivå som en veid sum av de ujusterte volumindeksene på firesiffer nivå med verdiandeler i den terminvise omsetningsstatistikken fra det foregående kalenderåret som vekter. Vektene oppdateres årlig.

Kalenderjustering

Vi korrigerer dataene for effekten av at antall arbeidsdager i en måned og sammensetningen av dem kan variere fra år til år (virkedagskorreksjon). Effekten av faste helligdager som 1. og 17. mai samt 1. januar blir samtidig korrigerert (Pham 2008). Slike dager teller som en søndag i beregningen. I tillegg korrigerer vi rådataene for effekten av bevegelige helligdager (påske, Kristi himmelfartsdag, pinse) med en rutine utviklet i SSB.

Med påske som eksempel, tar rutinen i betraktning at salgsnivået er påvirket i en periode før og etter påskeferien (figur 3.7). Lengden på de to periodene estimeres fra rådataene for hver næringshovedgruppe (tresiffer næringsnivå). (Pham 2007)

Figur 3.7 Estimerte perioder før og etter påskeferien

Sesongjustering

Vi sesongjusterer volumindeksene ved bruk av X-12-ARIMA. Sesongjusteringen er indirekte med lø-pende korrigeringsfaktor og en multiplikativ modell.²⁶ Indeksene vektet på samme måte som de ujusterte volumindeksene.

3.6. Begreper og definisjoner

Omsetning

Salgsinntekter av varer og tjenester, avgiftspliktige, avgiftsfrie og utenfor avgiftsområdet, samt leie- og provisjonsinntekter, royalties, lisensinntekter og lignende. Merverdiavgift og finansinntekter er ikke inkludert.

Populasjon

Populasjonen omfatter alle aktive bedrifter i Norge, unntatt Svalbard, innen næringen *Detaljhandel, unntatt handel med motorvogner*, i henhold til Standard for næringsgruppering (SN2007: 47). Bedrifter som er eid av stats- eller trygdeforvaltningen, fylkeskommuner eller kommuner ekskluderes fra populasjonen.

²⁶ Sesongjusteringen av detaljomsetningsindeksen beskrives mer detaljert på statistikkens Internettside: <http://www.ssb.no/doi>.

Bedrift (Den lokale enheten)

Et foretak, eller del av et foretak, som ligger på ett sted og som kan avgrenses geografisk. På eller fra dette stedet utøves det økonomisk aktivitet som, med visse unntak, sysselsetter en eller flere personer for ett og samme foretak.

Kjedebedrifter

Bedrifter i populasjonen kalles kjedebedrifter dersom de tilhører et kjedekontor som har samtykket til å sende SSB månedlige omsetningstall for alle bedrifter i kjeden, eventuelt unntatt franchise-bedrifter.

Identiske bedrifter

Bedrifter i populasjonen, unntatt kjedebedrifter, kalles identiske dersom de har omsetning innen samme detaljerte næring i både statistikkmåned og andre termin i momsregisteret (sammenligningsperioden).

Utvalget av identiske bedrifter

Identiske bedrifter som får tilsendt omsetningsoppgave for en gitt måned *m*.

Tilgangsbedrifter

Bedrifter i populasjonen, unntatt kjedebedrifter, kalles tilgangsbedrifter dersom de kun har omsetning i en detaljert næring i statistikkmåned. Det er både nye bedrifter og bedrifter som har byttet næring.

3.7. Feilkilder og usikkerhet

Måle- og bearbeidingsfeil

Det kan hovedsakelig oppstå to typer feil når oppgavegivere fyller ut skjemaet:

- Feil enhet: Oppgavegiver oppgir omsetning for kun deler av bedriften sin virksomhet eller for hele foretaket istedenfor bedriften.
- Feil måleenhet: Oppgavegiver oppgir omsetning i hele kroner istedenfor i 1 000 kroner.

De fleste skjemaene som vi mottar per post leses optisk, hvoretter scanneren automatisk verifiserer og lagrer skjemaene elektronisk. I denne prosessen kan vi sammenligne de optisk leste dataene på skjermen med opplysningene gitt på skjema når vi mistenker at det er feil i dataene på grunn av scannefeil. Vi kan likevel ikke garantere at vi oppdager alle feil.

Skjema som er fylt ut med grønn/rød penn eller har andre skader, skjema som har kommet inn via faks eller på telefon, samt etternølere registrerer vi manuelt og tastefeil kan skje. Også under revisjon av omsetningstall fra kjedebedriftene som samles inn via e-post, i Excel, kan det skje bearbeidingsfeil i dataene. Men dette regnes ikke som en vesentlig feilkilde.

Vi har imidlertid et omfattende opplegg for å finne og rette opp ovennevnte, eventuelle feil i dataene. I dataregistreringsrutinen på internett og i revisjonsverktøyet ligger matematiske og logiske kontroller som finner mulige feil slik at oppgavegiver/vi eventuelt kan rette dem opp. Systemene sjekker summering av og samsvar mellom oppgitt omsetning og utgående merverdiavgift. Ved å sammenligne med omsetningen i forrige måned og i samme måned året før finner de forekomster av høy/liten omsetning, heriblant omsetning som er oppgitt i hele kroner istedenfor i 1000 kroner. For kjedebedriftene sjekker vi dette i Excel, formatet som vi mottar dataene i.

Videre sammenligner vi næringsvise og stratumvise omsetningstall med tilsvarende tall for forrige måned og for samme måned ett år tilbake. Ved stor endring i et stratum eller næring kontrollerer vi enhetene med størst endring nærmere og kontakter dem eventuelt over telefon. Til slutt ser vi på om volumindeksene ser rimelige ut i forhold til verdiindeksene og utviklingen i priser.

Utviklingen i detaljomsetningsindeksen sammenlignes i ettertid med utviklingen i den terminvise omsetningsstatistikken for detaljhandel. Vi ser på endringen i omsetning fra samme tomåneders termin året før på lavest mulig næringsnivå.

Frafallsfeil

Vi sender en purring på e-post til kjedekontorer som ikke har svart noen dager etter fristen og igjen omtrent en uke senere. Så ringer vi kjedekontorer som fortsatt ikke har svart kort tid før vi skal publisere statistikken, og om nødvendig en gang til rett før publisering. Det skjer sjeldent at vi ikke får inn tall for en hel kjede, men hvis

det likevel skjer gir vi kjedens bedrifter samme prosentvise endring i omsetning som gjennomsnittet for andre kjeder i samme næringsundergruppe. Hvis det kun er en eller to kjeder i samme næringsundergruppe, tar vi også hensyn til de identiske bedriftenes prosentvise endring i estimeringsprosessen. Når et kjedekontor mangler omsetningstall for en eller flere bedrifter, ber vi dem anslå omsetningen for disse bedriftene.

Identiske bedrifter i utvalget som ikke har svart og som har oppgitt en e-postadresse får en påminnelse per e-post en til to dager etter at fristen for levering av skjema har gått ut. Omkring to dager senere sender vi et varsel om tvangsmulkt per post til bedrifter som ikke har sendt inn skjema. Disse bedriftene får så en uke til å sende inn skjema. Hvis de ikke gjør det, sender vi ut et vedtak om tvangsmulkt med ny svarfrist. Etter fristen tar Statens Innkrevingsentral saken videre.

Like før publisering ringer vi store bedrifter som ikke har svart for å få omsetningstall. Bedrifter som ikke har svart når vi skal klargjøre statistikken til publisering, får tildelt samme prosentvise endring i omsetning som gjennomsnittsendringen for det stratumet bedriftene tilhører. Bedrifter som er opphørt, midlertidig ute av drift eller i feil næring, tas ut av utvalget og er følgelig ikke regnet med i frafallet. Svarprosenten for kjedebedriftene og de identiske bedriftene i utvalget samlet er om lag 96 prosent ved publisering.

Utvalgsfeil

Resultatene bygger på opplysninger fra et utvalg av bedrifter, og det er derfor knyttet en viss usikkerhet til dem. Utvalget av identiske bedrifter som brukes til å beregne indeksen oppdateres en gang i året. Til sammen utgjorde kjedebedriftene og de identiske bedriftene i utvalget om lag 80 prosent av omsetningen i populasjonen etter rulling av utvalget i oktober 2012.

Registerfeil

Kvaliteten på bedriftenes kjennemerker i Bedrifts- og Foretaksregisteret har innvirkning på usikkerheten i statistikken. Kjennemerkene er avgjørende for defineringen av populasjonen og inndelingen i strata. I tillegg har de betydning for å få et representativt utvalg, men dette antas ikke å være en vesentlig feilkilde.

3.8. Brudd i statistikken

Siden Statistisk sentralbyrå først beregnet en detaljomsetningsindeks i 1936 har det skjedd en rekke forandringer. Vi forsøker her å beskrive brudd i dagens tallserie etter SN2007, som går tilbake til 2000. Avsnittet 'Bakgrunn og formål' omtaler noen av bruddene i tidligere tallserier.

Endringer i beregning av prisindeks for detaljhandel fra og med januar 2003

Siden prisindeksen for detaljhandel for enkelte næringer hadde en systematisk annen utvikling enn prisveksten i delvis sammenlignbare delindekser i konsumprisindeksen, beregnes den fra og med januar 2003 basert på prisutviklingen for varegrupper fra konsumprisindeksen og varesammensetningen i de ulike næringene. Varesammensetningen hentes fra sist tilgjengelige produktfordelingsundersøkelse. Metoden er basert på de samme prinsippene som ligger til grunn for beregning av deflatoren for detaljhandelskomponenten i varekonsumindeksen. Volumtall ble revidert ved bruk av ny deflator tilbake til august 1999. (SSB 2003)

Ny metode for beregning av volumindeksen fra og med april 2004

Før april 2004 beregnet vi volumindeksene ved å deflatere verdiindeksene direkte, men deretter har vi brukt metoden som er beskrevet i punkt 3.6.3. Serien med volumtall ble revidert ved bruk av ny metode tilbake til januar 2002. (SSB 2004) Fra og med april 2004 begynte vi også å stratifisere bedriftene i hver næringsundergruppe basert på tre sysselsettingsgrupper istedenfor basert på en kombinasjon av aldersgrupper, bedriftstype og omsetningsgrupper (SSB 1993).

Ny og forbedret metode for beregning av omsetning til tilgangsbedriftene fra og med november 2005

Fra og med november 2005 beregner vi omsetningen til tilgangsbedriftene basert på informasjon om gjennomsnittsomsetningen for identiske bedrifter sammen med informasjon fra samme periode i året før om hvor mye tilgangsbedrifter omsatte sammenlignet med identiske bedrifter. Tidligere beregningsmetode var basert på en lineær sammenheng mellom omsetningen og antallet ansatte i tilgangsbedriftene (SSB 2006). Samtidig med denne endringen i omsetningsberegningen, gikk vi over til å rullere utvalget av identiske bedrifter årlig istedenfor to ganger i året.

Indeksen omfatter salg på bensinstasjoner fra og med januar 2009

Ved overgang til Standard for næringsgruppering 2007 fra og med januar 2009 ble salg på bensinstasjoner inkludert i detaljomsetningsindeksen. Den nye tidsserien er tilbakeregnet til 2000, mens tidsserien etter forrige

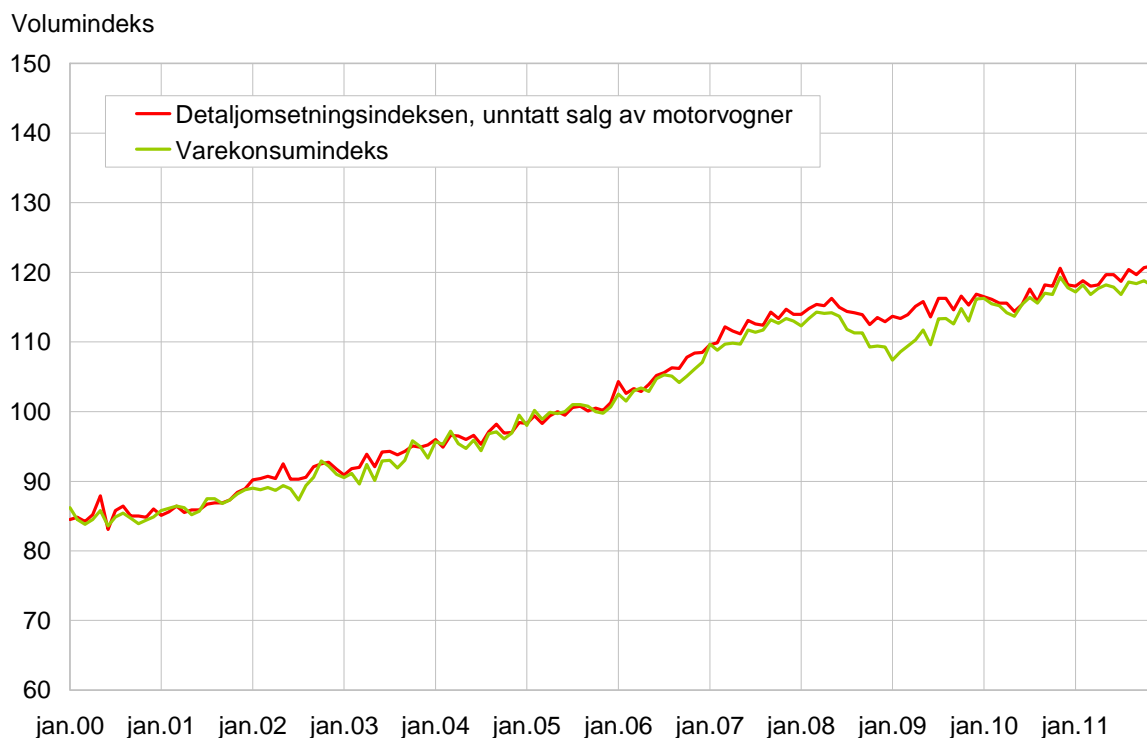
næringsstandard (SN2002) har tall tilbake til 1974 for de fleste næringshovedgrupper og for totalindeksen (SSB 1997).

3.9. Sammenheng med annen statistikk

Varekonsumindeksen

SSBs seksjon for nasjonalregnskap utarbeider varekonsumindeksen, en månedlig indeks som har vært publisert fra januar 1998. Den beskriver utviklingen i husholdningenes kjøp av varer (i Norge). Varekonsumindeksen omfatter flere varer enn detaljomsetningsindeksen. Den beregnes med opplysninger om detaljomsetningsindeksen etter næring, førstegangsregistrerte biler og konsum av elektrisitet, bensin og fyringsoljer. Det kan føre til ulik utvikling mellom de to månedlige indeksene (figur 3.8).

Figur 3.8. Detaljomsetningsindeksen og varekonsumindeksen. Sesongjustert volumindeks. 2005=100

Kilde: Detaljomsetningsindeksen og varekonsumindeksen, Statistisk sentralbyrå²⁷

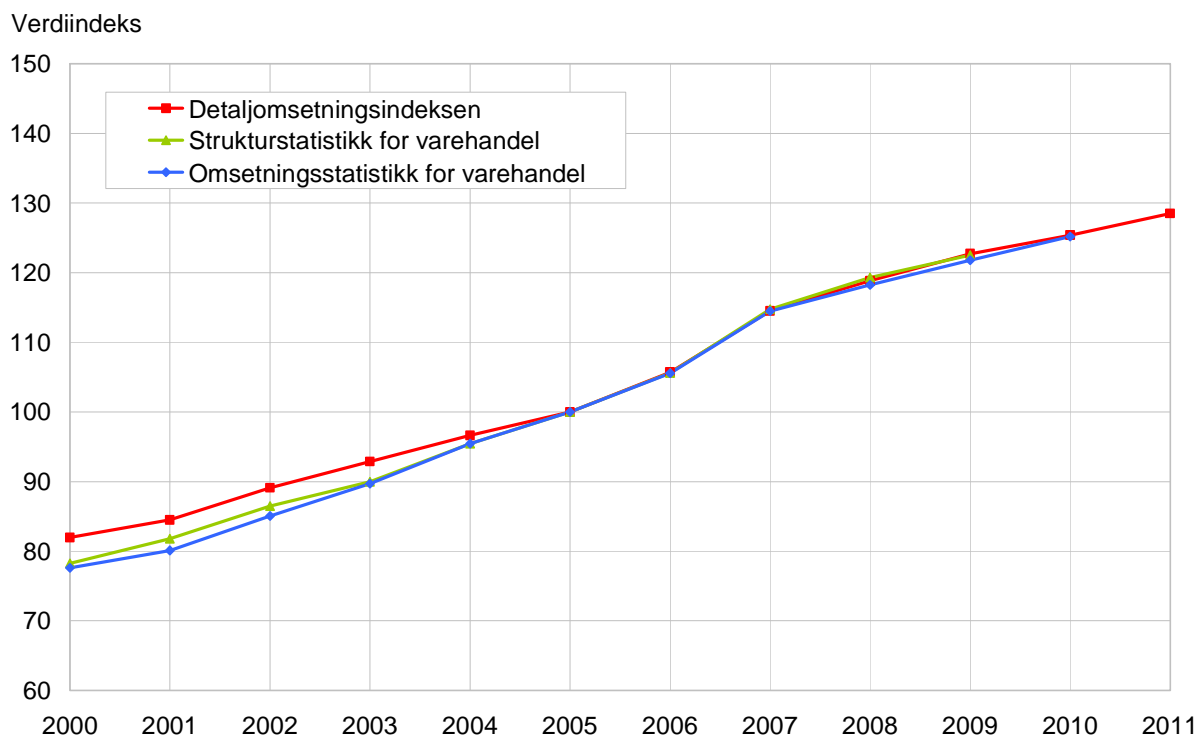
SSBs strukturstatistikk for varehandel og omsetningsstatistikk for varehandel

Populasjonene for næring 47 i strukturstatistikken og den terminvise omsetningsstatistikken for varehandel²⁸ er lik populasjonen i detaljomsetningsindeksen, bortsett fra at terminvis omsetningsstatistikk for varehandel bare omfatter bedrifter med omsetning på 50 000 kroner eller mindre dersom de rapporterer frivillig. Mens den terminvise statistikken kun er basert på momsdata, bruker strukturstatistikken også informasjon fra næringsoppgaver, årsregnskap og skjemadata. Når vi regner om omsetningstall for næring 47, unntatt salg på bensinstasjoner, i strukturstatistikken og den terminvise omsetningsstatistikken for varehandel til indekser, kan vi sammenligne tallene med detaljomsetningsindeksen (figur 3.9).

²⁷ <http://www.ssb.no/tabell/07129>, <http://www.ssb.no/tabell/05333>

²⁸ Varehandel, strukturstatistikk: <http://www.ssb.no/stvareh>, Varehandel, omsetningsstatistikk: <http://www.ssb.no/vroms>

Figur 3.9. Detaljhandel, unntatt salg av motorvogner og salg på bensinstasjoner. Verdiindeks. 2005=100

Kilde: Detaljomsætningsindeksen, strukturstatistikk for varehandel og omsetningsstatistikk for varehandel, Statistisk sentralbyrå

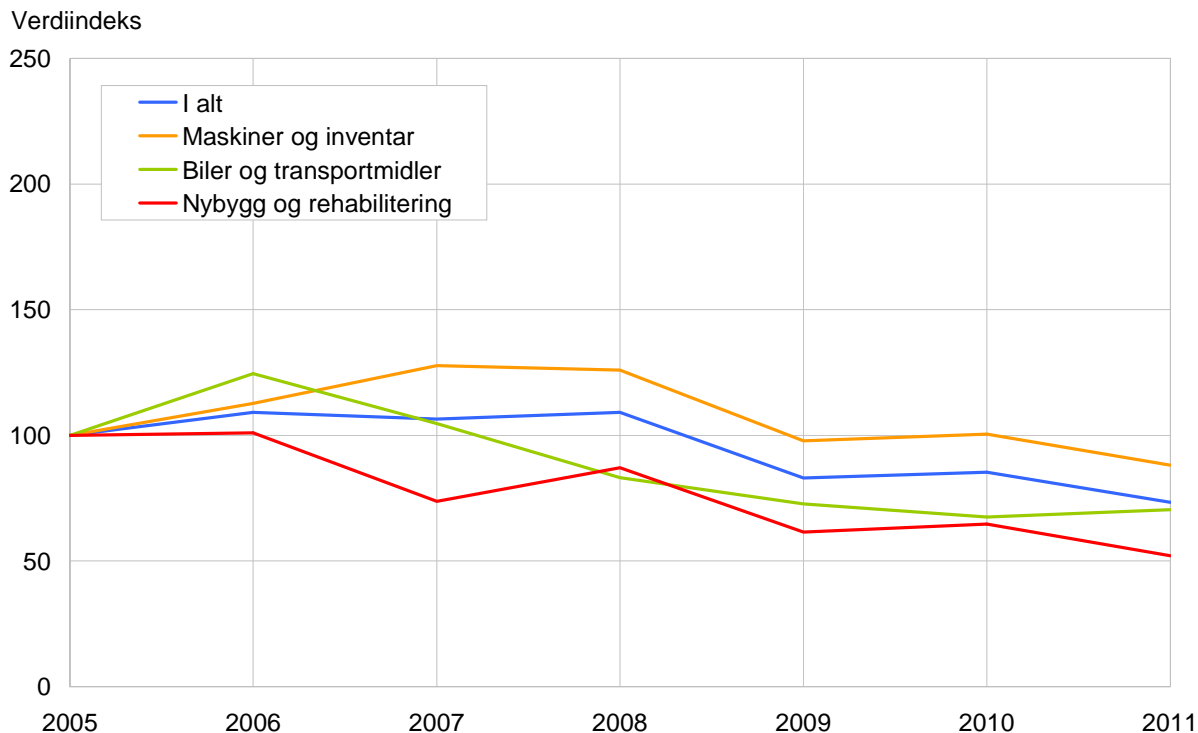
Fra 2005 har detaljomsætningsindeksen vært mer konsistent med utviklingen i strukturstatistikk for varehandel og terminvis omsetningsstatistikk for varehandel (figur 3.9). Dette skyldes hovedsakelig at kjedebedriftene og utvalget av identiske bedrifter gradvis har dekket en større andel av populasjonens omsetning. I 2011 lå deres andel på om lag 80 prosent av populasjonens omsetning, mens utvalget kun dekket om lag 40 prosent før vi begynte å samle omsetningstall fra kjedebedrifter i 1999. Mer oppdatert og bedre kvalitet på data i SSBs Bedrifts- og Foretaksregister har også bidratt til mer presis beregning av detaljomsætningsindeksen.

4. Investeringsstatistikk for detaljhandel

4.1. Utviklingen i investeringer i detaljhandelen

Etter flere år på omtrent samme nivå, sank investeringene i detaljhandelen med nesten 33 prosent fra 2008 til 2011 (figur 4.1). Investeringene i biler og transportmidler gikk minst ned.

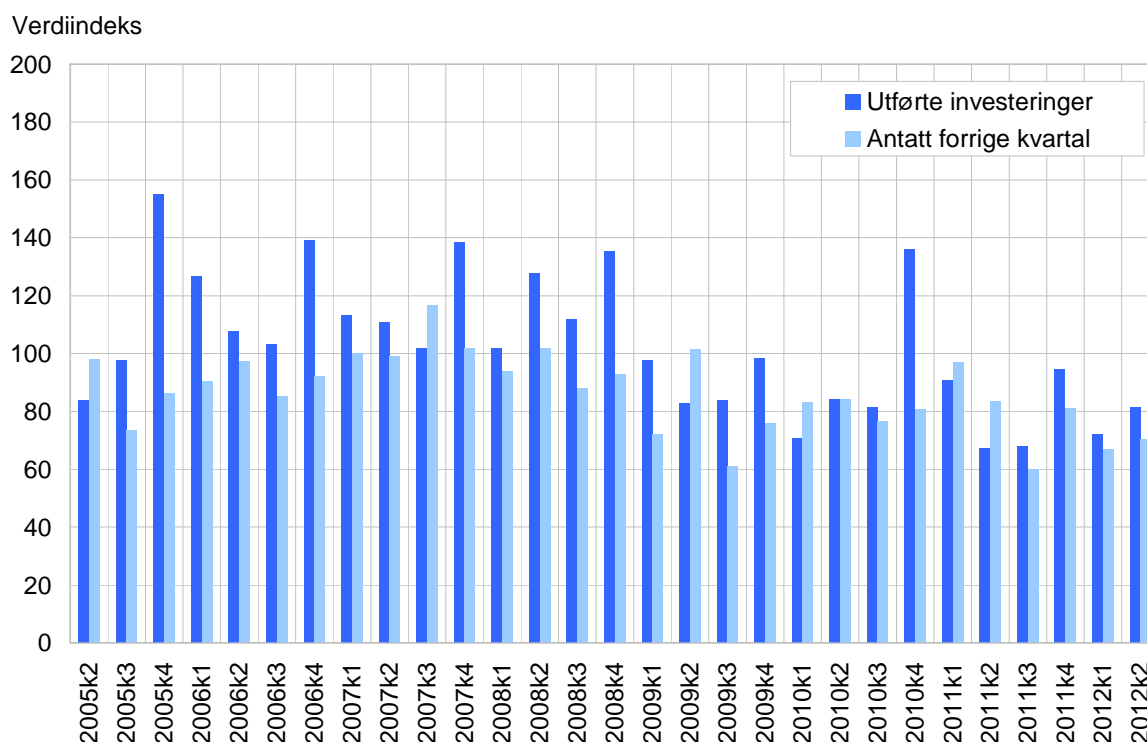
Figur 4.1. Detaljhandel, investeringsstatistikk. Verdiindeks. 2005=100

Kilde: Investeringsstatistikk for detaljhandel, Statistisk sentralbyrå

Antatte investeringer

Figur 4.2 viser at bedriftene har en tendens til å undervurdere hvor mye de kommer til å investere det neste kvartalet. Særlig investeringene i fjerde kvartal blir undervurdert.

Figur 4.2. Utførte investeringer i forhold til hvordan de ble antatt kvartalet før. 2005k1=100

Kilde: Investeringsstatistikk for detaljhandel, Statistisk sentralbyrå

4.2. Bakgrunn og formål

Formål og historie

Statistisk sentralbyrå har publisert en investeringsstatistikk for detaljhandelen siden mars 2009. Den er utgitt i form av indekser og beskriver utviklingen for utførte og antatte investeringer i detaljhandelen, unntatt motorvogner og drivstoff til motorvogner.

Arbeidet med statistikken kom i gang etter ønske fra nasjonalregnskapet som hadde behov for en investeringsstatistikk for detaljhandelen i forbindelse med produksjon av kvartalsvis nasjonalregnskap²⁹. Inntil statistikken var ferdigstilt, brukte kvartalsvis nasjonalregnskap antall kvadratmeter igangsatte bruksareal i varehandelen fra byggearealstatistikken³⁰ som en indikator til å beregne investeringene i varehandelen. (Erikstad 2009)

Brukere og anvendelsesområder

En statistikk som viser investeringer i detaljhandelen er ikke bare nyttig for kvartalsvis nasjonalregnskap som brukes til å overvåke den løpende konjunkturutviklingen, men også for finans- og analysemiljø, bransjeorganisasjoner og andre aktører innen varehandelen.

4.3. Publisering

Kvartalsvis publisering

Indeksen publiseres kvartalsvis og er beregnet tilbake til 2005. I tillegg til totalindeksen utgir vi indekser for investeringer i maskiner og inventar, biler og transportmidler samt nybygg og rehabilitering. Men antatte investeringer for neste kvartal oppgis kun som totalindeks. Vi beregner ikke regionale indekser.

²⁹ <http://www.ssb.no/knr>

³⁰ <http://www.ssb.no/byggeareal>

4.4. Datakilder og datainnsamling

Investeringsdata fra et utvalg av bedrifter

Vi innhenter investeringsdata sammen med data for detaljomsetningsindeksen, ved hjelp av postalt skjema, skjema via internett³¹ eller innsending av regneark via e-post. Skjema sendes ut nesten en måned etter kvartalets utløp og frist for innsending er den tolvte i påfølgende måned.

Situasjonsfiler fra SSBs Bedrifts- og Foretaksregister

Fra Bedrifts- og Foretaksregisteret bruker vi siste situasjonsfil til å trekke utvalget av bedrifter og samtidig oppdatere populasjonen. Antallet ansatte er viktig for stratifisering av de identiske bedriftene og dermed beregning av deres investeringer. Vi bruker også informasjon om når bedrifter ble opprettet for å finne antallet tilgangsbedrifter i et kvartal.

Omsetningstall fra Skatteetatens oppgaveregister

Skatteetatens oppgaveregister er kilde for den terminvise omsetningsstatistikken for varehandel. Vi bruker omsetningstall fra statistikkens andre termin til å blåse opp innsamlede investeringer fra utvalget til totale investeringer for populasjonen. Vi oppdaterer omsetningstallene hvert år ved rullering av utvalget.

4.5. Populasjon og utvalg

Populasjon

Populasjonen omfatter alle aktive bedrifter innen næringsområdet *Detaljhandel, unntatt med motorvogner og drivstoff til motorvogner*, i henhold til Standard for næringsgruppering (SN 2007: 47.1-9 unntatt 47.3)³². Bedrifter som er eid av stats- eller trygdeforvaltningen, fylkeskommuner eller kommuner er ikke med i populasjonen.

Utvalg

Utvalget av bedrifter i investeringsstatistikken er i utgangspunktet det samme som for den månedlige detaljomsetningsindeksen³³, men ikke alle butikkjeder som leverer tall til detaljomsetningsindeksen leverer tall til investeringsstatistikken. For en beskrivelse av stratifiserings- og trekkingsmetode viser vi derfor til punkt 3.5 i kapitlet om detaljomsetningsindeksen. Utvalget består av omkring 7 500 kjedebedrifter og 2800 identiske bedrifter. Til sammen dekker de omkring 60 prosent av populasjonens omsetning. Både utvalgsprosenten og dekningsgraden varierer mellom de ulike næringsgruppene.

4.6. Beregninger

Vi deler populasjonen i investeringsstatistikken inn i kjedebedrifter, identiske bedrifter og tilgangsbedrifter (disse begrepene er forklart under punkt 4.7) og beregner investeringstall for dem. Deretter summerer vi tallene og beregner indekstall. Beskrivelse av beregningsmetoden nedenfor er for en del hentet fra Erikstad (2007).

Beregning av investeringer i et statistikkvartal

Beregning av investeringer for kjedebedrifter

Hovedkontorer til kjedebedrifter oppgir kvartalsvis investeringsstall for alle bedrifter i deres kjede *samlet*. Vi summerer disse tallene i næringsundergruppe h , statistikkvartal k for å få investeringer T for kjeder totalt:

$$(4.1) \quad T_h^{KJ}(k) = \sum_{i \in \text{pop}_h^{KJ}(k)} Y_{i,h}^{KJ}(k)$$

der

$Y_{i,h}^{KJ}(k)$ er investeringer for bedriftskjede i i næringsundergruppe h , i statistikkvartal k .

$\text{pop}_h^{KJ}(k)$ er populasjonen av bedriftskjeder i næringsundergruppe h , i statistikkvartal k .

³¹ Vedlegg B viser et eksempel på et internettskjema.

³² <http://www.ssb.no/nace>

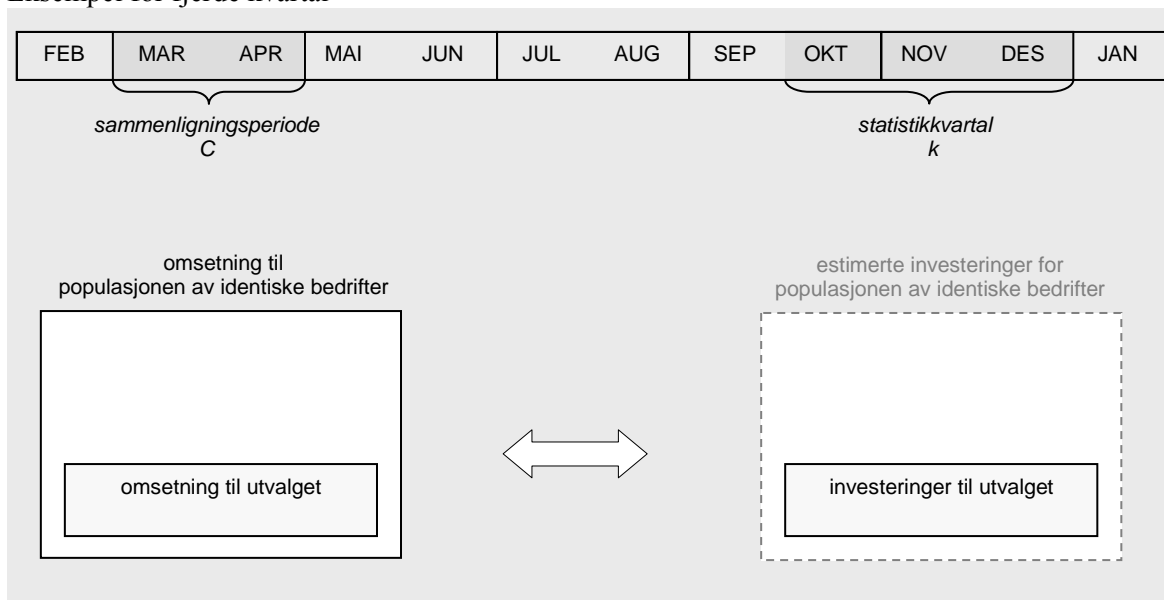
³³ <http://www.ssb.no/doi>

Estimering av investeringer for identiske bedrifter

Investeringstall for populasjonen av identiske bedrifter beregner vi med en rateestimator som blåser opp investeringer Y fra utvalget i et statistikkvartal k til populasjonsnivå basert på forholdet mellom populasjonens og utvalgets omsetning X i andre termin (sammenligningsperiode C) av omsetningsstatistikken for varehandel (momsregisteret) (figur 4.3).

Figur 4.3. Beregning av investeringer for populasjonen av identiske bedrifter

Eksempel for fjerde kvartal

Ratemodellen er gitt ved følgende likning:

$$(4.2) \quad \hat{T}_{h,s}^{ID}(k) = \sum_{i \in \text{utvalg}_{h,s}^{ID}(C,k)} Y_{i,h,s}^{ID}(k) \frac{\sum_{i \in \text{pop}_{h,s}^{ID}(C,k)} X_{i,h,s}^{ID}(C)}{\sum_{i \in \text{utvalg}_{h,s}^{ID}(C,k)} X_{i,h,s}^{ID}(C)}$$

der

$\hat{T}_{h,s}^{ID}(k)$ er estimerte investeringer for identiske bedrifter i statistikkvartal k , i næringsundergruppe h , stratum s .

$Y_{i,h,s}^{ID}(k)$ er investeringer for identisk bedrift i i statistikkvartal k , i næringsundergruppe h , stratum s

$X_{i,h,s}^{ID}(C)$ er omsetning for identisk bedrift i i sammenligningsperiode C , i næringsundergruppe h , stratum s .

$\frac{\sum_{i \in \text{pop}_{h,s}^{ID}(C,k)} X_{i,h,s}^{ID}(C)}{\sum_{i \in \text{utvalg}_{h,s}^{ID}(C,k)} X_{i,h,s}^{ID}(C)}$ er forholdet mellom populasjonens og utvalgets omsetning for identiske bedrifter i

sammenligningsperiode C , i næringsgruppe h , stratum s .

Når vi summerer likning (4.2) opp til næringsnivå, får vi:

$$(4.3) \quad \hat{T}_h^{ID}(k) = \sum_s \hat{T}_{h,s}^{ID}(k)$$

Estimering av investeringer for tilgangsbedrifter

Siden vi ikke har kvartalsvise investeringstall for tilgangsbedrifter, estimerer vi dem basert på informasjon om hvor mange nye bedrifter som overlever det første driftsåret samt forholdet mellom antallet nye bedrifter og antallet etablerte bedrifter i det aktuelle statistikkkvartalet. I tillegg er informasjon fra strukturstatistikk for varehandel (for perioden 2002-2006) om hvor mye nye bedrifter investerte i forhold til etablerte bedrifter viktig sammen med estimerte investeringer for etablerte bedrifter (som vi beregnet i forrige avsnitt).

Estimeringsmodellen er gitt med følgende likning:

$$(4.4) \quad \hat{T}_{h,s}^{TG}(k) = \lambda \cdot \frac{N_{h,s}^{TG}(k)}{N_{h,s}^{ID}(k)} \cdot \gamma \cdot \hat{T}_{h,s}^{ID}(k)$$

der

$$\gamma > 0 \text{ og } \lambda \in \langle 0, 1 \rangle$$

$\hat{T}_{h,s}^{TG}(k)$ er estimerte investeringer for tilgangsbedrifter i statistikkkvartal k , i næringsundergruppe h , stratum s .

λ er andelen av registrerte tilgangsbedrifter i detaljhandelen unntatt med motorvogner og drivstoff til motorvogner, som overlever det første driftsåret.

$\frac{N_{h,s}^{TG}(k)}{N_{h,s}^{ID}(k)}$ er forholdet mellom antallet tilgangsbedrifter som ble registrert i Bedrifts- og Foretaksregisteret i statistikkkvartal k og antallet identiske bedrifter.

γ viser til i hvilken grad tilgangsbedrifter investerer i forhold til identiske bedrifter.

$\hat{T}_{h,s}^{ID}(k)$ er estimerte investeringer for identiske bedrifter i statistikkkvartal k , i næringsundergruppe h , stratum s .

Videre summerer vi likning (4.4) opp til næringsnivå:

$$(4.5) \quad \hat{T}_h^{TG}(k) = \sum_s \hat{T}_{h,s}^{TG}(k)$$

Beregning av totale investeringer i et statistikkkvartal

Når vi summerer de kvartalsvise investeringene for kjeder (4.1), identiske bedrifter (4.3) og tilgangs-bedrifter (4.5), får vi de endelige kvartalsvise investeringene for hele populasjonen per næringsunder-gruppe:

$$(4.6) \quad \hat{T}_h(k) = \hat{T}_h^{KJ}(k) + \hat{T}_h^{ID}(k) + \hat{T}_h^{TG}(k)$$

Beregning av indekser ved bruk av kjeding

Når vi beregner de kvartalsvise indeksene tar vi hensyn til at vi ruller utvalget av identiske bedrifter i tredje kvartal. Vi samler inn investeringsoppgaver både fra bedrifter som utgår fra utvalget og bedrifter som inngår i utvalget. Indeksen for tredje kvartal blir beregnet med investeringstall fra det gamle utvalget, mens endringen fra tredje til fjerde kvartal er basert på tall fra det nye utvalget. Den kjedede indeksen I er gitt ved:

$$(4.7) \quad I^k = I^b \frac{\hat{T}^k}{\hat{T}^b} \quad \text{for} \quad b_{\text{nå}} < k \leq b_{\text{neste}}$$

der

$\hat{T}$ er estimerte investeringer

- k* er statistikkvartalet
- b* er basisperiode til indeksen. Det er siste tredje kvartal.

4.7. Begreper, grupperinger og definisjoner

Investeringer

Med investeringer menes anskaffelser av nye driftsmidler med levetid på mer enn ett år. Dette betyr at investeringer i brukt utstyr ikke er inkludert. Total rehabilitering regnes om investering. Det samme gjelder for leasingfinansierte investeringer. Maskiner, inventar, biler og andre transportmidler regnes som investert det kvartalet utstyret er mottatt, selv om det ikke er betalt eller aktivert i regnskapet. For byggearbeider satt i gang før kvartalets utgang, er det bare de kostnader som referer seg til det gjeldende kvartalet som er inkludert. Merverdiavgift regnes som netto, det vil si at merverdi som bedrifter får refundert ikke er med. Ikke refundert merverdiavgift er derimot inkludert.

Utførte investeringer

Utførte investeringer er anskaffelser som bedriftene har foretatt i et kvartal. At en investering er utført er ikke ensbetydende med at anskaffelsen er tatt i bruk.

Antatte investeringer

Med antatte investeringer menes anskaffelser som bedriftene venter å gjøre på kort og mellomlang sikt. Grunnlaget for disse tallene kan være vedtatte planer, foreløpige antagelser m.m. Generelt er usikkerheten større på mellomlang sikt.

Investeringer grupperes etter type driftsmiddel

Investeringene deles inn i tre undergrupper, etter type driftsmiddel:

- Maskiner og inventar: omfatter for eksempel datautstyr, kassaapparater, rengjøringsutstyr, stemplingsur, alarmanlegg, video, TV, møbler, deler inkludert montasje, samt redskap og verktøy som skal benyttes gjennom flere år.
- Biler og andre transportmidler: omfatter biler, tilhengere og andre transportmidler.
- Nybygg og rehabilitering: omfatter nybygg og total rehabilitering av butikk-, lager- og kontorbygg, produksjonsanlegg og velferdsanlegg.

Populasjon

Populasjonen omfatter alle aktive bedrifter innen næringsområdet *Detaljhandel, unntatt med motorvogner og drivstoff til motorvogner*, i henhold til Standard for næringsgruppering (SN 2007: 47.1-9 unntatt 47.3).

Bedrift (Den lokale enheten)

Et foretak, eller del av et foretak, som ligger på ett sted og som kan avgrenses geografisk. På eller fra dette stedet utøves det økonomisk aktivitet som, med visse unntak, sysselsetter en eller flere personer for et og samme foretak.

Kjedebedrifter

Bedrifter i populasjonen kalles kjedebedrifter dersom de tilhører et kjedekontor som har samtykket til å sende SSB kvartalsvise investeringstall samlet for hele kjeden, eventuelt unntatt franchise-bedrifter.

Identiske bedrifter

Bedrifter i populasjonen, unntatt kjedebedrifter, kalles identiske dersom de har omsetning innen sam-me detaljerte næring i både statistikkvartalet og andre termin i momsregisteret (sammenligningsperioden).

Tilgangsbedrifter

Bedrifter i populasjonen, unntatt kjedebedrifter, kalles tilgangsbedrifter dersom de kun har omsetning i en detaljert næring i statistikkvartalet. Det er både nye bedrifter og bedrifter som har byttet næring.

Utvalget av identiske bedrifter

Identiske bedrifter som får tilsendt investeringsoppgave for et statistikkvartal.

4.8. Feilkilder og usikkerhet

Måle- og bearbeidingsfeil

Ved utfylling av skjema kan det hovedsakelig oppstå tre typer feil:

- Gal enhet: Oppgavegiver oppgir investeringer for kun deler av bedriftens virksomhet eller for hele foretaket i stedet for den aktuelle bedriften.
- Feil måleenhet: Oppgavegiver oppgir investeringer i hele kroner i stedet for i 1000 kroner.
- Feil i driftsmidler: Oppgavegiver registrerer investeringer på feil type driftsmidler. Et typisk eksempel er at investeringer oppgis i felt for nybygg og rehabilitering istedenfor i felt for maskiner og inventar siden oppgavegiverne har vanskelig for å skille inventar fra rehabilitering.

De fleste skjemaene som sendes per post leses optisk med automatisk verifisering og overføring til elektronisk lagringsform. I denne prosessen kan scannefeil forekomme. Elektroniske bilder av skjemaene produseres i samme operasjon. Dette gjør det mulig å sammenligne de optisk leste dataene med opplysningene gitt på skjema ved mistanke om feil på grunn av scannefeil. En kan likevel ikke garantere at alle feil oppdages.

Skjema som er fylt ut med grønn/rød penn eller har andre skader, skjema som har kommet inn via faks eller på telefon, samt etternølere registreres manuelt og tastefeil kan skje. Også under revisjon av investeringstall fra butikkjedene som samles inn via e-post, i Excel, kan det skje bearbeidingsfeil i dataene. Dette regnes imidlertid ikke som en vesentlig feilkilde.

Det er laget en rekke kontrollrutiner for å avdekke måle- og bearbeidingsfeil. Matematiske og logiske kontroller er lagt inn i dataregistreringsrutinen på internett. Utførte investeringer kontrolleres mot hva den enkelte bedrift eller kjede i forrige kvartal antok ville bli investert i inneværende kvartal. Det sees også på i hvilken grad og i hvilke driftsmidler en bedrift investerte i tidligere kvartal. I tillegg blir det kontrollert for hvorvidt det er et rimelig samsvar mellom utførte investeringer og omsetningen som er rapportert til Skatteetatens oppgaveregister. Ved mistanke om feilrapportering blir den enkelte bedrift eller kjede kontaktet på telefon. Eventuelle feil som avdekkes blir deretter rettet opp.

Frafallsfeil

Vi sender en purring på e-post til kjedekontorer som ikke har svart noen dager etter fristen og igjen omtrent en uke senere. Vi fortsetter å ringe kjedekontorer som ikke har sendt inn tall med jevne mellomrom. Det er sjelden at vi ikke får inn tallene, men er det likevel tilfelle estimerer vi dem. Vi ser på hva kjeden investerte i tidligere kvartaler, samt hva de tidligere antok de skulle investere i det aktuelle kvartalet.

Identiske bedrifter i utvalget som ikke har svart og som har oppgitt en e-postadresse får en påminnelse per e-post en til to dager etter at fristen for levering av skjema har gått ut. Omkring to dager senere sender vi et varsel om tvangsmulkt per post til bedrifter som ikke har sendt inn skjema. Disse bedriftene får så en uke til å sende inn skjema. Hvis de ikke gjør det, sender vi ut et vedtak om tvangsmulkt med ny svarfrist. Etter fristen tar Statens Innkrevingssentral saken videre.

Like før publisering ringer vi store bedrifter som ikke har svart for å få omsetningstall. Bedrifter som ikke har svart når vi skal klargjøre statistikken til publisering får tildelt samme prosentvise endring i investeringer som gjennomsnittet for det stratomet bedriftene tilhører. Bedrifter som er opphørt, midlertidig ute av drift eller i feil næring, tas ut av utvalget og er følgelig ikke regnet med i frafallet. Svarprosenten for kjedebedriftene og de identiske bedriften i utvalget samlet er om lag 97 prosent ved publisering.

Utvalgsfeil

Utvalget av bedrifter som brukes til å beregne indeksen oppdateres en gang i året. Utvalget dekker om lag 60 prosent av populasjonen, målt i omsetning. Variasjonskoeffisienten for totalindeksen i investeringsstatistikken vil normalt sett ligge på mellom 4 og 10 prosent.

Registerfeil

Kvaliteten på bedriftenes kjennemerker i Bedrifts- og Foretaksregisteret har innvirkning på usikkerheten i statistikken. Kjennemerkene er avgjørende for inndelingen i strata. I tillegg har de betydning for å få et representativt utvalg, men dette antas ikke å være en vesentlig feilkilde.

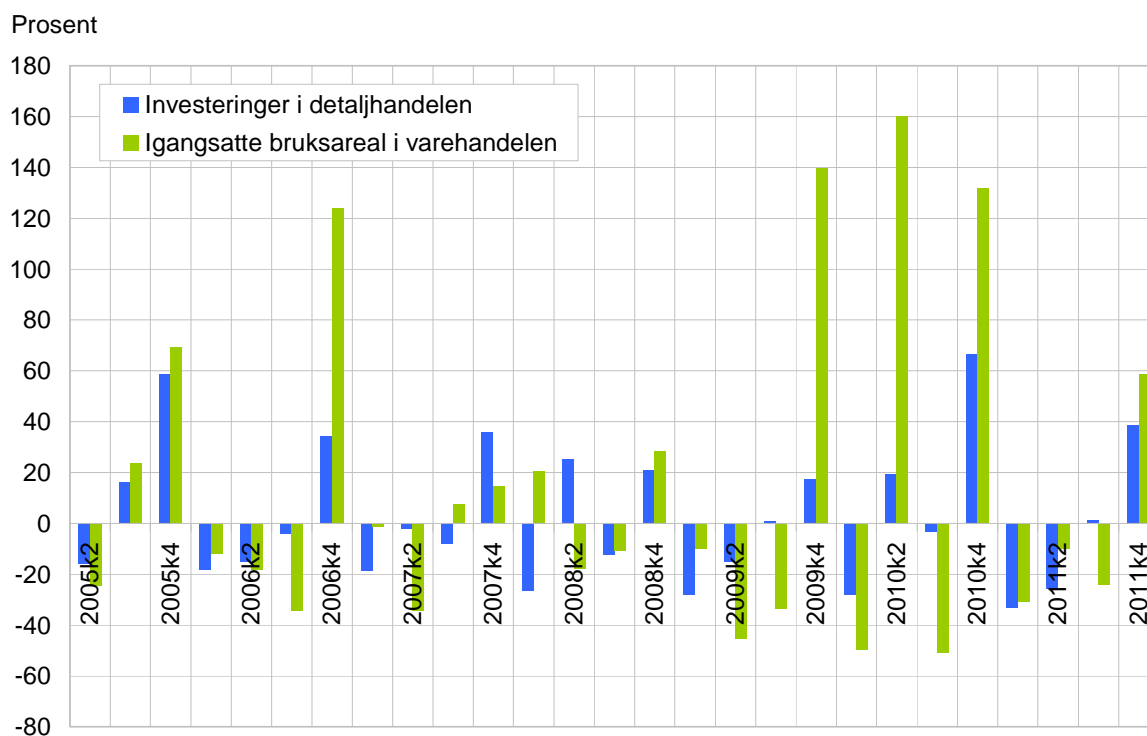

4.9. Sammenheng med annen statistikk

Byggearealstatistikk

Investeringer i detaljhandelen kan sammenlignes med antall kvadratmeter bruksareal igangsatt til varehandelsformål fra SSB sin kvartalsvise byggearealstatistikk³⁴. Utviklingen i de to tidsseriene har, som figur 4.3 viser, klare likhetstrekk.

Figur 4.4. Investeringer i detaljhandelen og igangsatte bruksareal i varehandelen. Kvartalsvekst i prosent.

Kilde: Investeringsstatistikk for detaljhandel og byggearealstatistikk, Statistisk sentralbyrå

Strukturstatistikk for varehandel

Det er også aktuelt å sammenligne investeringsstatistikken for detaljhandel med anskaffelser i nytt og brukt materiell for detaljhandel, unntatt med motorvogner og drivstoff til motorvogner (SN 2007: 47.1-9 unntatt 47.3) i SSBs strukturstatistikk for varehandel³⁵. Men det er viktig å ta hensyn til at investeringsstatistikken ikke omfatter investeringer i brukt materiell og gir tall for bedrifter, mens strukturstatistikken er for foretak, som kan ha bedrifter med virksomhet i andre næringer.

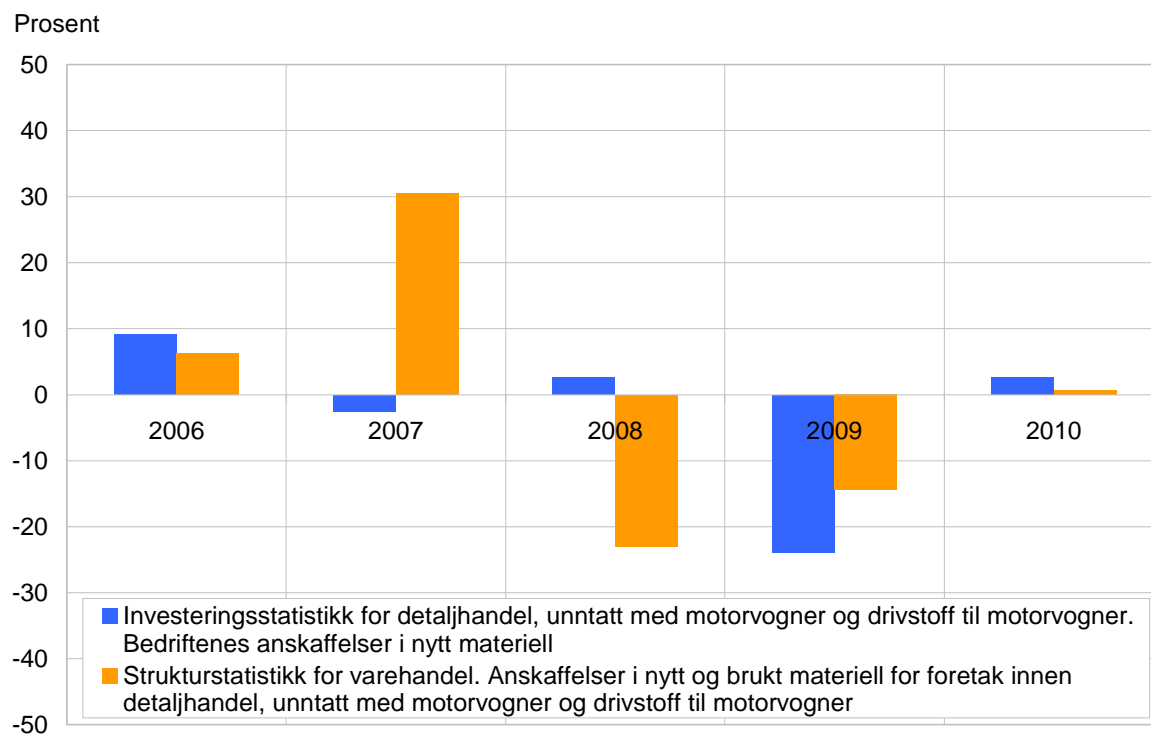
Figur 4.4 viser at de to statistikkene utvikler seg i samme retning, bortsett fra for årene 2007 og 2008.

³⁴ <http://www.ssb.no/byggeareal>

For byggearealstatistikken inneholder figuren tall etter SN2002.

³⁵ <http://www.ssb.no/stvareh>

Vi har tilnærmet regnet om SN2002-tall til SN2007-tall for årene 2005 og 2006 ved å utelate tall for *Reparasjon av husholdningsvarer og varer til personlig bruk* (næringshovedgruppe 52.7 i SN2002) siden disse ved overgang til SN2007 ble fjernet fra detaljhandelen.

Figur 4.5. Investeringsstatistikk for detaljhandel og strukturstatistikk for varehandel. Anskaffelser. Årsvekst i prosent

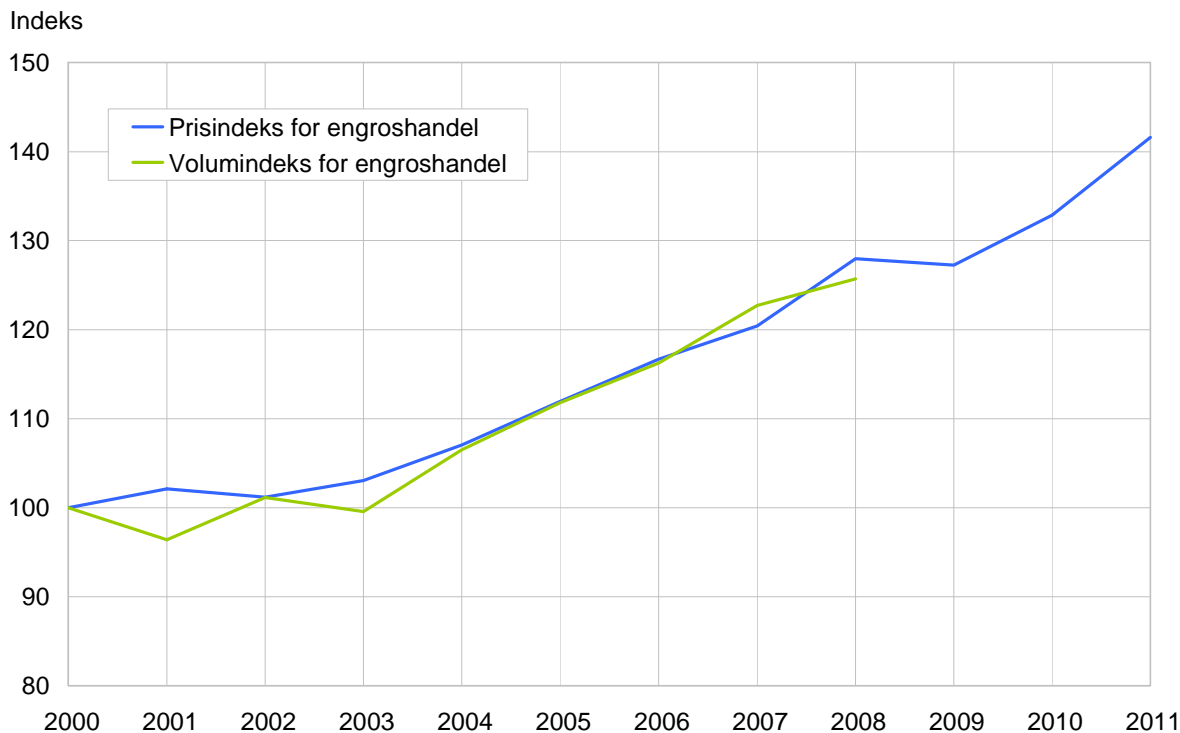
Kilde: Investeringsstatistikk for detaljhandel og strukturstatistikk for varehandel, Statistisk sentralbyrå

5. Pris- og volumindeks for engroshandel

5.1. Utviklingen i priser og volum i engroshandelen

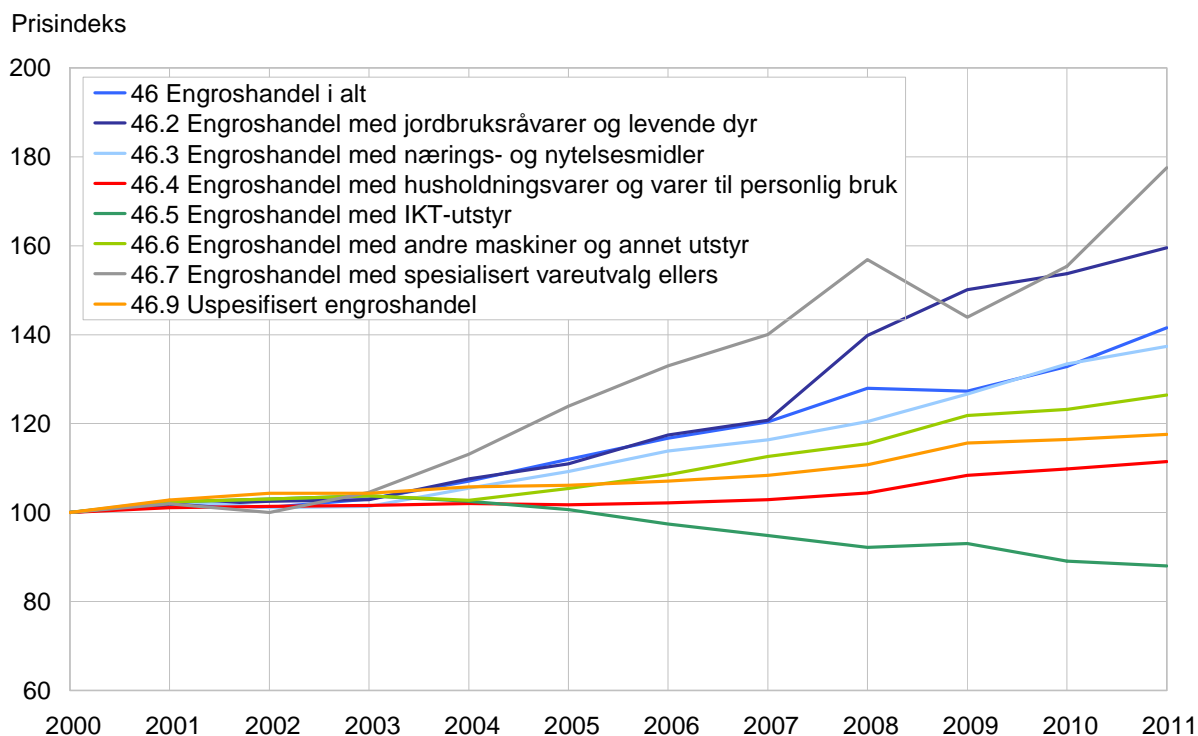
Prisene i engroshandelen økte med omkring 28 prosent i perioden 2000-2008 (figur 5.1)³⁶. Volumet steg nesten like mye i samme periode, men svingte litt mer i løpet av de første tre årene.

Figur 5.1. Pris- og volumindeks for engroshandel. 2000=100

Kilde: Prisindeks for engroshandel og volumindeks for engroshandel, Statistisk sentralbyrå

³⁶ Figuren viser prisindeksen etter SN2007 og volumindeksen etter SN2002 siden vi ikke har SN-2007 tall tilbake til 2000. Forskjellen mellom SN2002 og SN2007 for engroshandel, unntatt med motorvogner er imidlertid minimal: Tre næringsundergrupper ble ved overgang til SN2007 til dels skilt ut fra engroshandelen.

Figur 5.2. Prisindeks for engroshandel, etter næringshovedgruppe. 2000=100

Kilde: Prisindeks for engroshandel, Statistisk sentralbyrå

Ser vi på utviklingen i engroshandelsprisene fordelt etter næringshovedgrupper (figur 5.2.) mellom 2000 og 2011, økte prisene for spesialisert vareutvalg ellers³⁷ mest. Engroshandel med IKT-utstyr er imidlertid den eneste næringen med en nedadgående trend.

5.2. Bakgrunn og formål

Formål og historie

Prisindeksen for engroshandel ble første gang publisert i 1985. Med bakgrunn i forespørsel fra blant annet bransjeorganisasjoner utga Statistisk sentralbyrå fra 1995 også en volumindeks for engroshandel. Formålet med statistikkene var å måle utviklingen i priser og volum for næringsgrupper innen engroshandelen.

Vesentlige endringer

Utvalget av representantvarer ble i 1994 og 2003 vurdert og endret sammen med bedrifter som har stor betydning for engroshandelen. I 1994 ble også bransjeorganisasjonene involvert i prosessen. (Godal 1994, Bolsgård og Zhang 2004)

Bedriftsutvalgsplanen ble endret i forbindelse med omlegging til ny standard for næringsgruppering i 1995. Bedriftene i hver næringsundergruppe var delt inn i tre strata, basert på omsetningsstørrelse. Fram til 1995 var grensen mellom bedrifter med middels og høy omsetning fast, men deretter varierte den fra næringsundergruppe til næringsundergruppe, avhengig av antall bedrifter og bedriftsprisindeksene. Bedriftsprisindeksene ble brukt til å sette stratagrensene slik at bedrifter med stor prisvariasjon kom i ett stratum. Slik kunne vi redusere utvalgsstørrelsen. Samtidig ble grensen for bedrifter med lav omsetning endret fra 20 til 5 millioner kroner. (Godal 1994)

Siden det var problemer med å få data fra de små bedriftene, ble de ikke lenger trukket ut. For øvrig sto de for kun 4 prosent av omsetningen i populasjonen, selv om de utgjorde to tredjedel av populasjonen, målt i antall. Regresjonsanalyser viste i tillegg at det ikke var noen sammenheng mellom størrelsen på bedriften og prisutviklingen. For å få et utvalg med en beregnet feilmargen på 0,4 indekspoeng, ble antallet bedrifter i utvalget også mer enn doblet i 1995. (Nygårdseter 1997)

³⁷ Næringshovedgruppe 46.7 Engroshandel med spesialisert vareutvalg ellers omfatter blant annet engroshandel med drivstoff og brensel, engroshandel med metaller og metallholdig malm, engroshandel med tømmer, trelast, byggevarer og sanitærutstyr, engroshandel med jernvarer, rørleggerartikler og oppvarmingsutstyr og engroshandel med kjemiske produkter.

I 2009 ble stratumsgrensen for bedrifter med lav omsetning justert opp til 10 millioner kroner.

Brukere og anvendelsesområder

Pris- og volumindeksen for engroshandel benyttes blant annet av Norges Bank og bransjeorganisasjonene.

5.3. Publisering

Kvartalsvis publisering

Pris- og volumindeksene publiseres kvartalsvis og er beregnet tilbake til henholdsvis 2000 og 2008. Etter gammel næringsstandard (SN 2002) går seriene tilbake til henholdsvis 1985 og 1995. Men aktualiteten til volumindeksen ligger to kvartaler etter i forhold til prisindeksen. Dette skyldes at terminvise omsetningstall som brukes til å beregne volumindeksen for et kvartal ikke er publisert før om lag fire måneder etter det aktuelle kvartalet. I tillegg til totaltall publiserer vi pris- og volumindekser for hver næringshovedgruppe. Vi beregner ikke regionale indekser.

5.4. Datakilder og datainnsamling

Pris- og omsetningsdata fra et utvalg av bedrifter

Fra bedriftene i utvalget innhenter vi kvartalsvise priser for forskjellige representantvarer. En gang i året ber vi i tillegg om varegruppenes andel i bedriftens samlede omsetning. Disse brukes som vektorer ved beregning av bedriftsprisindekser. Skjema³⁸ gjøres tilgjengelig på internett og sendes ut per post, rundt 15. i midterste måned i kvartalet. Frist for innsending er 2 uker senere.

Noen av bedriftene i utvalget er oppgavegiver til den månedlige byggekostnadsindeksen eller prisindeksen for førstegangsomsetning innenlands. Representantvarene til prisindeks for engroshandel er for disse samordnet med representantvarene til de nevnte indeksene, slik at vi kan hente prisdata direkte fra dem.

Av utvalgte bedrifter i samme næring som tilhører samme foretak innhenter vi bare pris- og omsetningsdata fra en bedrift. De samme dataene brukes til de øvrige bedriftene siden vi antar at de vil ha en lik prisutvikling på sine varer.

Vi sender ikke skjema til grossist- og detaljistkjedekontorer og andre bedrifter i utvalget som ikke er egnet som oppgavegiver til prisindeksen.

Bedriftenes næring fra SSBs Bedrifts- og Foretaksregister

Fra Bedrifts- og Foretaksregisterets siste situasjonsfil får vi opplysninger om bedriftenes næringsgruppering. Disse bruker vi ved rulling av utvalget til å dele bedriftene inn i strata og oppdatere populasjonen.

SSBs omsetningsstatistikk for varehandel

Omsetning til de enkelte næringsgruppene og strataene i siste års omsetningsstatistikk for varehandel brukes som vektorer i beregningen av prisindeksen. Vi bruker også tomånedlig omsetningsstatistikk på tresiffer næringsnivå ved beregning av volumindekser.

5.5. Populasjon og utvalg

Populasjon

Populasjonen omfatter alle aktive bedrifter innen næringen *Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner* (SN 2007:46), med unntak av næringshovedgruppen *Agenturhandel* (SN 2007:46:1)³⁹. Bedrifter som er eid av stats- eller trygdeforvaltningen, fylkeskommuner eller kommuner er ikke med i populasjonen.

Stratifisering

Vi inndeler bedriftene i hver næringsundergruppe i tre strata, basert på hvor stor omsetning de har. Hva som regnes som høy og middels omsetning varierer fra næringsundergruppe til næringsundergruppe og er avhengig

³⁸ Vedlegg C viser et eksempel på skjema.

³⁹ <http://www.ssb.no/nace>

av antall bedrifter og bedriftsprisindeksene i den enkelte næringsundergruppen. Stratumgrensen for bedrifter med lav omsetning er under 10 millioner kroner.

Utvalg

Utvalget består av omkring 1 000 bedrifter som utgjør rundt 15 prosent av bedriftene og 40 prosent av omsetningen. Bare bedrifter med mer enn fem millioner kroner i omsetning er med i utvalget. Vi skifter ut omkring en fjerdedel av utvalget en gang i året. Bedrifter som har vært med i utvalget i fire år erstattes med en annen og lignende bedrift, med mindre de tilhører et fulltellingsstratum eller utgjør en vesentlig andel av omsetningen i sitt stratum. Som trekkegrunnlag bruker vi bedriftenes årsumsetning fra den terminvise omsetningsstatistikken for varehandel.

5.6. Beregninger

Prisindeks for engroshandel er en Laspeyres indeks med faste vekter. Indeksen beregnes i seks trinn (Bolsgård og Zhang 2004):

Trinn 1: Beregning av prisindekser for representantvarer

For hver bedrift i utvalget beregner vi en prisindeks for de representantvarene som har pris oppgitt i basisperioden og beregningsperioden.

$$(6.1) \quad I_{i,j,k} = \frac{P_t^k}{P_0^k} * 100$$

der

$I_{i,j,k}$ er prisindeks for representantvare k i varegruppe j innen bedrift i

P_0^k, P_t^k er prisene i basisperioden 0 og statistikkvartalet t til representantvare k

Trinn 2: Beregning av prisindekser for hver varegruppe

I hver bedrift beregner vi en prisindeks for hver varegruppe som et uveid gjennomsnitt av prisindeksene for representantvarene innen varegruppen.

$$(6.2) \quad I_{i,j} = \frac{1}{m_j} \sum_{k=1}^{m_j} I_{i,j,k}$$

der

$I_{i,j}$ er prisindeks for varegruppe j innen bedrift i

m_j er antall representantvarer i varegruppe j

Trinn 3: Beregning av bedriftsprisindekser

Vi beregner en bedriftsprisindeks som et veid gjennomsnitt av varegruppens prisindekser. Varegruppens relative andel av bedriftens samlede omsetning brukes som vekt og revideres årlig.

$$(6.3) \quad I_i = \sum_{j=1}^{m_i} \left(\frac{a_{ij}}{\sum_{j=1}^{m_i} a_{ij}} \right) I_{i,j}$$

der

I_i er bedriftsprisindeks for bedrift i

m_i er antall varegrupper innen bedrift i

a_{ij} er andel av omsetning for varegruppe j innen bedrift i

Trinn 4: Beregning av prisindekser for hvert stratum

Vi beregner en prisindeks for hvert stratum innen en næringsundergruppe som et uveid gjennomsnitt av prisindeksene til bedriftene i stratumet.

$$(6.4) \quad I_{g,h} = \frac{I}{n_{gh}} \sum_{i=1}^{n_{gh}} I_i$$

der

$I_{g,h}$ er prisindeks for stratum h i næringsundergruppe g

n_{gh} er antall bedrifter i stratum h i næringsundergruppe g

Trinn 5: Beregning av prisindekser for hver næringsundergruppe

For hver næringsundergruppe beregner vi en prisindeks som et veid gjennomsnitt av prisindeksene til strataene med omsetningen i strataene som vekt. Vektene holdes faste for to år om gangen.

$$(6.5) \quad I_g = \frac{a_{g1}I_{g,1} + a_{g2}I_{g,2}}{a_{g1} + a_{g2}}$$

der

I_g er prisindeks for næringsundergruppe g

$I_{g,1}$, $I_{g,2}$ er prisindeks for henholdsvis stratum 1 og 2 i næringsundergruppe g

a_{g1} , a_{g2} er omsetningen i henholdsvis stratum 1 og 2

Trinn 6: Beregning av prisindekser for næringsgrupper og -hovedgrupper og engroshandel i alt

Prisindeksene for næringsgrupper, næringshovedgrupper og for engroshandel i alt beregner vi ved å veie sammen indeksene for gruppene med gruppenes andeler av samlet omsetning på det aktuelle næringsnivå som vekter.

Indeksen kjedes ved rullering

De enkelte næringsindeksene blir kjedet hver for seg ved rullering annet hvert år. Som følge vil for eksempel den kjedete indeksen for engroshandel i alt avvike noe fra en veid sum av næringsindeksene. Basis skiftes i andre kvartal, med første kvartal i nest foregående år som ny basis. Kjedet indeks for andre kvartal 2009 kan beskrives med følgende formel:

$$(6.6) \quad I_{2.kv.09}^{kje\ det} = I_{1.kv.09}^{gmlbasis} \frac{I_{2.kv.09}^{nybasis}}{I_{1.kv.09}^{nybasis}}$$

Beregning av volumindeksen for engroshandel

Når prisindeksene for engroshandel er beregnet og omsetningsstatistikken for varehandel foreligger for det aktuelle kvartalet, kan vi beregne volumindekser. Først omregner vi tomånedlig (terminvis) omsetningsstatistikk for varehandel på tresiffer næringsnivå til kvartalstall på følgende vis, med første kvartal som eksempel:

- Omsetningstall for 1. termin (januar og februar) plasseres under 1. kvartal.
- Omsetningstall for 2. termin (mars og april) fordeles mellom 1. og 2. kvartal etter forholdet mellom antall hverdager i mars og april. Onsdag før skjærtorsdag teller som en halv handledag.

Så omregner vi kvartalstallene til indekser med 1995 som basisår.

Volumindeksen på tresiffer næringsnivå beregner vi ved å dividere omsetningsindeksene med prisindeksene. På tosiffer næringsnivå beregner vi volumindeksene som en veid sum av volumindeksene på tresiffer nivå med verdiandeler fra siste års omsetningsstatistikk for varehandel som vekter.

5.7. Begreper og definisjoner

Pris

Vi ber engroshandelsbedriftene om de prisene som de faktisk selger sine varer for til sine kunder om lag den 15. i midterste måned i kvartalet. Rabatter, som er uavhengig av størrelsen på kundenes kjøp, skal de trekke fra. For varer som de omsetter i flere markeder til ulik pris, skal de oppgi prisen i det markedet som betyr mest for

bedriftens omsetning av varen. De skal oppgi prisene eksklusive merverdiavgift, men inklusive andre offentlige avgifter.

Representantvare

Representantvarer er spesifiserte varer som vi innhenter priser for. Siden de er grunnlaget for beregning av prisindeksen for engroshandel skal de representere prisendringer for hele engroshandelen. På den ene side må de derfor være typiske og betydningsfulle innen det vareområdet de skal representere. På den andre side må de være prishomogene, det vil si være stabile over tid med hensyn til kvalitet, dimensjon og andre kjennemerker, som har betydning for prisen. Bedrifter som ikke omsetter eller bare har ubetydelig omsetning av de spesifiserte representantvarene på skjemaet, kan istedenfor definere og oppgi priser for inntil 10 andre varer som er vesentlige for bedriftens omsetning, på et tilleggskjema.

Varegruppe

Vi har delt varene i hver næringsundergruppe inn i varegrupper og så valgt ut representantvarer i hver varegruppe. For varegrupper som omsettes i flere næringsundergrupper, har vi ikke nødvendigvis valgt ut de samme representantvarene i alle næringsundergruppene. Vi ber bedriftene om å oppgi andel av omsetning for hver varegruppe, i prosent av bedriftens totalomsetning.

Populasjon

Populasjonen omfatter alle aktive bedrifter innen næringen *Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner* (SN 2007:46), med unntak av næringshovedgruppen *Agenturhandel* (SN 2007:46:1)⁴⁰. Bedrifter som er eid av stats- eller trygdeforvaltningen, fylkeskommuner eller kommuner er ikke med i populasjonen.

Bedrift

Et foretak, eller del av et foretak, som ligger på ett sted og som kan avgrenses geografisk. På eller fra dette stedet utøves det økonomisk aktivitet som, med visse unntak, sysselsetter en eller flere personer for et og samme foretak.

Utvalget av bedrifter

Bedrifter som får tilsendt prisskjema for et statistikkvartal.

5.8. Feilkilder og usikkerhet

Usikkerheten til prisindeksen for engroshandel skyldes flere forhold som omtales i dette avsnittet.

Måle- og bearbeidingsfeil

Vurdering av skjemaene som sendes inn tyder på at de vanligste målefeil – feil som skyldes måleinstrumentet – er:

- Feil eller manglende fordeling av omsetning på de ulike varegruppene.
- Endringer av kvalitet eller mengdeenhet uten at det blir gitt melding om endringene.
- Det oppgis samme pris som forrige og tidligere kvartaler for å forenkle oppgavegivningen.
- Feil pris i forhold til den som er definert på skjemaet.

Fordeling av omsetning på varegruppe ser ut til å skape mest problemer for oppgavegiverne. Dette kan skyldes at bedriftene ikke skiller mellom ulike varegrupper i sine regnskaper eller at de har en annen gruppering av varene enn det som ligger til grunn for prisindeks for engroshandel. Mange tror også at vi spør om fordelingen av omsetning på representantvarer istedenfor varegruppene.

I tillegg til målefeil kan det skje bearbeidingsfeil i Statistisk sentralbyrå under revisjon av dataene fra bedriftene i utvalget og under beregningen av pris- og volumindeksene. Vi har imidlertid et omfattende opplegg for å finne og rette opp feil i data. Matematiske og logiske kontroller er lagt inn i dataregistreringsrutinen på internett. For hver enkelt bedrift sammenligner vi oppgitte priser for kvartalet med priser gitt i foregående kvartal og i samme kvartal året før. Til slutt sammenligner vi priser på samme vare innenfor samme næring. Ved store endringer i pris i forhold til tidligere oppgitt, samt manglende pris eller prosentvis fordeling av omsetning på varegrupper kontakter vi oppgavegiver over telefon. Dersom varen er utgått, ber vi bedriften om å oppgi pris på en mest mulig lik erstatningsvare.

⁴⁰ <http://www.ssb.no/nace>

Vi ser, foruten på priser, også på utviklingen i prisindekser for bedrifter, strata og alle næringsnivåer. Utviklingen i prisindeks for engroshandel sammenlignes med utviklingen i prisindeks for førstegangsomsetning innenlands, samt andre prisindekser som også utarbeides av Statistisk sentralbyrå. Vi sammenligner utviklingen i omsetningsvolum fra forrige kvartal på to- og tresiffer nivå med tilsvarende utvikling i det foregående året.

Frafallsfeil

Usikkerheten i statistikken øker med antallet bedrifter som faller fra. Bedrifter i utvalget som ikke har svart, får en skriftlig purring (varsel om tvangsmulkt) per post omkring fem dager etter at fristen har gått ut. Disse bedriftene får så en uke til å sende inn skjema. Hvis de ikke gjør det, sender vi ut et vedtak om tvangsmulkt med ny svarfrist. Statens Innkrevingsentral tar saken videre etter fristen.

Like før publisering ringer vi store bedrifter som ikke har svart for å få omsetningstall. Vi mangler sjelden tall når vi klargjør statistikken til publisering. Ved publisering er svarprosenten om lag 98 prosent. Bedrifter som er opphørt eller har fått en næring som er uvesentlig for pris- og volumindeksen for engroshandel tas ut av utvalget og er følgelig ikke regnet med i frafallet.

Utvalgsfeil

Utvalget av bedrifter som vi bruker til å beregne indeksen oppdateres annet hvert år. Utvalget utgjør rundt 15 prosent av bedriftene i populasjonen og står for om lag 40 prosent av omsetningen. Vi har valgt antallet bedrifter i hvert stratum slik at utvalget har en feilmargin på 0,4 indekspoeng.

Registerfeil

Kvaliteten på bedriftenes kjennemerker i Bedrifts- og Foretaksregisteret har innvirkning på usikkerheten i statistikken. Kjennemerkene er avgjørende for inndelingen i strata. I tillegg har de betydning for å få et representativt utvalg, men dette antas ikke å være en vesentlig feilkilde.

Modellfeil

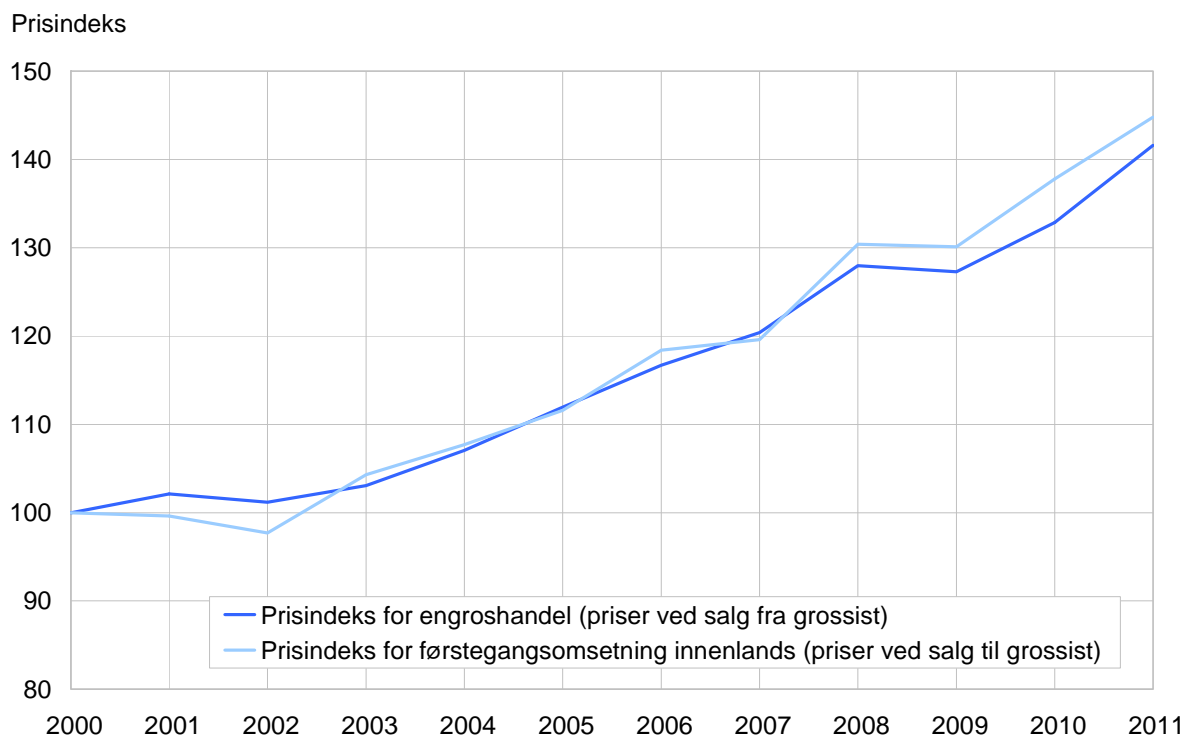
Prisendringer i indeksen kan til dels skyldes forandringer i kvaliteten til representantvarer, men vi har forsøkt å unngå å ta med varer som endrer kvalitet svært raskt som representantvarer.

Prisindeksen for hver varegruppe beregnes som et uveid gjennomsnitt av prisindeksene for representantvarene innen varegruppen. En vare som betyr lite for omsetningen innen en varegruppe får følgelig samme vekt som en som betyr mye. Denne svakheten kan vi imidlertid ikke unngå, dels fordi vi ikke kan forvente at bedriftene har salgsstatistikk for hver enkelt vare og dels fordi representantvarene bare utgjør et utvalg av alle varene innen varegruppene. (Holm 1986)

5.9. Sammenheng med annen statistikk

Prisindeks for førstegangsomsetning innenlands

SSBs prisindeks for førstegangsomsetning innenlands er en månedlig statistikk som går tilbake til 1926. Før 1989 ble den kalt Engrosprisindeksen. Prisene som inngår i denne indeksen gjelder førstegangsomsetning innenlands, det vil si salg fra norske produsenter til grossister og andre innenlandske kunder. Den omfatter også norske importørers kjøp fra utenlandske leverandører. Prisindeksen for engroshandel omfatter derimot priser ved salg fra grossist til neste ledd. Vi ser at de nevnte indeksene har en nok så lik økende trend i perioden 2000-2011 (figur 5.3)

Figur 5.3. Prisindeks for engroshandel og prisindeks for førstegangsomsetning innenlands. 2000=100

Kilde: Prisindeks for engroshandel og prisindeks for førstegangsomsetning innenlands, Statistisk sentralbyrå

Det er ikke mulig å sammenligne indeksene på mer detaljert nivå siden prisindeksen for førstegangsomsetning innenlands publiseres for varegrupper, mens prisindeksen for engroshandel publiseres for næringsgrupper.

Omsetningsstatistikk for varehandel

Vi bruker tall for næringen engroshandel (SN 2007: 46.2-9) i SSBs terminvise omsetningsstatistikk for varehandel sammen med prisindeksen for engroshandel til å beregne volumindeksen for engroshandel.

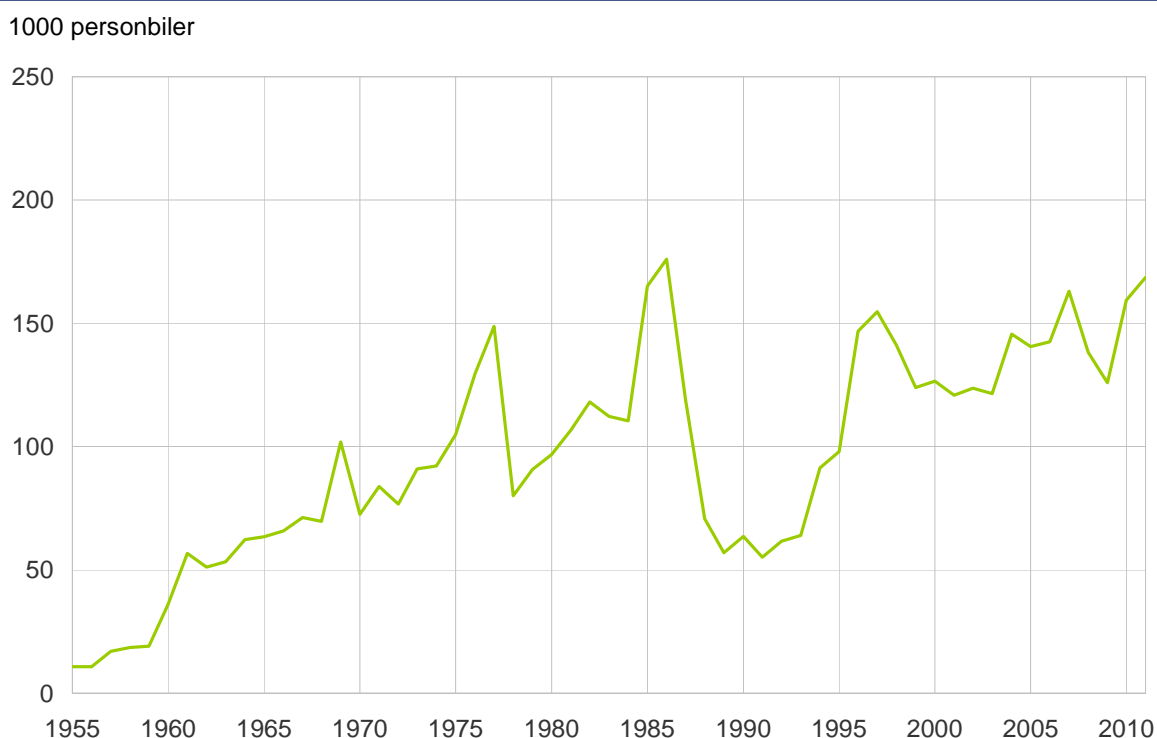
6. Statistikk over førstegangsregistrerte personbiler

6.1. Utviklingen i antallet førstegangsregistrerte personbiler

Etter opphevelsen av restriksjonene på bilimporten i 1960 (Opplysningsrådet for biltrafikken 1961, SSB 1995), økte antallet førstegangsregistreringer av personbiler svært kraftig, fra om lag 36 000 til nesten 176 000 i 1986 – men så stupte det bratt til under en tredjedel i løpet av tre år.

Flere ganger i perioden før 1990 viser tallene en tendens til sterk stigning – fulgt av kollaps (6.1). Ved overgangen fra omsetningsskatt til merverdiavgiften 1. januar 1970, for eksempel (SSB 1970). Men også på midten av 1970- og 1980-tallet ser vi stor vekst, som sannsynligvis for en stor del kan forklares av en økning i disponibel realinntekt. (SSB 1986, 1995) Kollapsene som fulgte kan til dels ses på som en tilpasning til den mer normale langtidsutviklingen i personbilsalget etter år med unormalt høye kjøp. Kredittpolitiske tiltak og en økning i importavgiften var i tillegg med å bremse veksten i 1978, mens en beskjeden utvikling i disponible realinntekter samt en stor gjeldsbyrde bidro til nedgangen i andre halvdel av 1980-tallet. (SSB 1979, 1990)

Figur 6.1. Utviklingen i antallet førstegangsregistrerte personbiler. 1000 stk. Årstall

Kilde: Statistikk over førstegangsregistrerte personbiler, Statistisk sentralbyrå

Etter flere år på bunn, steg nordmennenes kjøp av nye og bruktimporterte personbiler igjen meget sterkt rundt midten av 1990-tallet. Det var en generell rentenedgang i 1994 som fikk fart på husholdningenes bilkjøp sammen med en betydelig realinntektsvekst og realoppgang i deres totale nettoformue. Økt vrakpant og en reduksjon i engangsavgiften på personbiler gjorde det lønnsomt å utsette bilkjøp til 1996. (SSB 1995, 1997)

Trenden for førstegangsregistrering av personbiler var sterkt økende inntil 1987, men ble deretter flatere. Oppganger i rentenivået samt usikkerhet omkring egen inntekt på den ene siden (SSB 1999, 2009) og god økonomi i husholdningene samt endringer/økninger i bilavgiften på den andre siden (SSB 2006, 2008) bidro til svingninger i kjøp av nye og bruktimporterte personbiler i årene 1997-2010 – men svingningene var betydelig mindre enn på 1970- og 1980-tallet. I 2011 ble det førstegangsregistrert omkring 169 000 personbiler i Norge – ikke langt fra like mye som i toppåret 1986.

6.2. Bakgrunn og formål

Formål og historie

Statistikkens formål er å måle utviklingen i antallet førstegangsregistrerte personbiler.

Ikke lenge etter at veksten i personbilbestanden begynte å akselerere, inkluderte Statistisk sentralbyrå Vegdirektoratets statistikk over førstegangsregistrerte personbiler⁴¹ i Statistisk månedshefte i 1962. Årlige og månedlige tall tilbake til henholdsvis 1955 og 1959 ble med i en ny tabell over registrerte biler i avsnittet for samferdsel. (SSB 1962)

Men tallene over nyregistrerte personbiler ble allerede på 1950-tallet omtalt i SSBs årlige publikasjon Økonomisk utsyn – og de fikk en stadig mer markert plass gjennom årene. Fra og med utsynet over året 1961 inkluderte publikasjonen fast tabellen ”Biler registrert første gang i Norge” og fra og med 1985 også et diagram over utviklingen i sesongjusterte tall for nyregistrerte personbiler i et vedlegg med konjunkturindikatorer for Norge. (SSB 1956, 1962, 1986)

Brukere og anvendelsesområder

Viktige brukere er Norges Bank, Finansdepartementet og andre aktører innen finans- og analysemiljøene, samt media.

Internt i Statistisk sentralbyrå bruker gruppa for makroøkonomi i forskningsavdelingen statistikken i forbindelse med Konjunkturtendensene, Økonomiske analyser⁴². Den er en viktig indikator for utviklingen i varekonsumet, både som en delvis forklaring på historisk utvikling og som grunnlag for utarbeidelse av prognoser.

Statistikken henger dessuten nært sammen med utviklingen i kjøretøybestanden og biler vraket mot pant, som publiseres av Seksjon for transport-, reiselivs- og IKT-statistikk i Statistisk sentralbyrå.

6.3. Omfang og publisering

Statistikken inneholder alle personbiler som første gangs registreres hos Statens Vegvesen i løpet av en statistikkmåned. Dette omfatter både nye og bruktimporterte personbiler kjøpt av privatpersoner og næringslivet.

Månedlig offentliggjøring

Første arbeidsdag etter statistikkmånedens utløp sender vi statistikken til Norges Bank og Finansdepartementet samt andre aktører innen finans- og analysemiljø. Den består av ujusterte og sesongjusterte tall samt trend. De to sistnevnte gjør vi i tillegg tilgjengelig på Statistisk sentralbyrås webside for konjunkturer⁴³, i tabellen Forbruksindikatorer.

De årlige og månedlige ujusterte tallene går helt tilbake til henholdsvis 1955 og 1959, mens dagens serie med sesongjusterte tall og trend starter i 1990. Det oppgis kun tall for hele landet.

6.4. Datakilder og datainnsamling

Data fra Statens vegvesens system Autosys

Alle motorvogner første gangs registreres i det sentrale motorvognregisteret Autosys hos en av Statens vegvesens trafikkstasjoner <http://www.vegvesen.no/trafikkstasjoner> eller gjennom Autoreg.no – en nettbasert løsning som formidler data til Autosys – hos en forhandler med tilgang til dette systemet. De klassifiseres teknisk og avgiftsmessig (ved hjelp av koder i Autosys), i hovedsak basert på definisjoner i Kjøretøyforskriften §2-2 og Forskrift om engangsavgift på motorvogner (Statens vegvesen 2010, Finansdepartementet 2001). Det er de avgiftsmessige kodene som Vegdirektoratet bruker til å trekke ut statistikk fra Autosys fordelt på forskjellige kjøretøygrupper, herunder personbiler⁴⁴.

Første arbeidsdag i hver måned ber Statistisk sentralbyrå Vegdirektoratet, per telefon eller e-post, om antallet personbiler som ble førstegangsregistrert i Autosys siste kalendermåned.

⁴¹ Tallene for årene 1955-1960 er fra Opplysningsrådet for Biltrafikken

⁴² <http://www.ssb.no/oa>

⁴³ <http://www.ssb.no/okind>

⁴⁴ I Vegdirektoratets kjøretøygruppe personbiler inngår motorvogner med følgende avgiftskoder i Autosys: 101 Personbil - unntatt ambulanse, 106 Personbil (Ambulanse) og 316 Campingbil.

6.5. Beregninger

Kalender- og sesongjustering

Statistisk sentralbyrå korrigerer tallene fra Vegdirektoratet for kalendereffekter med en rutine utviklet i SSB, som tar hensyn til norske helligdager. Metoden er nærmere beskrevet i kapitlet om Detaljomsetningsindeksen. Deretter beregnes de sesongjusterte tallene og trenden med X-12-ARIMA. Sesongjusteringen er direkte med løpende korrigeringsfaktor og en multiplikativ modell.

6.6. Begreper og definisjoner

Personbil

I Vegdirektoratets kjøretøygruppe for personbiler inngår motorvogner som ved første gangs registrering avgiftsmessig klassifiseres som personbil⁴⁵, ambulanse eller campingbil (bobil). Klassifisering skjer i henhold til definisjoner i Forskrift om engangsavgift på motorvogner (Finansdepartementet 2001), Kjøretøyforskriften §2-2 og Forskrift om godkjenning av utrykningskjøretøy. (Samferdselsdepartementet 1994, 2002)

Ny og brukt motorvogn

Som ny motorvogn anses fabrikkny motorvogn eller motorvogn som ikke har vært registrert i utlandet før registreringen her i landet. Som brukt motorvogn anses motorvogn som har vært registrert i utlandet før registrering her i landet. (Finansdepartementet 2001)

Første gangs registrering

Før en motorvogn kan tas i bruk i Norge skal den blant annet registreres i Autosys hos en av Statens vegvesens trafikkstasjoner (Samferdselsdepartementet 1990) eller gjennom Autoreg hos en forhandler med tilgang til dette systemet.

6.7. Feilkilder og usikkerhet

Måle- og bearbeidingsfeil

Hvis en trafikkstasjon eller bilforhandler ved feil forsøker å første gangs registrere en personbil flere ganger i Autosys (eller Autoreg) vil dette forhindres av et automatisk kontrollsystem som sjekker dobbeltregistrering av understellnummer.

Datasystemet Autosys genererer automatisk statistikk over førstegangregistrerte kjøretøyer fordelt på kjøretøygrupper i en rapport, så det kan ikke skje summeringsfeil. Men når Vegdirektoratet henter opp og formidler statistikken til Statistisk sentralbyrå via telefon eller e-post kan det skje feil. For å vise rapporten må Vegdirektoratet oppgi statistikkmåned og her kan feil måned oppgis. Rapporten viser i tillegg til tall for statistikkmåned også tall for samme måned i det foregående året. Vegdirektoratet kan formidle tall for feil måned eller formidle riktig tall feilaktig til oss, mens vi kan registrere tallet feilaktig i inputtabellen til programmet som beregner sesongjusterte tall og trend.

Vi kontrollerer imidlertid for om de nevnte feilene kan ha skjedd. Inputfilen inneholder tallserien tilbake i tid slik at vi kan vurdere om tallet som vi registrerer ser fornuftig ut i forhold til antallet for den foregående måneden og antallet for samme måned i året før. Når Vegdirektoratet offentliggjør sin statistikk for kjøretøygruppen personbiler på internett i etterkant, kontrollerer vi at den samsvarer med statistikken som vi har utgitt.

Statistikken er i prinsippet oppdatert

Statistikken hentes rett fra Vegdirektoratets sentrale datasystem Autosys, der første gangs registrering av personbiler gjøres direkte av trafikkstasjonene eller indirekte, via Autoreg, av forhandlere. Derfor har den fra omkring 1991 ikke vært revidert tilbake i tid på grunn av for sent mottatte registermeldinger.

---

⁴⁵ Noen motorvogner som teknisk defineres som vare- eller lastebil anses i avgiftsmessig sammenheng som personbil.

6.8. Brudd i statistikken

Statistikken for førstegangsregistrerte personbiler går helt tilbake til 1955. I dette avsnittet prøver vi å beskrive hva som, i løpet av årene, har gjort at statistikken fra en måned til en annen ikke alltid er direkte sammenlignbar.

Bruktimporterte personbiler er med i statistikken fra og med 1960

Statistikken for perioden 1955-1959 omfatter kun nye personbiler, mens tall fra og med januar 1960 inkluderer brukimporterte personbiler. Dette året ble bilimporten frigitt (Opplysningsrådet for Biltrafikken 1961).

Kombinerte biler falt bort som egen avgiftsklasse ved årsskiftet 2006/2007

Kombinerte biler⁴⁶ falt bort som egen avgiftsklasse fra og med 1. januar 2007. Fra dette tidspunktet betraktet Statens vegvesen slike biler, med mindre de var bygget om, som personbiler. En overgangsordning tillot at kombinerte biler som var anskaffet før 6. oktober 2006, og som var innført til Norge før 1. januar 2007, likevel kunne registreres og avgiftsbehandles som før dersom registreringen skjedde før 1. mars 2007. (Toll- og avgiftsdirektoratet 2006)

Campingbiler ble inkludert i statistikken fra og med 2009

Fra og med 1. januar 2009, da den avgiftsmessige definisjonen av campingbiler i Finansdepartementets Forskrift om engangsavgift på motorvogner av 19. mars 2001 ble endret (Toll- og avgiftsdirektoratet 2008), regner Vegdirektoratet også campingbiler med i statistikken over personbiler. Før den tiden ble disse enten kategorisert som varebil eller lastebil, avhengig av totalvekt.

6.9. Sammenheng med annen statistikk

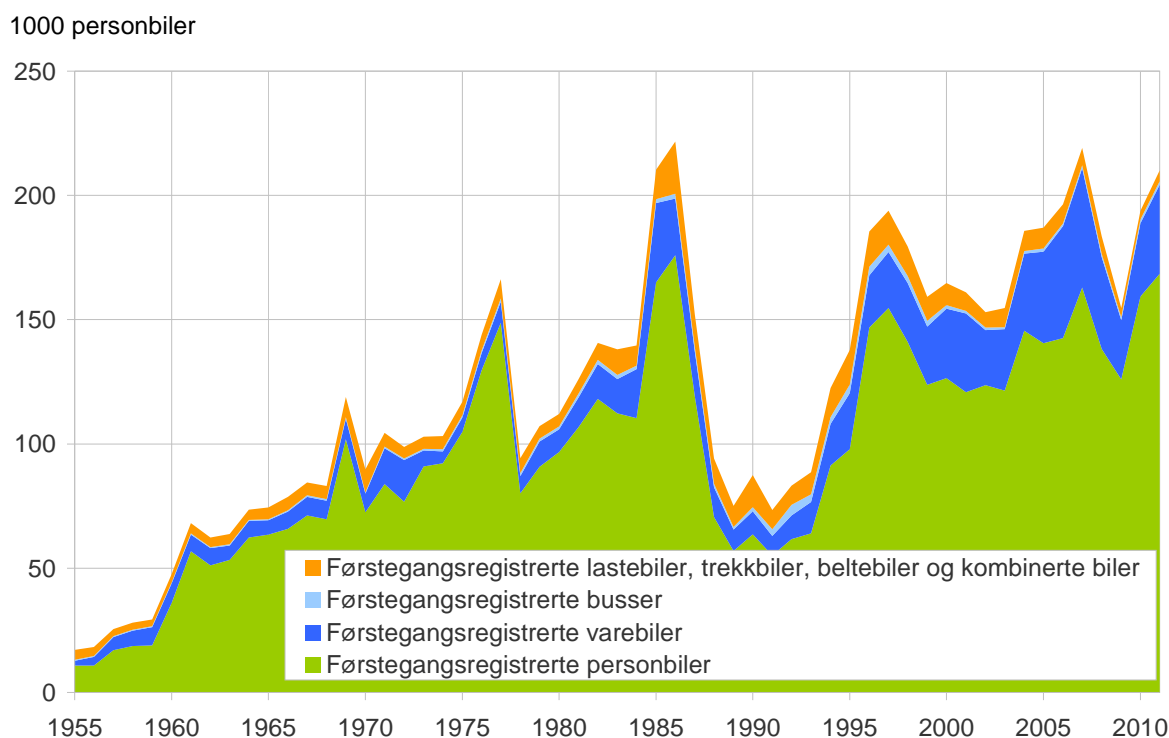
Statens vegvesens statistikk over førstegangsregistrerte kjøretøyer

Statens vegvesen publiserer månedlig antallet førstegangsregistrerte kjøretøyer i Norge, fordelt på kjøretøygruppe, på internett⁴⁷. Det er tallene for kjøretøygruppen personbiler i denne statistikken som Statistisk sentralbyrå beregner trend og sesongjusterte tall for før alt sammen utgis som statistikk over førstegangsregistrerte personbiler.

Figur 6.2 viser Vegdirektoratets statistikk for forskjellige slags kjøretøygrupper, herunder kjøretøygruppen personbiler som utgjør hovedparten av førstegangsregistreringene gjennom årene. Varebilenes andel ble mer markant fra midten av 1990-tallet.

⁴⁶ I Forskrift om engangsavgift på motorvogner (Finansdepartementet 2001) defineres en kombinert bil som en motorvogn som hovedsakelig er innrettet for transport av personer og gods, og som har minst en seterad bak førersetet og hel, fast vegg mellom førerrom/passasjerrom og godsrom/lasteplan. I tillegg må godsrommet og nyttelasten oppfylle bestemte vilkår for at en motorvogn skal kunne anses som kombinert bil.

⁴⁷ <http://www.vegvesen.no/Kjoretøy/Fakta+og+statistikk/Kjoretøystatistikk>

Figur 6.2. Vegdirektoratets statistikk for forskjellige slags førstegangsregistrerte biler. Årstall

Kilde: Statistikk over førstegangsregistrerte kjøretøyer i Norge, Vegdirektoratet

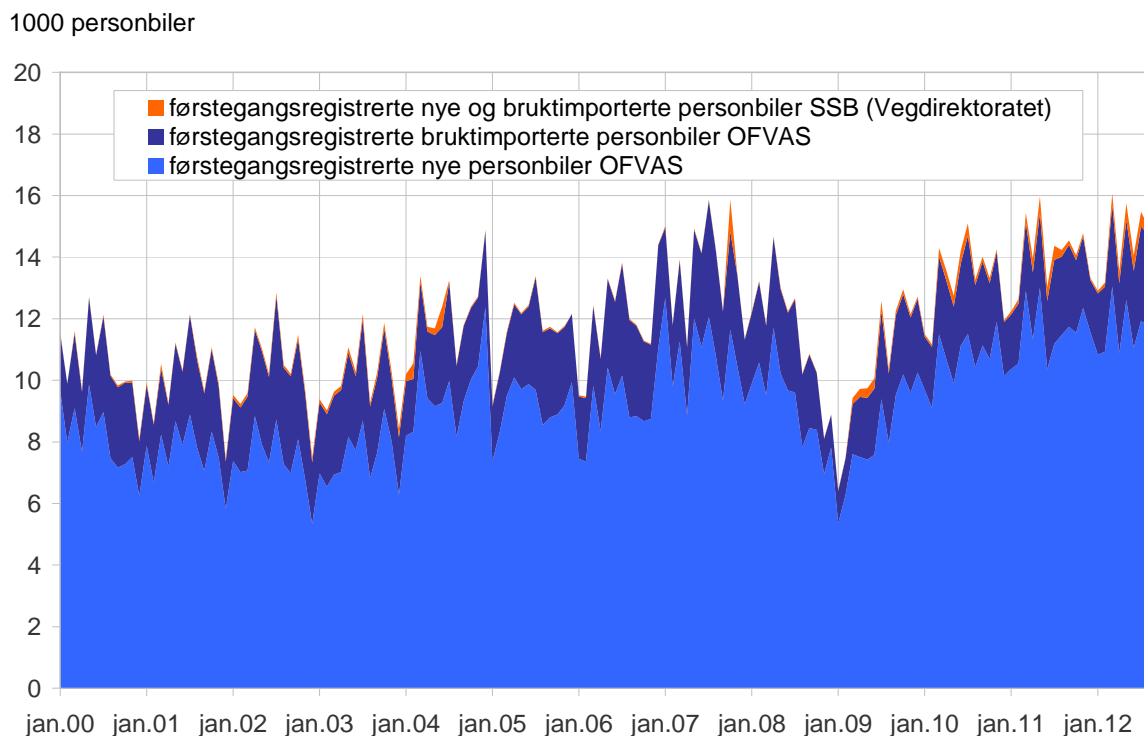
Statistikken til Opplysningsrådet for Veitrafikken AS

Opplysningsrådet for Veitrafikken AS (OFVAS) har registreringsstatistikk for alle kjøretøygrupper, utstørs- og bildata, samt nybilpriser. For hver måned publiserer de tall over førstegangsregistrerte nye og bruktimporterte personbiler på internett⁴⁸. Kilden for statistikken er Statens vegvesens kjøretøyregister Autosys, så den kan sammenlignes med SSBs statistikk for førstegangsregistrerte personbiler. Men vær oppmerksom på at det er motorvogner som Vegdirektoratet regner som personbil som OFVAS ikke regner som personbil. Et eksempel er campingbiler.

Figur 6.3 viser at avvik mellom statistikkens totaltall stort sett er veldig små. Bruktimportens andel av totalt antall førstegangsregistrerte personbiler – basert på tall fra OFVAS – var på 16 prosent i 2011 mens den lå på 23 prosent i 2000.

⁴⁸ <http://ofvas.no/bilsalget>

Figur 6.3. SSBs (Vegdirektoratets) statistikk for førstegangsregistrerte personbiler og OFVAS' statistikk for nye og bruktimporterte førstegangsregistrerte personbiler. Månedstall. 1000 stk.

Kilde: Statistikk over førstegangsregistrerte personbiler fra Statistisk sentralbyrå og registreringsstatistikk fra Opplysningsrådet for Veitrafikken AS

SSBs varekonsumindeks - delindeks for kjøp av transportmidler, drivstoff og olje mv.

En av delindeksene i SSBs varekonsumindeks⁴⁹ beskriver utviklingen i husholdningenes kjøp av personbiler, reservedeler, drivstoff og motorolje. Som kilde for førstegangsregistrerte biler brukes tall fra Opplysningsrådet for Veitrafikken AS. Sammenlignet med SSBs statistikk for førstegangsregistrerte personbiler omfatter ovennevnte delindeks ved siden av andre varer⁵⁰ enn personbiler også kjøp av brukte personbiler fra næringslivet⁵¹. Næringslivets kjøp av personbiler⁵² er derimot ikke inkludert.

Figur 6.4 viser betydelig samvariasjon mellom de nevnte statistikkene, men statistikken for førstegangsregistrerte personbiler svinger mer enn aggregatet for kjøp av transportmidler, drivstoff og olje mv. i varekonsumindeksen.

⁴⁹ www.ssb.no/vki

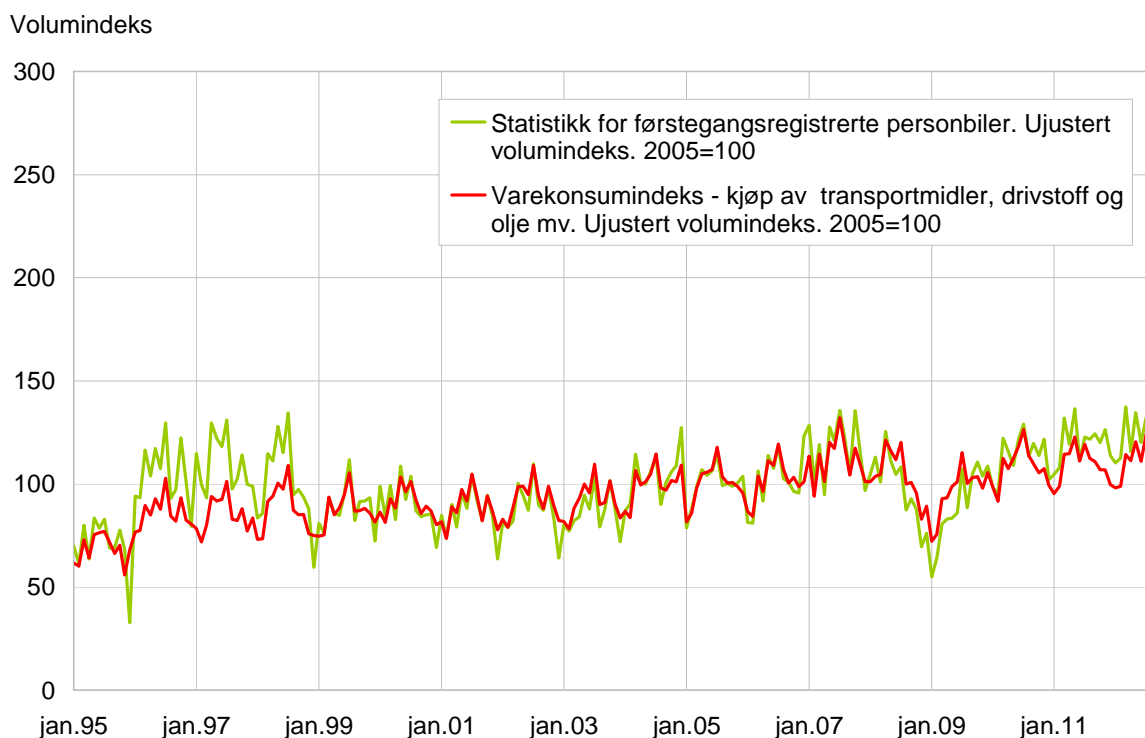
⁵⁰ Varene vektes sammen basert på verdiene i siste foreliggende årlige nasjonalregnskap.

⁵¹ Dette beregnes skjematisk med utgangspunkt i tall for næringslivets investeringer i personbiler

⁵² Ifølge Opplysningsrådet for Veitrafikken AS var næringsandelen av personbilsalget i 2011 om lag 40 prosent.

Figur 6.4. SSBs statistikk for førstegangsregistrerte personbiler og SSBs Varekonsumindeks for kjøp av transportmidler, drivstoff og olje mv. Månedlig. Volumindekser. 2005=100

Kilde: Statistikk over førstegangsregistrerte personbiler og varekonsumindeksen, Statistisk sentralbyrå

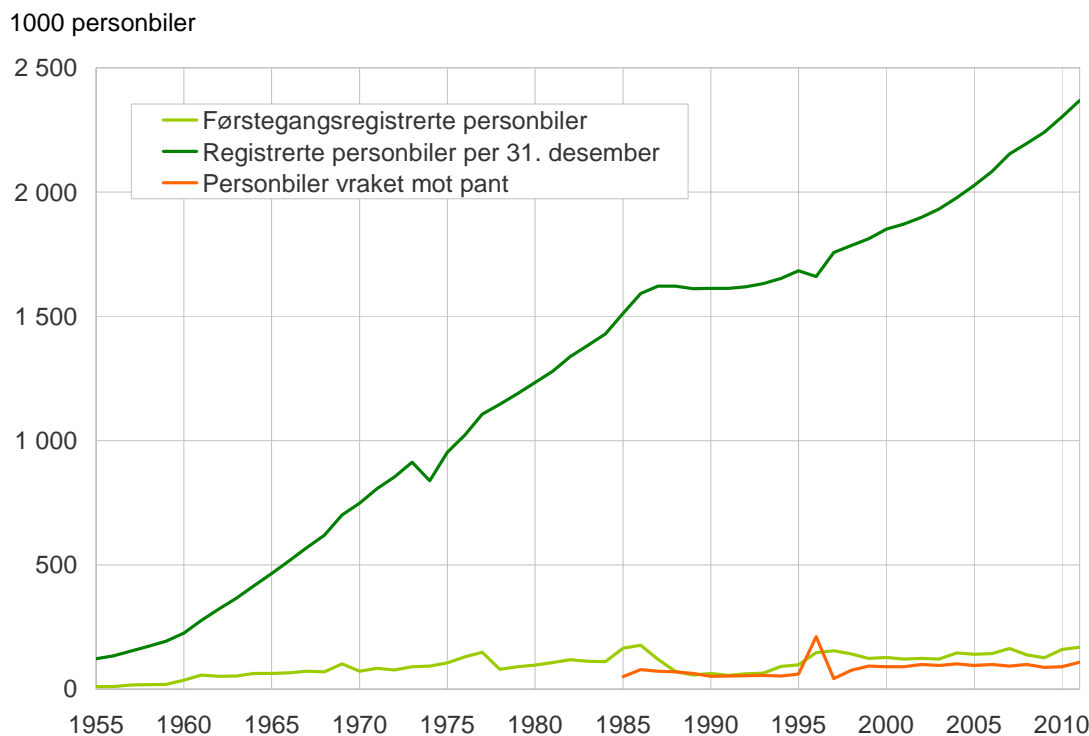
SSBs statistikk over registrerte kjøretøy

Statistisk sentralbyrå har en årlig statistikk over registrerte kjøretøy⁵³ som er basert på data fra Statens vegvesens kjøretøyregister Autosys. Den viser struktur og utvikling i Norges kjøretøypark, blant annet gjennom statistikk over registrerte personbiler per 31. desember⁵⁴ og statistikk over antall personbiler vraket mot pant i løpet av et kalenderår.

Etter omregning til årstall kan statistikken for førstegangsregistrerte personbiler sammenlignes med disse to statistikkene (figur 6.5). Man må imidlertid ta hensyn til at det avregistreres flere personbiler enn de som vrakes mot pant (flertallet). Noen personbiler vrakes utenom panteordningen, noen eksporteres og andre blir stående uten skilt. I tillegg må man være klar over en liten forskjell mellom statistikkene, nemlig at statistikken for førstegangsregistrerte personbiler omfatter ambulanser, mens de to andre statistikkene utelater ambulanser fra og med 1985.

⁵³ <http://www.ssb.no/bilreg>

⁵⁴ Fra 1973 omfatter statistikken bare kjøretøyer med påmonterte skilt ved utgangen av året, mens den for tidligere år også omfattet kjøretøyer som var avskiltet i løpet av året.

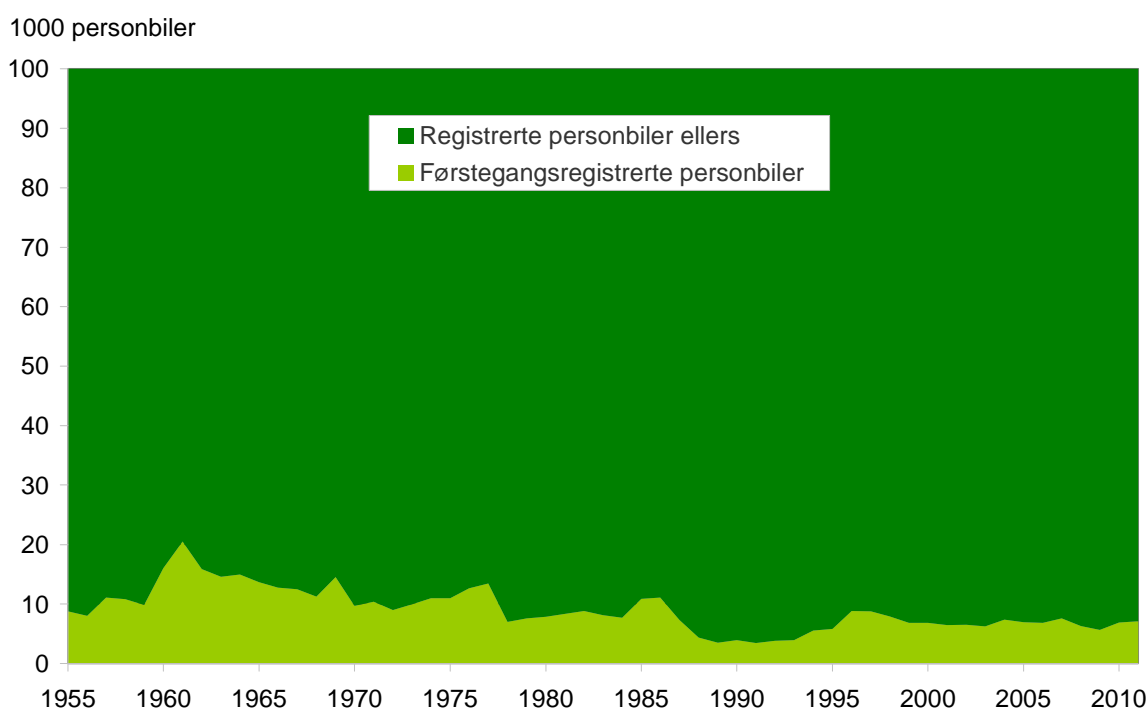
Figur 6.5. Antall førstegangsregistrerte personbiler i forhold til totalt antall registrerte personbiler per 31. desember og antall personbiler vraket mot pant. Årstill

Kilde: Statistikk for førstegangsregistrerte personbiler og registrerte kjøretøy, Statistisk sentralbyrå

I figur 6.5 ser det ut til å være sammenheng mellom de tre statistikkene. Antall førstegangsregistrerte og totalt antall registrerte personbiler har en økende trend gjennom årene. Veksten tiltar for begge tidsseriene etter at restriksjonene på import av personbiler ble opphevet i 1960. I perioden 1988-1993 ser vi lite forandring i personbilbestanden da det for hvert år nesten var like mange vrak mot pant som førstegangsregistreringer. Usedvanlig mange vraket bilene sine i 1996 fordi det var en betydelig forhøyet vrakpant. Det ble vraket flere personbiler dette året enn det ble kjøpt nye og bruktimporterte. Samtidig ser vi at personbilbestanden gikk ned.

Mens personbilbestanden viser en økende trend gjennom årene (figur 6.5), har andelen førstegangsregistrerte personbiler i forhold til den totale personbilbestanden sunket fra mer enn 20 prosent i 1961 til om lag 7 prosent i 2011 (figur 6.6).

Figur 6.6. Antall førstegangsregistrerte personbiler i forhold til den totale bestanden av personbiler. Årstall. I prosent av personbilbestanden

Kilde: Førstegangsregistrerte personbiler og registrerte kjøretøy, Statistisk sentralbyrå

SSBs omsetningsstatistikk for varehandel

Statistisk sentralbyrå har en terminvis omsetningsstatistikk for varehandel⁵⁵ som omfatter tall for næringsundergruppen *Detaljhandel med biler og lette motorvogner, unntatt motorsykler* (SN 2007: 45.112). Omsetningstallene omfatter personbiler kjøpt i Norge, mens statistikken for førstegangsregistrerte personbiler også inneholder bruktimport. I tillegg er ambulanser, campingbiler og noen slags vare- og lastebiler (de som avgiftsmessig regnes som personbil) med i statistikken over førstegangsregistrerte personbiler, men ikke tilhengere til personbiler. I omsetningstallene er dette motsatt. Selv om det er en viss sammenheng mellom statistikken, er det ikke mulig å sammenligne omsetningstallene for den nevnte næringsundergruppen direkte med volumtallene for nyregistrerte personbiler.

SSBs strukturstatistikk for varehandel

SSBs strukturstatistikk for varehandel⁵⁶ har årlige tall for næringsundergruppen *Detaljhandel med biler og lette motorvogner, unntatt motorsykler* (SN 2007: 45.112). Forskjellene mellom strukturtallene og årlige tall for nyregistrerte personbiler er de samme som de som er beskrevet i forrige avsnitt. Strukturstatistikkenes verdital kan ikke sammenlignes direkte med registreringstallene.

BNP for Fastlands-Norge

Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå beregner hvert kvartal avviket mellom BNP⁵⁷ og en beregnet trend i BNP⁵⁸ – et mål som kan brukes for å beskrive konjunkturforløpet i norsk økonomi. Den stiplede linjen i figur 6.7 viser BNP-avviket. Når BNP-avviket er positivt – fordi BNP er høyere enn trendnivået – er økonomien i en høykonjunktur. Tilsvarende er økonomien i en lavkonjunktur når BNP-avviket er negativt (Statistisk sentralbyrå 2006). Videre defineres konjunkturoppgang som den fasen fra bunnpunktet på avviket og til toppunktet (dette skjer når veksten i økonomien er sterkere enn veksten i trenden), og motsatt defineres konjunkturedgang som den fasen fra toppunktet til bunnpunktet⁵⁹.

⁵⁵ <http://www.ssb.no/vroms>

⁵⁶ <http://www.ssb.no/stvareh>

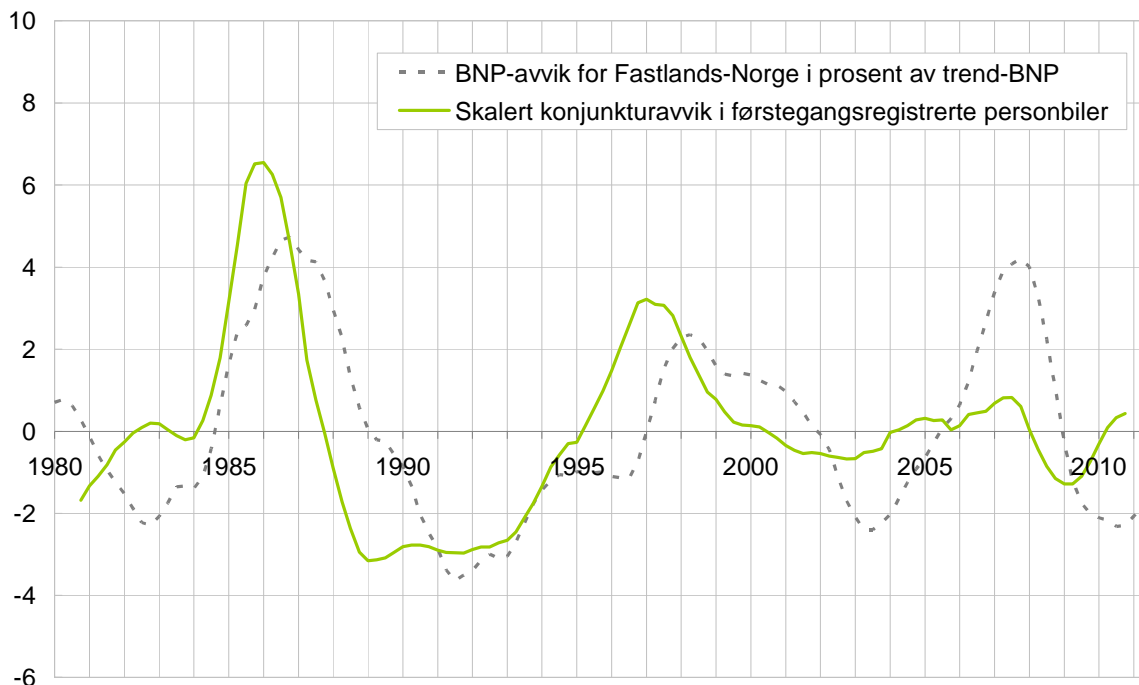
⁵⁷ Bruttonasjonalproduktet for Fastlands-Norge, for enkelhets skyld omtalt som BNP.

⁵⁸ ”Trenden viser den volumutviklingen BNP ville fått dersom BNP hadde fulgt et svært jevnt forløp over tid, dvs. uten konjunktursvingninger. Trenden er beregnet vha. et HP-filte med $\lambda = 40\,000$. Se f.eks. Johansen og Eika (2000) for en omtale av metoden for trendrensing.” (Statistisk sentralbyrå 2006, s.28)

⁵⁹ Konjunkturtopper og -bunner nås der tallverdien av avviket mellom faktisk serie og trend er størst (Statistisk sentralbyrå 2006).

Vi kan se på hvordan førstegangsregistrerte personbiler samvarierer med konjunkturbevegelsene ved å beregne et såkalt kvartalsvis skalert konjunkturavvik⁶⁰ (figur 6.7). Det er avviket mellom sesongjusterte tall for førstegangsregistrerte personbiler og en beregnet trend⁶¹ som prosentvis andel av trend-BNP (Statistisk sentralbyrå 2006).

Figur 6.7. Skalert konjunkturavvik i førstegangsregistrerte personbiler og BNP-avvik for Fastlands-Norge i prosent av trend-BNP. Kvartalstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Av figur 6.7 ser vi at førstegangsregistreringer av personbiler viser klar positiv samvariasjon med konjunkturutviklingen i perioden 1981-2010 – men utviklingen i registreringstallene ser ut til å ligge litt i forkant av BNP. Ifølge Benedictow og Johansen (2005) antyder den tidsforskyvningen av en serie som gir størst korrelasjon med BNP hvor mye serien gjennomgående leder på eller sleper etter BNP. For registreringstallene er korrelasjonskoeffisienten høyest ved sammenligning med BNP-verdier for fire kvartaler senere (tabell A).

Tabell 6.1. Korrelasjon med BNP-avvik ved ulike etterslep i kvartaler

Antall kvartaler forskyvning	0	+1	+2	+3	+4	+5	+6	+7	+8
Korrelasjonskoeffisient	0,601	0,687	0,752	0,792	0,807	0,799	0,771	0,726	0,668

Konjunkturutslagene i de nyregistrerte personbilene var først meget kraftige, men ble så mindre sterke⁶². Etter årtusensskiftet var de mindre sterke enn utslagene i BNP (tabell B). Noe av årsaken til dette var nok at husholdningenes og næringslivets investeringer (næringslivet, som står for om lag 40 prosent av førstegangsregistreringene) ikke ble like hardt rammet av konjunkturedgangene på 2000-tallet som i tidligere perioder.

⁶⁰ Det skalerte konjunkturavviket er her gitt ved $\frac{A - \hat{A}}{\hat{BNP}}$ (Statistisk sentralbyrå 2006), der A= førstegangsregistrerte personbiler, og $\hat{A}$ over variabelen angir trend.

⁶¹ Trenden er beregnet ved hjelp av et HP-filter med $\lambda = 40\,000$

⁶² Utslagsstyrken i en konjunkturtopp eller -bunn kan måles med utgangspunkt i avviket fra det foregående vendepunktet: regnet som halve summen av de to vendepunktets prosentvise avvik fra trenden (Wettergreen 1978, 1990).

Tabell 6.2. Utslagsstyrke i vendepunkter for BNP og førstegangsregistrerte personbiler

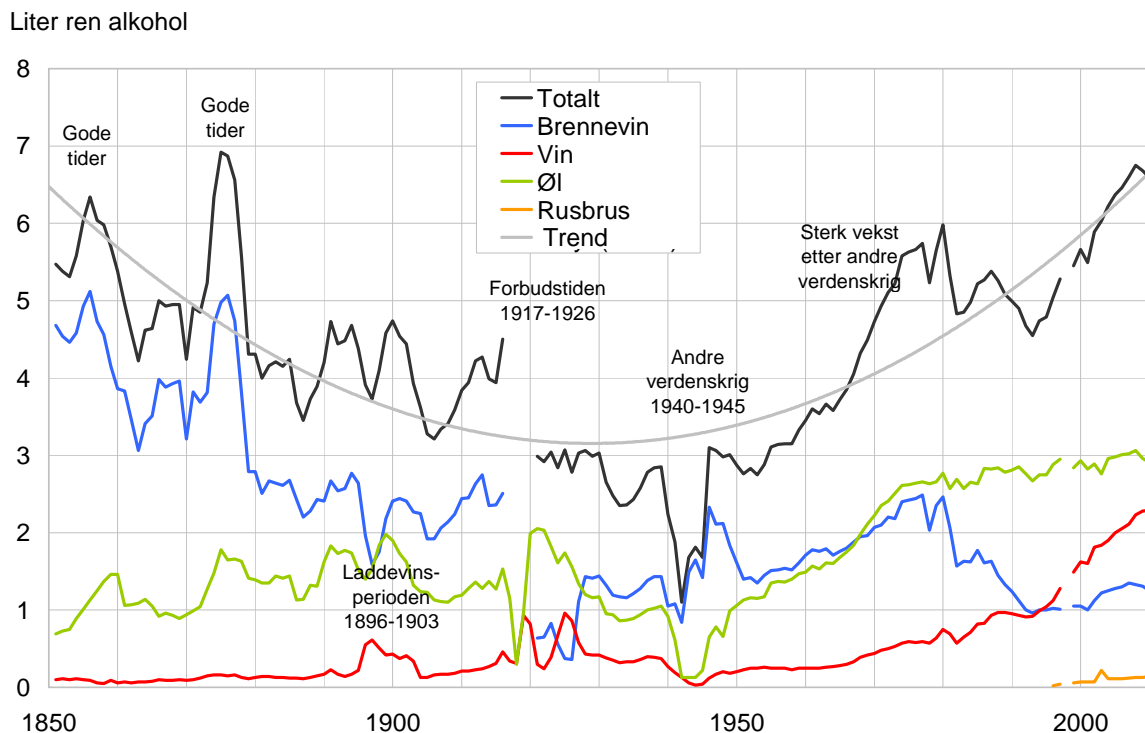
	Topp 1986	Bunn 1989/ 1991	Topp 1997/ 1998	Bunn 2003/ 2003	Topp 2007/ 2007	Bunn 2009
Utslagsstyrke i førstegangsregistrerte personbiler		4,85	3,19	1,94	0,74	1,05
Utslagsstyrke i BNP	3,51	4,19	3,00	2,38	3,30	

7. Alkoholomsetningsstatistikk

7.1. Utviklingen i alkoholomsetningen per innbygger

Alkoholforbruket i Norge gikk med noen unntak stadig nedover mellom 1851 og 1942, for deretter å øke, slik at forbruket i dag ligger litt over nivået i 1851. Utviklingen i alkoholforbruket de siste 160 årene reflekterer de kreftene som i årenes løp har virket mot drikkingen og de som har stimulert alkoholforbruket.

Figur 7.1. Alkoholforbruk per innbygger 15 år og over. 1851-2011. Liter ren alkohol

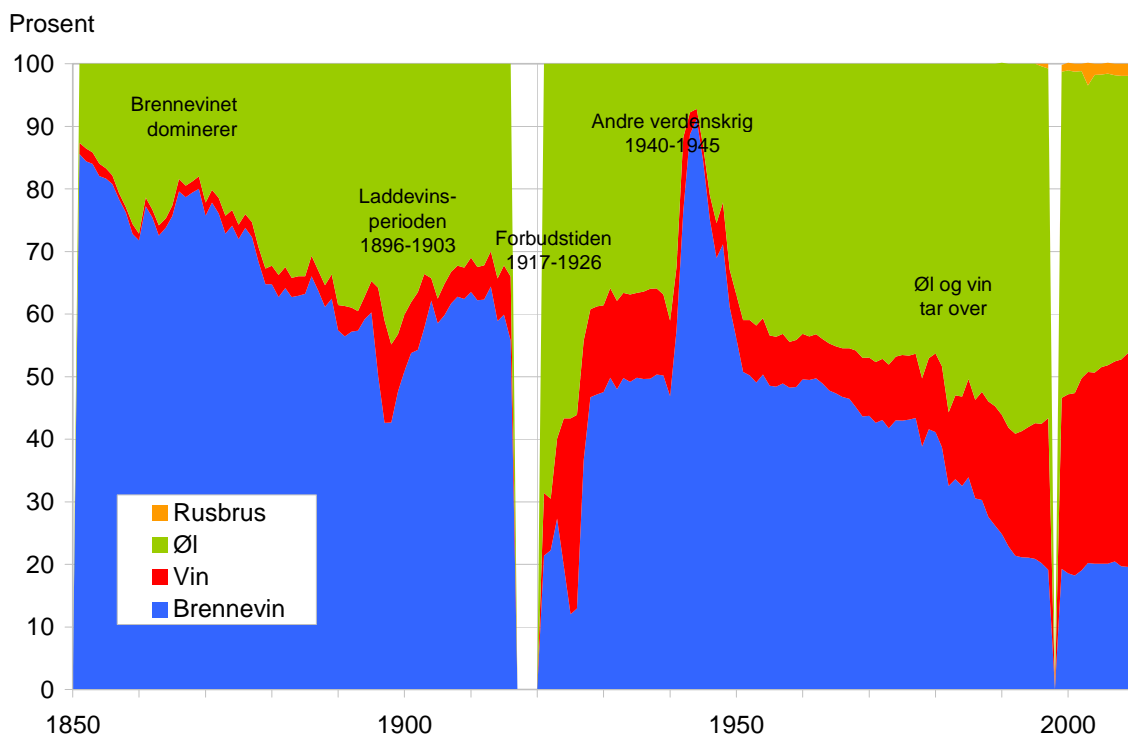
Kilde: Alkoholstatistikk, Statistisk sentralbyrå

Fotnote: Statistikken omfatter ikke hjemmeproduisert alkohol, smuglervarer eller turistimport.

I tiden før andre verdenskrig reduserte avholdsbevegelsen – som etter hvert var sterkt representert på tvers av politiske partier – alkoholforbruket gjennom ordninger som avgifter på brennevinstilvirkningen, kommunale samlag, salgs- og skjenkebevillinger, og lokale og landsomfattende folkeavstemninger om salg av brennevin. (Præstiiin 2008)

Veksten i alkoholforbruket i tiden etter andre verdenskrig har sammenheng med at alkoholpolitikken i økende grad ble mer liberal. Tilgjengeligheten av lovlig alkohol steg stadig, hovedsakelig på grunn av en stor økning i antall salgs- og skjenkesteder, utvidede åpningstider og innføringen av selvbetjening i Vinmonopolets butikker. Videre ble de privatøkonomiske interessene i alkoholomsetningen styrket etter opphevelsen av Vinmonopolets import- og engrosmonopol i 1996. Endringer i drikkemønsteret har også bidratt til økningen i alkoholkonsumet. (Præstiiin 2008).

Figur 7.2 Alkohoforbruk per innbygger 15 år og over. 1851-2011. Liter ren alkohol. Prosent

Kilde: Alkoholstatistikk, Statistisk sentralbyrå

Fotnote: Statistikken omfatter ikke hjemmeproduisert alkohol, smuglervarer eller turistimport.

De ovennevnte faktorene bidrar til at totalforbruket til slutt kommer opp i 6,62 liter ren alkohol per innbygger på 15 år og over i 2011. Det er 1,15 liter mer enn i 1851. Mens brennevinet spilte hovedrollen (86 prosent) i alkoholkonsumet til våre forfedre i 1851, er det nå ølet (43 prosent), fulgt av vinen (36 prosent), som dominerer konsumet i 2011. Brennevinet må nøye seg med birollen (19 prosent), mens rusbrusen, som ble tilgjengelig på Vinmonopolet fra 1996 og i dagligvarebutikkene fra 2003, kun utgjør 2 prosent.

7.2. Bakgrunn og formål

Formål og historie

Ved begynnelsen av det 20. århundre sto alkoholspørsmålet høyere på den politiske dagsorden enn noensinne. Det kan synes paradoksalt siden alkoholkonsumet var drastisk redusert de siste femti årene, og dessuten lå lavt i forhold til andre land. Men misbruken av alkohol var et alvorlig sosialt problem i Norge i denne perioden, og bekymringen for alkoholmisbrukets konsekvenser var stor over hele Europa og USA. Tall for drukkenskapsarrestasjoner i Kristiania var oppsiktsvekkende høye i 1899, og Norge kom svært uheldig ut i internasjonale sammenligninger på dette feltet i tiden før første verdenskrig. (Lie og Roll-Hansen 2001)

Behovet for nøyaktige statistiske mål var klart. Men siden holdbare statistiske opplysninger om forhold som angikk alkoholforbruk og edruelighet manglet, nedsatte den nordiske avholds-konferansen i 1900 en komité som senere fremla en plan for en systematisk alkoholstatistikk. (Lie og Roll-Hansen 2001)

Anders Nicolai Kiær, direktør i Det Statistiske Centralbureau, videreut- og presenterte planen for Stortinget i 1909. Ved siden av oversiktene produksjon, import, skjenkebevilgninger og omsetning av alkohol, skulle statistiske beskrivelsen og tallfestingen av "Ædruelighetstilstanden" være sentral. For Kiær var alkoholkonsum på individnivå nemlig ikke brukbart målestokk for den moralske størrelsen edruelighet. (Lie og Roll-Hansen

Stortingsdebatten om bevilgninger til en ny alkoholstatistikk er trolig en mest opphetede i SSBs historie. Det sto om samfunnsforskningens rett og til å vinne nye innsikter versus individets frihet og privatlivets fred. Dessuten kom det kritikk om mangel på en presis definisjon på

viklet
over
den

som
2001)

av de
plikt

edruelighet og en objektiv målestokk. Kiærs ambisiøse moralstatistiske prosjekt hadde handlet om en bred diagnose av alkoholmisbruken i hele samfunnet ved hjelp av representative undersøkelser, man sto tilbake med antallet fyllearesterte. (Lie og Roll-Hansen 2001)

Den norske offisielle alkoholstatistikken som kom i gang i 1910 var omfattende nok, men likevel bare en blek skygge av den nordiske ni-punktsplanen (Lie og Roll-Hansen 2001). "Alkoholstatistik I" inneholder oppgaver over forbruk av brennevin, vin og øl i Norge for perioden 1814-1909. Publikasjonen bygger på offisielle kilder som stortingsforhandlinger, "Amtmændenes femaarsberetninger" og statistikk. Oppgaver for perioden 1908-1911 ble publisert tre år senere i "Alkoholstatik II", mens oppgaver over drukkenskapsarrestasjoner for 1896-1912 kom i del III i 1916.

Fra 1918 ble alkoholstatistikk publisert regelmessig og publikasjonen omfattet etter hvert stadig mer statistikk over salgs- og skjenkebevillinger, forbrukernes utgifter og statens inntekter på alkoholomsetning, priser og avgifter på alkoholholdig drikk, lovforseelser, alkohollistomsorg, m.v. Imidlertid publiseres statistikkene ikke lenger som en publikasjon. Statens Institutt for Rusmiddelforskning⁶³ har ansvar for de to førstnevnte statistikkene, og alkoholrelatert statistikk i Statistisk sentralbyrå offentliggjøres av forskjellige seksjoner etter fagområde.

Alkoholomsetningsstatistikken, som dette kapitlet handler om, utarbeides av Seksjon for bygg- og tjenestestatistikk som en del av varehandelsstatistikken. Formålet til denne statistikken er å kartlegge utviklingen i registrert omsetning av alkoholholdige drikker i Norge.

Brukere og anvendelsesområder

Alkoholomsetningsstatistikken brukes i dag av offentlige etater, statlige institusjoner, organisasjoner, forskningsmiljøer, media og privatpersoner.

7.3. Omfang og publisering

Alkoholholdige drikkevarer som avgiftsdeklarerer

Statistikken omfatter alle alkoholholdige drikkevarer som avgiftsdeklarerer av produsenter og importører i løpet av et kvartal. Avgiftsplikten oppstår – vanligvis i forbindelse med videresalg til salgs- og skjenkesteder – ved import eller uttak av alkoholholdige drikkevarer fra et lokale som tollregionen har godkjent til produksjon eller lagring av avgiftspliktige varer (Finansdepartementet 2001). Alkohol til medisinsk, teknisk eller vitenskapelig bruk er ikke med i tallene. Det uregistrerte forbruket i form av hjemmeproduert alkohol, turistimport og smuglervarer er heller ikke inkludert.

Statistikkenheten er alkoholholdig drikk, slik den er definert under punkt 1.6. Vi måler antall vareliter og gjennomsnittlig alkoholinnhold for forskjellige grupper alkoholholdige drikkevarer. Det siste danner grunnlaget for beregningen av omsetningen målt i alkoholliter.

Kvartalsvis publisering

I årene før 2003 publiserte vi alkoholomsetningsstatistikken årlig. Men med bakgrunn i forespørsel fra ulike brukere begynte vi å publisere den kvartalsvis fra og med 2003. I tillegg til den samlede omsetningen publiseres omsetningen fordelt på type drikkevare. Det oppgis tall for hele landet og per innbygger, både i vareliter og i alkoholliter.

7.4. Datakilder og datainnsamling

Data fra Tollvesenets avgiftsfastsettelsessystem

Alle produsenter av alkoholholdig drikk og importører av alkoholholdig drikk med alkoholstyrke over 2,5 volumprosent skal registreres hos tollregionen og for hver måned sende avgiftsoppgave⁶⁴, per post eller gjennom internettløsningen ELSÆR i Altinn, innen den 18. i påfølgende måned (Finansdepartementet 2001). Tollregionen registrerer avgiftsoppgavene i Tollvesenets avgiftsfastsettelsessystem (AFS). Omkring to måneder

⁶³ <http://www.sirus.no/>

⁶⁴ Vedlegg D viser et eksempel på avgiftsoppgave eller såkalt "Blankett for særavgifter og gebyrer (RD-0007 B)".

etter oppgavemånedene mottar Statistisk sentralbyrå omsetningsoppgaver for øl og for brennevin og vin per avgiftsgruppe, målt i vareliter, fra Toll- og Avgiftsdirektoratet.

Data fra Tollvesenets informasjonssystem med næringslivet

Virksomheter som ikke er registrert hos tollregionen må deklare og betale avgiften på alkoholholdige drikkevarer med alkoholinnhold til og med 2,5 volumprosent ved import. SSB mottar daglig datafiler fra Tollvesenets informasjonssystem med næringslivet (TVINN).

Data fra Vinmonopolet og Bryggeriforeningen

I tillegg får Statistisk sentralbyrå årlige tall over det gjennomsnittlige alkoholinnholdet i brennevin, vin og rusbrus fra Vinmonopolet og for forskjellige avgiftsgrupper øl fra Bryggeriforeningen, men de sistnevnte er anslag.

7.5. Beregninger

Omsetning i vareliter

Vi utarbeider først omsetningstall i vareliter for hver type drikkevare. For å beregne den kvartalsvise ølomsetningen summerer vi antall vareliter for avgiftsgruppene 201 (lettøl), 301 (folkøl), 401 (pils), 720 og 730 (sterkt øl)⁶⁵ fra Toll- og avgiftsdirektoratets månedlige omsetningsoppgaver for øl. Det er alt ølet med alkoholstyrke over 0,7 volumprosent. Deretter legger vi til tall fra TVINN over ølimport der avgiften er betalt i kontanter.

Brennevinsomsetningen beregner vi ut fra antall vareliter under avgiftsgruppe 650, brennevin med alkoholstyrke over 22 volumprosent. Omsetningen for vin beregner vi basert på tall for brennevin og vin med alkoholstyrke over 4,7 til og med 22 volumprosent (avgiftsgruppene 515, 516, 517, 620, 630 og 640). For rusbrus bruker vi omsetningstall fra avgiftsgruppene 512, 513, 514 og 610 – brennevin og vin med alkoholstyrke over 0,7 til og med 4,7 volumprosent. Import for ikke registrerte importører som betaler avgiften i kontanter er per i dag ikke med i beregningen av de forskjellige alkoholtypene.

Omsetning i alkoholliter

Brennevinsomsetningen i vareliter multiplisert med gjennomsnittlig volumprosent alkohol for brennevin delt på 100, gir et estimat for omsetningen i alkoholliter. Vin- og rusbrusomsetningen i alkoholliter beregnes på tilsvarende måte. For øl har vi informasjon om gjennomsnittlig volumprosent alkohol per avgiftsgruppe. Ølomsetningen i alkoholliter beregner vi derfor først per avgiftsgruppe og summerer vi så til totalt antall alkoholliter. Til slutt summerer vi omsetningen for de forskjellige drikkevarene til to-talomsetning i alkoholliter.

Omsetning per innbygger

Siden alkoholomsetningen stiger med befolkningstallet, beregner vi også gjennomsnittsomsetningen per innbygger på 15 år og over som er registrert bosatt i Norge per 1. januar i det aktuelle året.

7.6. Begreper, grupperinger og definisjoner

Alkoholholdig drikk

Enhver drikk med alkoholstyrke over 0,7 volumprosent, regnes som alkoholholdig drikk.

Gruppering etter type og alkoholstyrke

Alkoholholdige drikkevarer grupperes etter type og alkoholstyrke:

- Øl : Øl med alkoholstyrke over 0,7 tom. 22 volumprosent.
- Rusbrus : Enhver drikk, unntatt øl, med alkoholstyrke over 0,7 tom. 4,7 volumprosent.
- Vin : Enhver drikk, unntatt øl, med alkoholstyrke over 4,7 tom. 22 volumprosent.
- Brennevin : Enhver drikk med alkoholstyrke over 22 volumprosent.

⁶⁵ Vedlegg E inneholder en oversikt over alle avgiftsgrupper som vi får data for og hvordan vi bruker disse i alkoholomsetningsstatistikken.

Måleenheter

Alkoholomsetningen måles i vareliter og i alkoholliter. Vareliter er liter drikke, mens alkoholliter er liter ren alkohol.

7.7. Feilkilder og usikkerhet

Måle- og bearbeidingsfeil

Ved registrering av avgiftsoppgaver i Tollvesenets avgiftsfastsettelsessystem (AFS) sikrer maskinelle kontroller at koder er gyldige og at omsetning kun føres på avgiftsgrupper for alkoholholdige drikkevarer som virksomheten har bevilgning for. I tillegg kontrollerer systemet summen for de registrerte oppgavelinjene mot den på forhånd registrerte oppgavetotalen. Hvis det er avvik mellom totalene, må det undersøkes om Tollregionen har registrert et feil svar eller om virksomheten har fylt ut oppgaven feilaktig. Det kan skje feil i avgiftstype- og gruppe, fritak/retur, antall eller enhet. Når feilene er rettet vil det ikke lenger være avvik mellom totalene og oppgaven kan godkjennes i AFS.

Tollregionen foretar månedlig oppgavekontroller i form av stikkprøver for å avdekke feil. Virksomheter som blir plukket ut må straks sende inn underlagsdokumentasjon for bestemte eller alle linjer på oppgaven. Eventuelle feil i avgiftsdata blir følgelig rettet i AFS.

Ved avgiftsdeklarerer i Tollvesenets informasjonssystem med næringslivet (TVINN) kan det særlig skje feil i valg av varenummer fordi en del fakturaer har mangelfulle opplysninger om dette. I TVINN ligger det mange kontroller som sikrer korrekt avgiftsdeklarerer. Når det er mistanke om feil, kontrolleres deklarerer av Tollvesenet.

I Statistisk sentralbyrå kontrollerer vi, etter bearbeidning av data fra AFS og TVINN, prosentvis endring i omsetning fra samme kvartal året før mot tilsvarende tall i Vinmonopolets og Bryggeriforeningens statistikk.

Frafallsfeil

Noen dager etter at oppgavefristen har gått ut, purrer tollregionen på registrerte virksomheter som ikke har svart, på telefon eller per e-post. Virksomheter som fortsatt ikke svarer innen kort tid, får en skriftlig purring og må betale forsinkelsesrenter på avgiftskravet. Hvis en virksomhet gjentatte ganger sen-der inn avgiftsoppgaver for sent, mister den tillatelsen til utsatt avgiftsbetaling og retten til import av alkoholholdige varer. Alle alkoholoppgaver for en termin har forfall den 18. i måneden etter og vil senest komme Tollvesenet i hende innen den månedens utløp. En måned senere mottar Statistisk sentralbyrå data fra Tollvesenets avgiftsfastsettelsessystem. Det skjer kun unntaksvis at en virksomhet ikke sender inn en avgiftsoppgave, for eksempel ved konkurs.

Korrigeringer i Tollvesenets avgiftsdata i ettertid

Det kan skje endringer i avgiftsdata etter at Toll- og Avgiftsdirektoratet har sendt omsetningsoppgaver til Statistisk sentralbyrå. Hvis en virksomhet oppdager feil i en tidligere innsendt oppgave kan den sende inn en korrigerert oppgave i flere år etter oppgaveperioden, men må betale etterberegningensrenter på avgiftskravet. Også Tollvesenet kan korrigere avgiftsdata etter kontroll av virksomheters årsregnskaper (Toll- og Avgiftsdirektoratet 2012). De ovennevnte endringene i avgiftsdata kommer ikke med i Statistisk sentralbyrås alkoholomsetningsstatistikk.

7.8. Brudd i statistikken

Alkoholomsetningsstatistikken gir tall helt tilbake til 1851, men tidsseriene har en rekke brudd underveis. Vi forsøker her å beskrive de viktigste.

Bedre datagrunnlag for beregning av ølforbruket

Etter at maltavgiften ble innført i 1858 forelå nøyaktige årlige oppgaver over korn støpsatt til malting (Statistisk sentralbyrå 1995). Ølforbruket ble heretter beregnet på grunnlag av disse, mens tall for tidligere år bygger på opplysninger fra Amtmennes femårsberetninger om ølproduksjon ved de større bryggeriene. Fra 1913 brukte man oppgaver over utlevert øl fra bryggeriene, da disse var tilpasset den nye ølbeskatningen (Statistisk sentralbyrå 1916).

Stadig mer nøyaktige tall over brennevinsforbruket

Fra 1871 ble storting holdt årlig, og var det fra et år til et annet ikke lenger så store svingninger i brennevins-tilvirkningen som tidligere, da man gjerne av hvert storting – hvert tredje år – forventet en betydelig økning av avgiften på malt. For å komme det virkelige forbruket nærmere, ble brennevinsforbruket for hvert år, i perioden 1851-70, beregnet som gjennomsnittet av årets og de to foregående års tilvirkning pluss årets importoverskudd. Men heretter brukte man, fram til 1917, kun halvparten av det foregående pluss årets tilvirkning (Statistisk sentralbyrå 1921). I tillegg trakk man nå fra tilvirkning av denaturert brennevin, og fra 1900 tok man også hensyn til endringer i de offentlige beholdningene.

En rekke brudd under forbudstiden

I 1917 ble det innført forbud mot brennevins- og hetvinsomsetning. Det skulle ta seks år før det igjen var hetvin å få, og ti år før brennevin kom tilbake i handelen. Imidlertid anskaffet folk stadig mer brennevin ved hjelp av legeattest eller til teknisk bruk, og brukte det som nytelsesmiddel. Som følge av dette ble den lovlige omsetningen av brennevin tatt med i tallene over det samlede alkoholforbruket fra 1921 – da dens beregning var pålitelig – til 1931. For tidligere år i forbudstiden er det ikke publisert tall over brennevinsforbruket.

Vinmonopolets salg som beregningsgrunnlag

Da A/S Vinmonopolet begynte sin virksomhet i 1923 ble det mulig å foreta mer presise beregninger av forbruket av brennevin og vin, basert på selskapets import- og salgsoppgaver⁶⁶ (Statistisk sentralbyrå 1995). Men inntil 1924 regnet man vinforbruket lik innførselen, som man hadde oppgaver over i handelsstatistikken siden 1835. Forbruket av fruktvin – som man tidligere manglet oppgaver over – kom heretter også med i tallene. Samlagenes salg er fra 1927 kjent og tatt med ved beregningen av brennevins- og vinforbruket.

Avgiftsoppgaver fra Tollvesenet som beregningsgrunnlag

Ølforbruket er fra 1980-tallet beregnet på grunnlag av avgiftsoppgaver fra Toll- og avgiftsdirektoratet. Fra 1996 – da engrosmonopolet ble opphevet – bygger også statistikk for vin og brennevin på tall derfra. Omsetningen inkluderer sannsynlig oppbygging av lager hos nye grossister dette året. Samtidig ble avgiftsfri avgang (salg til duty-freebutikker, ambassader osv.), i samråd med Rusmiddeldirektoratet, holdt utenfor alkoholomsetningsstatistikken (Statistisk sentralbyrå 1997). Vinmonopolets gjennomsnittlige alkoholprosent for brennevin og vin blir heretter også brukt for å beregne antall alkoholliter solgt av andre enn Vinmonopolet. Et tilsvarende brudd oppstod i beregningen av rusbrusomsetningen i alkoholliter, da rusbrus ble tilgjengelig også i dagligvarebutikkene fra 2003. I 1998 tok Tollvesenet i bruk et nytt datasystem. Dette medførte et dårlig data-grunnlag, og det ble følgelig ikke publisert alkoholstatistikk dette året.

7.9. Sammenheng med annen statistikk

Det finnes forskjellige aktører i markedet som utarbeider statistikk som har sammenheng med alkoholomsetningsstatistikken til SSB. I tillegg har SSB andre statistikker som omfatter omsetning av alkohol. Disse statistikkene ser vi litt nærmere på i dette avsnittet.

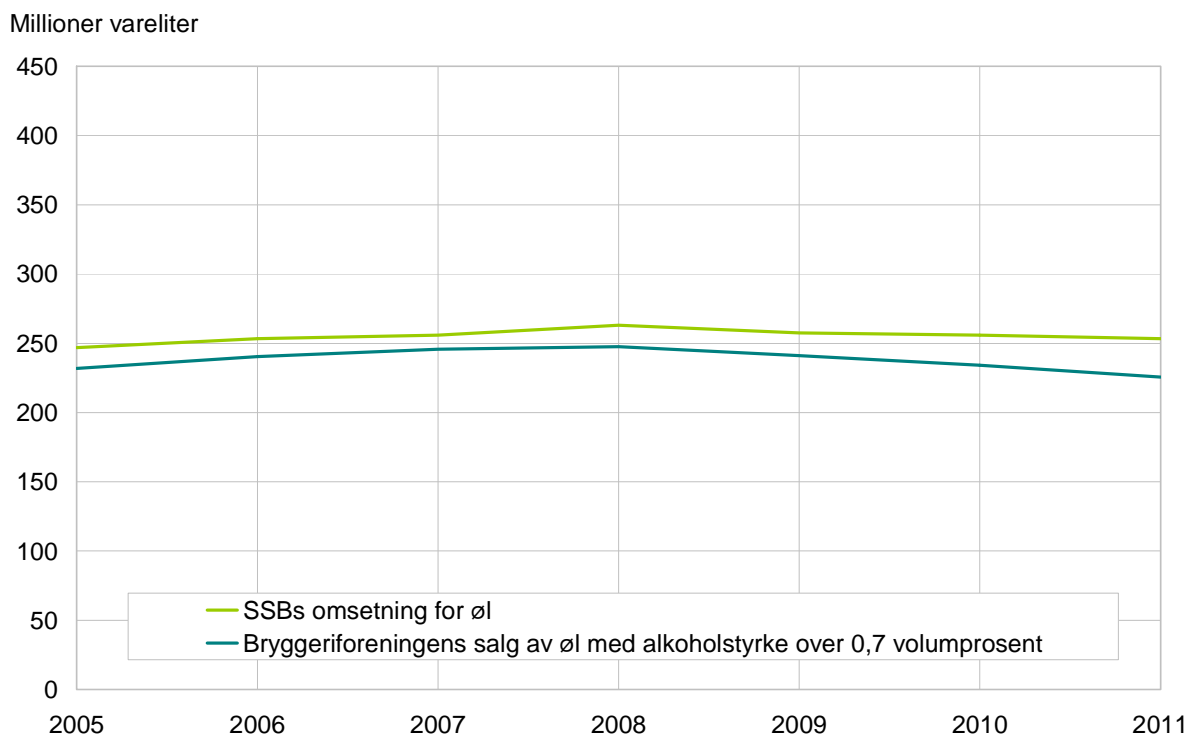
Bryggeri- og drikkevareforeningens ølstatistikk

Bryggeri- og drikkevareforeningen⁶⁷ publiserer månedlig statistikk over omsetning av innenlandsk produsert øl i Norge, fordelt på skatteklasser. Det er omsetningen for øl med alkoholstyrke over 0,7 volumprosent som inngår i SSBs ølomsetningsstatistikk, basert på dato for avgiftsdeklarerer. Bryggeri- og drikkevareforeningens statistikk er derimot basert på salgsdato, så mindre avvik mellom statistikkene kan forekomme. Dette antas likevel ikke å være av stor betydning. SSBs ølstatistikk inneholder ellers ølimport og salgstall fra ølbryggerier som ikke er medlem i Bryggeri- og drikkevareforeningen. (Hvorverak 2009).

Figur 7.3 viser at ølsalget i Norge, i perioden 2005-2011, steg fra 246,8 til 253,4 millioner vareliter. Bryggeriforeningens andel av totalsalget sank fra 94 til 89 prosent i løpet av disse årene.

⁶⁶ Vinmonopolet opprettet velvillig et statistisk kontor for å imøtekomme Byråets ønske.

⁶⁷ <http://www.drikkeglede.no/>

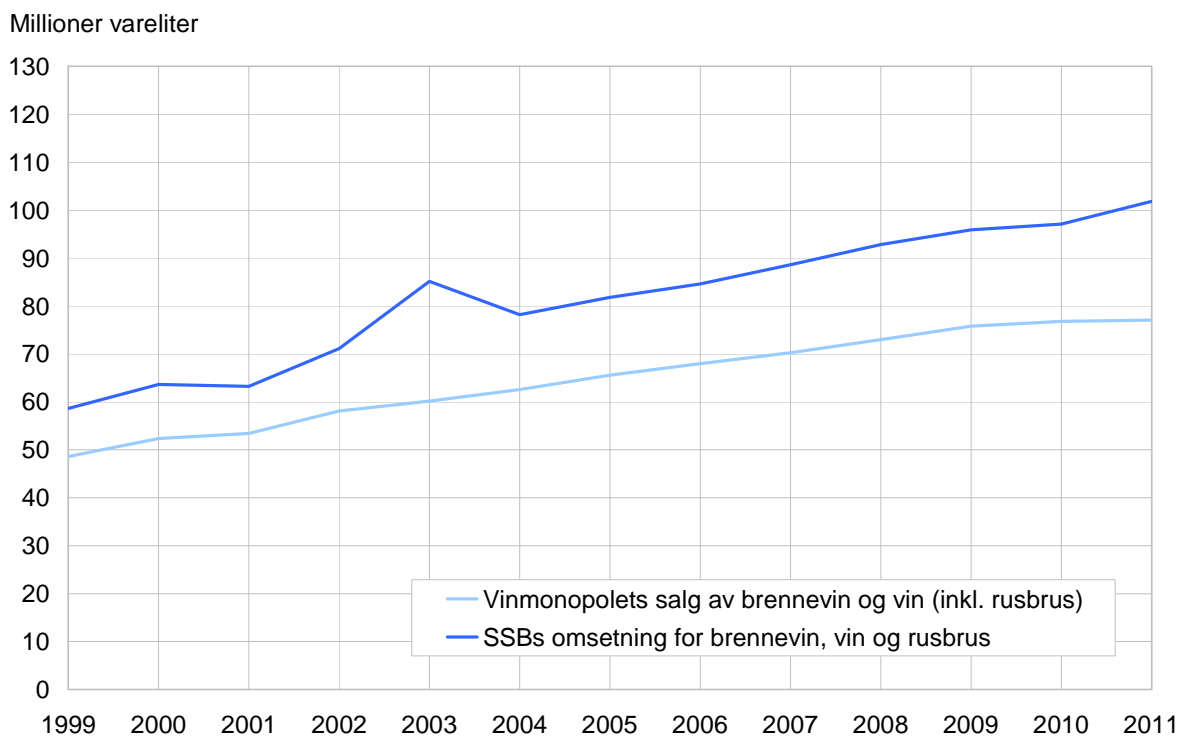
Figur 7.3 SSBs og Bryggeriforeningens ølomssetningsstatistikk. Millioner vareliter. 2005-2011

Kilde: Alkoholstatistikk fra Statistisk sentralbyrå og ølomssetningsstatistikk fra Bryggeri- og drikkevareforeningen

Vinmonopolets salgsstatistikk

Vinmonopolet⁶⁸ offentliggjør månedlig statistikk over salg av brennevin, sterkvin, svakvin, øl og alkoholfrie drikkevarer. Det gjelder i hovedsak salg til privatpersoner i tillegg til noe registrert salg til skjenkesteder. Produktkategoriseringen som Vinmonopolet bruker er ikke identisk med SSBs, slik at vi ikke kan sammenligne forskjellige drikkevarer direkte. Men ved å sammenligne SSBs og Vinmonopolets samlede omsetning for brennevin, vin og rusbrus, unngår vi definisjonsforskjellene. Vinmonopolets ølsalg betyr lite i forhold til totalsalget i markedet, og derfor ser vi ikke nærmere på ølsalg her.

⁶⁸ <http://www.vinmonopolet.no>

Figur 7.4. SSBs og Vinmonopolets omsetningsstatistikk for brennevin, vin og rusbrus. Millioner vareliter. 1999-2011

Kilde: Alkoholstatistikk fra Statistisk sentralbyrå og omsetningsstatistikk fra Vinmonopolet

Av figur 7.4 ser vi at den samlede omsetningen av brennevin, vin og rusbrus har økt betydelig siden 1999, med bortimot 74 prosent. I samme periode falt Vinmonopolets salgsandel fra 83 til 79 prosent. Etter at rusbrus ble tilgjengelig i dagligvareforretningene i 2003, gikk Vinmonopolets salg av denne drikkevaren vesentlig ned.

Vin- og brennevinleverandørenes salgsstatistikk

Vin- og brennevinleverandørenes forening (VBF)⁶⁹ har statistikk over medlemmenes salg av brennevin, vin, øl og rusbrus fordelt på Vinmonopolets butikker og skjenkesteder, men statistikken er kun tilgjengelig for VBFs medlemmer. Oppgavene er basert på frivillig innrapportering fra foreningens lo-gistikkselskaper, og dekker, ifølge VBF, 98-99 prosent av all omsetning av vin, brennevin og importert øl i Norge (Horverak 2009).

SSBs detaljomsetningsindeks

Detaljomsetningsindeksen⁷⁰ til Statistisk sentralbyrå har en delnæring (NACE 47.25) som viser utviklingen i handel med drikkevarer i spesialforretninger. Denne næringen omfatter hovedsakelig butikk-handel med brennevin og vin, i tillegg til noe butikkhandel med øl og alkoholfrie drikkevarer. Taxfreehandel er inkludert i denne statistikken, i motsetning til SSB sin alkoholomsetningsstatistikk. Ver-diindeksene for denne næringen i detaljomsetningsindeksen kan derfor ikke sammenlignes direkte med volumtallene i SSBs alkoholomsetningsstatistikk.

SSBs omsetningsstatistikk for varehandel

Statistisk sentralbyrå har også varehandelomsetningsstatistikk⁷¹ som omfatter omsetningstall i kroner for handel med drikkevarer i spesialforretninger (NACE 47.25). Forskjellene mellom denne statistikken og alkoholomsetningsstatistikken er de samme som beskrevet for detaljomsetningsindeksen.

⁶⁹ <http://www.vbf-org.no/>

⁷⁰ <http://www.ssb.no/doi>

⁷¹ <http://www.ssb.no/vroms>

Referanser

Varehandelen i Norge

Lavik, Randi og Brusdal, Ragnhild (2003): *Varehandelens utvikling. Kjøp ute og hjemme*, Oslo: Cappelen Akademisk Forlag AS.

Statistisk sentralbyrå (1983): *Standard for næringsgruppering*, Standarder for norsk statistikk.

Statistisk sentralbyrå (1995): *Historisk statistikk 1994*, Norges offisielle statistikk C188.

Statistisk sentralbyrå (2008): *Standard for næringsgruppering. Korrigert utgave*, Norges offisielle statistikk D 383 (<http://www.ssb.no/nace>).

Varehandel, omsetningsstatistikk

Skatteetaten (2011): *Merverdiavgift – veiledning til næringsdrivende*. (<http://www.skatteetaten.no/no/Brosjyrer-og-boker/Merverdiavgift---Veiledning-til-naringsdrivende-/>).

Detaljomssetningsindeksen

Halvorsen, Tore, Simpson, Liv H. og Skoglund, Tor (2011): "Nasjonalregnskapet og detaljomssetningsindeksen" i *Nasjonalregnskapets historie i Norge. Fra fri forskning til lovregulert statistikk, Sosiale og økonomiske studier 112*, Statistisk sentralbyrå, 94-95 (<http://www.ssb.no/emner/09/01/sos112>).

Lie, Einar og Roll-Hansen Hege (2001): *Faktisk talt. Statistikkens historie i Norge*, Oslo: Universitetsforlaget AS.

Næs, Peder og Solheim, Leiv (1993): *Detaljomssetningsindeksen*, Notater 1993/17, Statistisk sentralbyrå (http://www.ssb.no/histstat/not/not_9317.pdf).

Pham, Dinh Quang (2007): *Ny metode for påskekorrigering for norske data*, Notater 2007/43, Statistisk sentralbyrå (http://www.ssb.no/emner/00/90/notat_200743/notat_200743.pdf).

Pham, Dinh Quang (2008): *Nye US Census-baserte metoder for ukedageffekter for norske data*, Notater 2008/58, Statistisk sentralbyrå (http://www.ssb.no/emner/00/90/notat_200858/notat_200858.pdf).

Solheim, Leiv og Harildstad, Arild (1989): *Nye metoder for detaljomssetningsindeksen, Økonomiske analyser 8*, 1989, Statistisk sentralbyrå (http://www.ssb.no/histstat/oa/oa_198908.pdf).

Solheim, Leiv (2005): *Detaljomssetningsindeksen - tilganger*, Upublisert notat, Statistisk sentralbyrå.

Statistisk sentralbyrå (1976): *Statistisk sentralbyrå, 100 år, 1876-1976*, Samfunnsøkonomiske studier 28 (http://www.ssb.no/histstat/sos/sos_028.pdf).

Statistisk sentralbyrå (1996): *Stor omsetning i detaljhandelen i februar*, Ukens statistikk 1996/16 (http://www.ssb.no/ukens_statistikk/utg/9616/3.html).

Statistisk sentralbyrå (1997): *Samledokumentasjon av konjunkturindikatorer i Statistisk sentralbyrå*, Rapporter 1997/17, Statistisk sentralbyrå (http://www.ssb.no/histstat/rapp/rapp_199717.pdf).

Statistisk sentralbyrå (28. februar 2003): "Detaljhandelen opp 0,5 prosent" (<http://www.ssb.no/doi>).

Statistisk sentralbyrå (28. mai 2004): "Detaljhandelen ned fra mars til april" (<http://www.ssb.no/doi>).

Statistisk sentralbyrå (30. januar 2006): "Lavere detaljhandel i desember" (<http://www.ssb.no/doi>).

Statistisk sentralbyrå (2. mars 2009): "Vekst i detaljhandelen" (<http://www.ssb.no/doi>).

Investeringsstatistikk for detaljhandel

Erikstad, Ole Christian (2009): *Kvartalsvis investeringsstatistikk for detaljhandelen*, Notater 2009/49, Statistisk sentralbyrå (http://www.ssb.no/emner/08/03/30/notat_200949/notat_200949.pdf).

Pris- og volumindeks for engroshandel

Bolsgård, Øyvind, Zhang, Li-Chun (2004): *Prisindeks for engroshandel*, Notater 2004/60, Statistisk sentralbyrå (http://www.ssb.no/emner/08/02/20/notat_200460/notat_200460.pdf).

Godal, Odd (1994): *Revisjon av prisindeks for engroshandel*, Upublisert notat, Statistisk sentralbyrå.

Holm, Yngvar (1986): *Notat om prisindeks for engroshandel*, Upublisert notat, Statistisk sentralbyrå.

Nygårdseter, Solveig (1997): Prisindeks for engroshandel, Notater 97/67, Statistisk sentralbyrå (http://www.ssb.no/histstat/not/not_9767.pdf).

Førstegangsregistrerte personbiler

Benedictow, A. og Johansen, P.R. (2005): Prognoser for internasjonal økonomi. Står vi foran en amerikansk konjunkturavmatning? *Økonomiske Analyser* 2, 2005, Statistisk sentralbyrå, 15 (<http://www.ssb.no/emner/08/05/10/oa/200502/benedictow.pdf>).

Finansdepartementet (2001): Forskrift om engangsavgift på motorvogner (<http://www.lovdatabank.no/for/sf/fd/xd-20010319-0268.html#2-2>).

Opplysningsrådet for Biltrafikken (1961): *Bil- og Veistatistikk*, Oslo.

Samferdselsdepartementet (1990): Forskrift om bruk av kjøretøy (<http://www.lovdatabank.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-19900125-0092.html>).

Samferdselsdepartementet (1994): Forskrift om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (Kjøretøyforskriften) (<http://www.lovdatabank.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-19941004-0918.html>).

Samferdselsdepartementet (2002): Forskrift om godkjenning og registrering av utrykningskjøretøy (<http://www.lovdatabank.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-20020118-0055.html>).

Statens vegvesen (2010): Kodehefte Autosys. Koder som benyttes ved godkjenning og registrering av kjøretøy (<http://www.vegvesen.no/attachment/62216/binary/339095>).

Statistisk sentralbyrå (1956): *Økonomisk utsyn over året 1955*, Norges offisielle statistikk XI 217 (http://www.ssb.no/histstat/nos/nos_xi_217.pdf).

Statistisk sentralbyrå (1962): *Statistisk månedshefte 1-2*, 1962.

Statistisk sentralbyrå (1962): *Økonomisk utsyn over året 1961*, Norges offisielle statistikk XII 64 (http://www.ssb.no/histstat/nos/nos_xii_064.pdf).

Statistisk sentralbyrå (1970): *Økonomisk utsyn over året 1969*, Norges offisielle statistikk XII 257 (http://www.ssb.no/histstat/nos/nos_xii_257.pdf).

Statistisk sentralbyrå (1979): *Økonomisk utsyn over året 1978*, Norges offisielle statistikk XII 292 (http://www.ssb.no/histstat/nos/nos_xii_292.pdf).

Statistisk sentralbyrå (1986): Konsum, *Økonomiske Analyser* 1, 1986, 50 og 20* (http://www.ssb.no/histstat/oa/oa_198601.pdf).

Statistisk sentralbyrå (1990): Husholdningene, *Økonomiske Analyser* 1, 1990, 79 (http://www.ssb.no/histstat/oa/oa_199001.pdf).

Statistisk sentralbyrå (1995): *Historisk statistikk 1994*, Norges offisielle statistikk C188 (http://www.ssb.no/vis/emner/historisk_statistikk/tabeller/kap20.html).

Statistisk sentralbyrå (1995): Husholdningene, *Økonomiske Analyser* 2, 1995, 86 (http://www.ssb.no/histstat/oa/oa_199502.pdf).

Statistisk sentralbyrå (1996): Rekord mange biler vraket mot pant, Ukens statistikk 27, 1996 (http://www.ssb.no/ukens_statistikk/utg/9627/6.html).

Statistisk sentralbyrå (1997): Husholdningene, *Økonomiske Analyser* 1, 1997, 71 (http://www.ssb.no/histstat/oa/oa_199701.pdf).

Statistisk sentralbyrå (1999): Norsk økonomi, *Økonomiske Analyser* 1, 1999, 10-11 (<http://www.ssb.no/emner/08/05/10/oa/9901/norsk-ok.pdf>).

Statistisk sentralbyrå (2006): Husholdningene, *Økonomiske Analyser* 1, 2006, 100 (<http://www.ssb.no/emner/08/05/10/oa/200601/hushold.pdf>).

Statistisk sentralbyrå (2006): Konjunkturtrekk i norsk økonomi de siste 25 årene, *Økonomiske Analyser* 1, 2006, 28 (<http://www.ssb.no/emner/08/05/10/oa/200601/norsk-ok.pdf>).

Statistisk sentralbyrå (2008): Husholdningene, *Økonomiske Analyser* 1, 2008, 106 (<http://www.ssb.no/emner/08/05/10/oa/200801/09hushold.pdf>).

Statistisk sentralbyrå (2009): Konjunkturtendensene, *Økonomiske Analyser 1*, 2009, 16 (<http://www.ssb.no/emner/08/05/10/oa/200901/norsk-ok.pdf>).

Toll- og avgiftsdirektoratet (2006): Engangsavgift. Endringer i Stortingets avgiftsvedtak for kombinerte biler - overgangsordning, Rundskriv 2006/03234 (http://www.toll.no/templates_TAD/CircularLetter.aspx?id=120397&epslanguage=NO&parentid=44778).

Toll- og avgiftsdirektoratet (2008): Engangsavgift. Nye regler om krav til campingbiler, Rundskriv 2008/03164 (http://www.toll.no/templates_TAD/CircularLetter.aspx?id=164464&epslanguage=nohttp://www.toll.no/templates_TAD/CircularLetter.aspx?id=164464&epslanguage=no).

Wettergreen, K. (1978): *Konjunkturbølger fra utlandet i norsk økonomi*, Samfunnsøkonomiske studier 36, Statistisk sentralbyrå (http://www.ssb.no/histstat/sos/sos_036.pdf).

Wettergreen, K. (1990): Konjunkturbølger i norsk økonomi, *Økonomiske analyser 8*, 1990, Statistisk sentralbyrå, 22 (http://www.ssb.no/histstat/oa/oa_1990008.pdf).

Alkoholsetningsstatistikk

Finansdepartementet (2001): Forskrift om særavgifter (<http://www.lovdata.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-20011211-1451.html>).

Hvorverak, Øyvind (2009): Notat forfattet på grunnlag av fagmøte 30. mars 2009 mellom representanter fra Statens institutt for rusmiddelforskning, Statistisk sentralbyrå, Vin- og brennevinimportørenes forening, Bryggeri- og drikkevareforeningen, Vinmonopolet og Toll- og avgiftsdirektoratet. Upublisert notat. Statens institutt for rusmiddelforskning.

Lie, Einar og Roll-Hansen, Hege (2001): *Faktisk talt. Statistikkens historie i Norge*, Oslo: Universitetsforlaget AS.

Præstiin, Linda V.M. (2008): "Alkoholstatistikk i 150 år. Store svingninger - klar trend", SSBmagasinet 4.6.2008, http://www.ssb.no/vis/magasinet/slik_lever_vi/art-2008-06-04-01.html.

Statistisk sentralbyrå (1910): Alkoholstatistikk. Hefte I: Forbruk av brændevin, vin og øl i Norge 1814-1909, Norges Offisielle Statistikk V124.

Statistisk sentralbyrå (1920-30): Alkoholstatistikk. Heftene 1918-1929, Norges Offisielle Statistikk.

Statistisk sentralbyrå (1948-84): Alkoholstatistikk. Heftene 1946-83, Norges Offisielle Statistikk.

Statistisk sentralbyrå (1916): *Statistisk Aarbok 1915* (<http://www.ssb.no/histstat/aarbok/1915.pdf>).

Statistisk sentralbyrå (1921): *Statistisk Årbok 1920* (<http://www.ssb.no/histstat/aarbok/1920.pdf>).

Statistisk sentralbyrå (1995): *Historisk statistikk 1994*, Norges offisielle statistikk C188.

Statistisk sentralbyrå (1997): Nordmenn drikker stadig mer øl og vin, Ukens statistikk 33 (http://www.ssb.no/histstat/us/us_199733.pdf).

Toll- og avgiftsdirektoratet: Blankett for særavgifter og gebyrer, RD-0007 B Elektronisk utgave (http://www.toll.no/upload/skjema_blanketter/RD-0007B_s%c3%a6ragift.pdf).

Toll- og avgiftsdirektoratet (2012): Avgift på alkohol 2012, Rundskriv nr. 1/2012 S (<http://www.toll.no/upload/aarsrundskriv/2012%20Alkohol.med%20korrigert%20sats.pdf>)

Vedlegg A: Eksempel på internettskjema for utvalget av identiske bedrifter i detaljomsetningsindeksen

IDUN Skjema - Microsoft Internet Explorer provided by Statistisk sentralbyrå
 https://idun.ssb.no/idun/servlet/Page

Du er logget inn som _____ og rapporterer for _____, avdeling , org.nr. bedrift

Side 2 av 2 Tall sendt 14.05.2012

Om knapper/feilmeldinger

Skjema-veiledning

Rapporter

Virksomhetsinformasjon

Hovedside

Logg ut

Aud Midtsundstad
Tlf: 62 88 54 31
doi@ssb.no

Karin Solbakken
Tlf: 62 88 54 33
doi@ssb.no

Månedlig omsetning for detaljhandel april 2012

I spørsmålet nedenfor skal du fylle ut omsetning for den aktuelle måneden. Med omsetning mener vi salgsinntekter av varer og tjenester, avgiftspliktige, avgiftsfrie og utenfor avgiftsområdet. Omsetning skal inkludere provisjonsinntekter, leieinntekter, royalties, lisensinntekter og lignende.

Ta **ikke** med finansinntekter.

Dersom regnskapstall ikke foreligger på det tidspunkt oppgaven skal gis for, ber vi om anslag på grunnlag av kassaoppgjør eller andre interne oppgaver.

Hvor stor var omsetningen i april 2012?
Oppgi beløp i 1 000 kr

Eksklusiv merverdiavgift (avgiftsfri + avgiftspliktig)	<input type="text"/> 000 kr
Merverdiavgift	<input type="text"/> 000 kr
Inklusiv merverdiavgift (total omsetning)	<input type="text"/> 000 kr

Har du merknader eller kommentarer til skjemaet, kan de også skrives her.

Statistisk sentralbyrå(c)

Done

Start | Statistikkbanken ... | Trio Assistant W... | MinTid v11.6.1 | _NOS | Desktop | 2 Microsoft Offi.

Vedlegg B: Eksempel på internettskjema for utvalget av identiske bedrifter i investeringsstatistikken for detaljhandel

Om knapper/feilmeldinger
Skjema-veiledning
Virksomhetsinformasjon
Hovedside
Logg ut

Aud Midtsundstad
 Tlf: 62 88 54 31
 doi@ssb.no

Karin Solbakken
 Tlf: 62 88 54 33
 doi@ssb.no

Kvartalsvise investeringer for detaljhandel

Det skal rapporteres for nye investeringer utført i Norge for Maskiner og inventar, Biler og andre transportmidler og Nybygg og rehabilitering

Dersom det ikke er utført noen investeringer i perioden 1.jan - 31.mars 2012 og det ikke er planlagt noen investeringer i periodene 1.april - 30.juni 2012 og 1.juli - 31.des 2012, marker i boksen under og klikk "Fortsett".

Maskiner og inventar

Alle beløp skal oppgis i hele tusen kroner, eksempel 214 533 skal føres slik: 215

1. Hvor store var de utførte investeringene for maskiner og inventar i den oppgitte perioden?
 Omfatter f.eks. datautstyr, kassaapparater, rengjøringsutstyr, stemplingsur, alarmanlegg, video, TV, møbler og deler (inkl. montasje), samt redskap og verktøy som benyttes gjennom flere år.

Ta med:

- Leasingfinansierte investeringer
- Merverdiavgift virksomheten *ikke* får refundert

Ta ikke med:

- Merverdiavgift virksomheten får refundert
- Investeringer i brukt utstyr

1.jan - 31.mars 2012 ,000 kr

2. Hvor store investeringer er planlagt for maskiner og inventar i følgende perioder:

1.april - 30.juni 2012 000 kr
 1.juli - 31.des 2012 000 kr

Statistisk sentralbyrå(c)

Done
 Start | Statistikkbanken ... | Trio Assistant W... | MinTid v11.6.1 | _NOS | Desktop | 2 Microsof

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

Du er logget inn som _____ og rapporterer for _____, avdeling, org.nr. bedrift

Side 2 av 4 Tall sendt 14.05.2012

**Om knapper/
feilmeldinger**

**Skjema-
veiledning**

**Virksomhets-
informasjon**

Hovedside

Logg ut

Aud Midtsundstad
Tlf: 62 88 54 31
doi@ssb.no

Karin Solbakken
Tlf: 62 88 54 33
doi@ssb.no

Kvartalsvise investeringer for detaljhandel

Biler og andre transportmidler

Alle beløp skal oppgis i hele tusen kroner, eksempel 214 533 skal føres slik: 215

3. Hvor store var de utførte investeringene for biler og andre transportmidler i den oppgitte perioden?

Ta med:

- Leasingfinansierte investeringer
- Merverdiavgift virksomheten *ikke* får refundert

Ta ikke med:

- Merverdiavgift virksomheten får refundert
- Investeringer i brukt utstyr

1.jan - 31.mars 2012 000 kr

4. Hvor store investeringer er planlagt for biler og andre transportmidler i følgende perioder:

1.april - 30.juni 2012 000 kr

1.juli - 31.des 2012 000 kr

← Gå tilbake   Fortsett →   Lagre skjema

Statistisk sentralbyrå(c)

Done

Start | Statistikkbanken ... | Trio Assistant W... | MinTid v11.6.1 | _NOS | Desktop | 2 Microsof

 https://idun.ssb.no/idun/servlet/Page

File Edit View Favorites Tools Help

Favorites FMR. Spritbransjen støtter ... Statistisk sentralbyrå (Login...

IDUN Skjema Rapportert omsetning siste ...

 Du er logget inn som _____, og rapporterer for _____, avdeling _____, org.nr. bedrift _____

Side 3 av 4 Tall sendt 14.05.2012

Om knapper/feilmeldinger
Skjema-veiledning
Virksomhetsinformasjon
Hovedside
Logg ut

Aud Midtsundstad
 Tlf: 62 88 54 31
 doi@ssb.no

Karin Solbakken
 Tlf: 62 88 54 33
 doi@ssb.no

Kvartalsvise investeringer for detaljhandel

Nybygg og rehabilitering

Alle beløp skal oppgis i hele tusen kroner, eksempel 214 533 skal føres slik: 215

5. Hvor store var de utførte investeringene for nybygg og rehabilitering i den oppgitte perioden?
 Omfatter nybygg og total rehabilitering av butikk-, lager- og kontorbygg, produksjonsanlegg (veier og parkeringsplasser) og velferdsanlegg. For byggearbeider satt i gang før kvartalets utgang, skal det bare tas med de kostnader som refererer seg til kvartalet.

Ta med:

- Merverdiavgift virksomheten *ikke* får refundert

Ta ikke med:

- Merverdiavgift virksomheten får refundert
- Investeringer i brukt utstyr

1.jan - 31.mars 2012 000 kr

6. Hvor store investeringer er planlagt for nybygg og rehabilitering i følgende perioder:

1.april - 30.juni 2012 000 kr

1.juli - 31.des 2012 000 kr

Statistisk sentralbyrå(c)

Done

Start | Statistikkbanken ... | Trio Assistant W... | MinTid v11.6.1 | _NOS | Desktop | 2 Microsoft

Vedlegg C: Eksempel på skjema for utvalget av bedrifter i prisindeksen for engroshandel

IDUN Skjema - Microsoft Internet Explorer provided by Statistisk sentralbyrå

https://idun.ssb.no/idun/servlet/Page?FRAME=FRM&FRM_ACTION=FrmReg&FRM_RESPID=353818&FRM_OPPGAVEID=RA-0519&FRM_HELPID=220&FRM...

File Edit View Favorites Tools Help

★ Favorites ☆

IDUN Skjema

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

Du er logget inn som **rapporterer for** **avdeling , org.nr. bedrift**

Side 1 av 2

**Om knapper/
feilmeldinger**

**Skjema-
veiledning**

**Virksomhets-
informasjon**

Hovedside

Logg ut

Aud Elvevold
Tlf: 62 88 54 29
ael@ssb.no

Astrid Ellingsen
Tlf: 62 88 54 82
ell@ssb.no

Prisopplysninger for engroshandel mai 2012

Spørsmål 1

1.

Vare- gruppe	Vare	Varespesifikasjon	Mengde enhet	Pris 15. februar	Pris 15. mai	Varenr.
01	Febermedsettende preparater, reseptfri, f.eks. Dispril					46001007
01	Hostesaft (Rigabalsam mv.)					46001008
01	Sårsalve					46001009
01	Smertestillende tabletter, f.eks. Paralgin Forte					46001010
01	Vitamintabletter, vit. A, B, C, D og E					46001011
01	Vitamintabletter, B- kompleks					46001012
01	Vitaminpreparat, flytende					46001013

Fortsett →   Lagre skjema

Vedlegg D: Eksempel på avgiftsoppgave for produsenter og importører av alkohol

 Blankett for særavgifter og gebyrer Utfylling av blanketten, se side 4		Blanketten benyttes til: (kryss av i riktig rubrikk)		4 For Tollvesenet						
		1 ☐ Oppgave for avgiftspliktig omsetning/uttak/levering 2 ☐ Søknad om refusjon 3 ☐ Omberegning								
5 Navn og postadresse:				6 Kundennummer:		Totalt antall sider				
7 Telefonnummer:				8 Kontonummer:		10 Side nr.				
				9 Gjelder for periode/termin:		11 av:				
12 Linje-nr.	13 Koder			16 Dato	17 Sats	18 Grunnlag		20 Grunnlag		22 Beløp i hele kroner (Avrunding jf. side 4)
	13 Avgifts-type	14 Avgifts-gruppe	15 Fritak/retur			18 Antall	19 Enhet	20 Antall	21 Enhet	
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										
12										
13										
14										
15										
Delsum:										23
Total sum:										24
25 Merknad/referanse (henvis til linjenummer)										
Det erklæres at oppgaven er i samsvar med de faktiske forhold										29
26 Sted:					27 Dato:					☐ Skyldig beløp er innbetalt
28 Forpliktende underskrift										☐ Til gode

Del 1 og 2 sendes Tollregionen
RD-0007 B Elektronisk utgave

side 1/4

Vedlegg E: Avgiftsgrupper for alkohol og bruk i SSBs alkoholomsetningsstatistikk

Avgifts-type	Avgifts-gruppe	Avgiftsomfang	SSB alkohol-type
OL	101	Til og med 0,7 volum %	-
OL	201	Over 0,7 tom 2,7 vol%	Øl
OL	301	Over 2,7 tom 3,7 vol%	
OL	401	Over 3,7 tom 4,7 vol%	
OL	730	Over 4,7 og under 15 vol%	
OL	720	15-22 vol%	
BV	511	Vin, tom 0,7 vol%	-
BV	512	Vin, over 0,7 tom 2,7	Rusbrus
BV	513	Vin, over 2,7 tom 3,7	
BV	514	Vin, over 3,7 tom 4,7 vol%	
BV	515	Vin, over 4,7 tom 10 vol%	Vin
BV	516	Vin, over 10 tom 15 vol%	
BV	517	Vin, over 15 tom 22 vol%	
BV	610	Brennevin, over 0,7 tom 4,7 vol%	Rusbrus
BV	620	Brennevin, over 4,7 tom 10 vol%	Vin
BV	630	Brennevin, over 10 tom 15 vol%	
BV	640	Brennevin, over 15 tom 22 vol%	
BV	650	Brennevin, over 22 vol%	Brennevin
BV	945	Denaturert teknisk etanol	-
BV	946	Denaturert teknisk etanol til drivstoff	
BV	951	Udenaturert teknisk etanol til høyskoler og universiteter	
BV	952	Udenaturert teknisk etanol til laboratorier, sykehus og blodbanker	
BV	953	Udenaturert teknisk etanol til råstoff eller hjelpemiddel ved vareprod.	

Kilde: Toll- og Avgiftsdirektoratet (2012) og Statistisk sentralbyrå Omsetningsstatistikk for varehandel unntatt agenturhandel og detaljhandel med drivstoff til motorvogner 2011. Omsetning eksklusiv merverdiavgift, etter fylke. Millioner kroner

	47 Detaljhandel, unntatt med motorvogner	45 Handel med og reparasjon av motorvogner	46.2-9 Engroshandel, unntatt med motorvogner
Hele landet	407 939	190 195	812 446
Østfold	20 539	10 622	23 705
Akershus	46 867	42 859	137 896
Oslo	51 192	29 002	293 913
Hedmark	14 713	5 643	16 070
Oppland	15 329	5 286	9 032
Buskerud	22 150	18 040	24 858
Vestfold	19 823	6 247	37 213
Telemark	13 992	5 827	9 322
Aust-Agder	9 501	3 078	8 214
Vest-Agder	14 801	5 468	14 320
Rogaland	36 168	12 548	46 306
Hordaland	40 083	11 637	68 214
Sogn og Fjordane	8 235	2 328	10 946
Møre og Romsdal	20 047	7 027	30 534
Sør-Trøndelag	25 527	8 737	39 421
Nord-Trøndelag	10 738	3 825	3 494
Nordland	19 116	5 550	16 475
Troms Romsa	13 029	4 605	20 050
Finnmark Finnmarku	6 089	1 866	2 463

1. Omsetningsstatistikk for varehandel unntatt agenturhandel 2011. Omsetning eksklusiv merverdiavgift, etter næring. Millioner kroner

NACE	I alt	1. termin	2. termin	3. termin	4. termin	5. termin	6. termin
45 Handel med og reparasjon av motorvogner	190 195	27 444	31 990	33 687	29 900	33 960	33 214
45.1 Handel med motorvogner, unntatt motorsykler	128 266	18 933	21 625	22 554	20 308	22 342	22 504
45.2 Vedlikehold og reparasjon av motorvogner, unntatt motorsykler	33 698	5 007	5 629	5 957	5 100	5 893	6 112
45.3 Handel med deler og utstyr til motorvogner, unntatt motorsykler	25 836	3 242	4 223	4 575	4 102	5 383	4 311
45.4 Handel med motorsykler, deler og utstyr. Vedlikehold og reparasjon av motorsykler	2 394	262	514	601	390	341	286
46.2-9 Engroshandel, unntatt med motorvogner	812 446	121 517	131 590	138 283	127 640	144 386	149 030
46.2 Engroshandel med jordbruksråvarer og levende dyr	12 078	1 558	2 078	2 368	1 942	2 003	2 129
46.3 Engroshandel med nærings- og nytelsesmidler	240 233	36 413	39 629	39 580	38 085	42 687	43 839
46.4 Engroshandel med husholdningsvarer og varer til personlig bruk	124 741	18 852	19 887	19 823	19 808	23 157	23 214
46.5 Engroshandel med IKT utstyr	47 234	7 290	7 426	7 832	6 421	8 116	10 149
46.6 Engroshandel med andre maskiner og annet utstyr	106 987	14 295	17 167	19 211	15 834	19 276	21 204
46.7 Engroshandel med spesialisert vareutvalg ellers	271 005	41 774	43 825	47 840	44 063	47 294	46 209
46.9 Uspesifisert engroshandel	10 166	1 336	1 577	1 629	1 486	1 853	2 285
47 Detaljhandel, unntatt med motorvogner	407 939	56 732	63 115	69 762	69 961	68 422	79 947
47.1 Butikkhandel med bredt vareutvalg	155 996	22 705	25 615	26 063	26 632	25 902	29 079
47.2 Butikkhandel med nærings- og nytelsesmidler i spesialforretninger	18 794	2 430	2 973	3 128	3 226	3 013	4 024
47.3 Detaljhandel med drivstoff til motorvogner	48 248	7 065	7 808	8 712	8 689	8 133	7 841
47.4 Detaljhandel med IKT-utstyr i spesialforretninger	5 448	793	741	802	863	909	1 340
47.5 Butikkhandel med andre husholdningsvarer i spesialforretninger	69 467	9 059	9 601	11 700	12 388	12 414	14 305
47.6 Butikkhandel med bøker, musikkartikler og andre fritidsartikler i spesialforretninger	23 368	3 196	3 443	3 949	4 107	3 432	5 241
47.7 Annen butikkhandel i spesialforretninger	75 210	9 822	11 215	13 559	12 201	12 558	15 855
47.8 Torghandel	137	9	13	31	42	17	25
47.9 Detaljhandel utenom utsalgssted	11 271	1 654	1 707	1 819	1 812	2 043	2 236

2. Detaljomsetning. Verdiindeks. Eksklusiv merverdiavgift. 2005=100

	47	47 ekskl.	47.1	47.2	47.3	47.4	47.5	47.6	47.7	47.9
	Detaljhandel eksklusiv salg av motorvogner	47.3 Detaljhan del del eksklusiv salg av motorvog ner og salg på bensinst sjoner	Butikkhan del med bredt vare utvalg	Butikkhan del med nærings- og nytelser midler i spesialfor retninger	Detaljhan del med drivstoff til motor vogner	Detaljhan del med IKT-utstyr i spesialfor retninger	Butikkhan del med andre hushold nings varer i spesialfor retninger	Butikkhan del med bøker, musikk artikler og andre fritids artikler i spesialfor retninger	Annen butikk handel i spesialfor retninger	Detaljhan del utenom utsalgs sted
2000	82,9	82,0	83,8	78,4	93,7	79,8	79,4	85,2	81,0	83,5
2001	84,8	84,5	87,2	80,0	87,9	82,9	82,1	83,0	84,5	77,3
2002	89,5	89,1	92,2	83,1	94,4	87,7	85,2	95,7	88,2	76,4
2003	92,5	92,9	96,2	87,9	87,7	97,0	88,0	102,2	90,9	80,7
2004	96,5	96,7	98,6	93,6	94,4	101,0	93,2	103,6	95,7	88,2
2005	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2006	105,8	105,7	104,1	109,6	107,1	111,4	108,1	105,1	103,4	119,0
2007	114,3	114,5	110,9	118,5	111,9	124,1	117,7	122,9	111,0	134,4
2008	119,0	118,8	119,0	126,1	120,5	120,9	117,9	122,2	113,9	137,6
2009	121,9	122,7	127,0	129,9	109,8	115,5	114,5	124,6	117,3	133,7
2010	124,6	125,4	130,1	132,6	112,6	114,5	117,1	126,6	119,1	139,6
2011	128,2	128,5	134,4	139,6	118,9	120,3	119,2	126,2	120,8	144,8
2010										
Januar	110,6	110,3	117,2	102,2	106,9	111,9	103,9	111,9	100,1	132,0
Februar	103,0	102,9	115,9	108,6	98,3	96,6	87,8	101,5	88,7	118,1
Mars	123,0	123,9	141,7	145,3	110,2	105,1	101,0	116,6	106,8	140,0
April	108,4	107,8	117,1	103,5	107,4	82,3	92,5	101,8	106,0	120,3
Mai	119,9	119,2	127,0	130,0	119,4	86,8	105,6	98,8	120,1	126,3
Juni	132,7	133,2	132,9	134,4	122,6	107,1	131,0	130,7	135,3	135,2
Juli	129,8	130,2	134,9	148,8	120,2	105,5	127,4	135,0	118,3	125,9
August	125,9	126,0	129,3	124,9	119,2	117,9	128,1	129,9	113,1	140,0
September	122,9	124,0	125,7	124,7	109,2	113,6	124,3	115,7	116,8	160,4
Oktober	125,7	126,5	130,4	127,6	113,3	115,2	126,2	108,1	120,9	146,2
November	130,6	132,5	131,9	130,5	110,2	127,2	131,6	131,9	127,7	178,1
Desember	162,6	168,2	157,3	210,3	113,7	204,6	145,4	237,2	175,6	152,3
2011										
Januar	109,9	109,5	116,7	104,8	107,2	116,5	100,1	108,7	99,9	139,3
Februar	105,8	105,1	118,6	112,3	104,9	94,0	88,5	102,3	90,8	127,3
Mars	117,6	117,1	130,8	126,1	115,1	110,5	98,4	106,3	105,1	144,8
April	120,6	120,2	135,0	139,6	117,3	91,9	98,6	108,2	111,7	121,4
Mai	128,0	127,3	133,8	133,1	126,5	97,0	114,3	113,8	128,3	139,2
Juni	134,4	133,9	135,8	145,3	130,8	114,5	126,8	132,9	132,8	140,7
Juli	129,6	128,9	135,7	152,4	127,9	109,0	126,2	129,5	113,0	121,7
August	134,4	134,2	139,2	133,8	128,9	123,8	135,4	137,3	119,2	149,3
September	128,1	128,7	134,2	135,7	117,0	115,5	124,7	117,3	119,4	154,8
Oktober	129,0	129,1	133,7	132,9	121,4	115,4	129,2	107,3	121,3	156,2
November	133,4	135,1	137,3	137,4	114,2	132,7	135,2	124,5	126,8	173,0
Desember	167,2	173,2	162,2	221,4	115,1	222,3	152,4	225,8	181,7	169,4
2012										
Januar	117,4	116,8	124,2	108,8	115,4	117,2	108,5	116,0	105,7	161,2
Februar	114,6	113,6	128,0	121,5	115,8	101,7	98,1	104,8	98,1	138,5
Mars	129,0	129,1	144,4	145,7	121,8	103,6	108,3	114,5	116,3	164,5
April	116,9	115,8	128,3	128,8	119,2	89,0	100,4	102,4	106,2	129,1
Mai	134,7	133,8	144,8	141,6	134,5	93,3	117,8	110,3	132,3	147,7
Juni	142,9	144,1	147,4	156,0	127,0	124,5	138,9	134,5	141,1	149,3
Juli	132,4	131,8	135,8	153,4	129,7	115,9	129,7	124,0	121,4	138,9
August	138,2	138,3	144,4	144,6	130,3	127,1	138,0	130,3	123,9	157,0

3. Detaljomsetning. Volumindeks, ujustert. 2005=100

	47	47 ekskl.	47.1	47.2	47.3	47.4	47.5	47.6	47.7	47.9
	Detaljhan	47.3	Butikkhan	Butikkhan	Detaljhan	Detaljhan	Butikkhan	Butikkhan	Annen	Detaljhan
	del	Detaljhan	del med	del med	del med	del med	del med	del med	butikkhan	del
	eksklusiv	del	breddt	nærings-	drivstoff	IKT-utstyr	andre	bøker,	del i	utenom
	salg av	eksklusiv	vare	og	til motor	i	husholdni	musikk	spesialfor	utsalgs
	motorvog	salg av	utvalg	nytelser	vogner	spesialfor	ngsvarer i	artikler og	retninger	sted
	ner	motorvog		midler i		retninger	spesialfor	andre		
		ner og		spesialfor			retninger	fritids		
		salg på		retninger				artikler i		
		bensinsta						spesialfor		
		sjoner						retninger		
2000	85,3	83,3	93,2	83,3	100,4	45,0	78,5	85,1	72,1	80,0
2001	80,1	78,5	88,0	77,9	92,4	45,8	74,7	76,1	69,5	67,0
2002	91,2	88,8	97,9	88,3	109,4	58,0	84,0	93,3	79,3	72,7
2003	93,6	92,9	99,9	93,0	99,0	74,7	87,4	99,9	85,9	78,2
2004	97,0	96,6	100,4	95,2	100,6	92,1	92,5	101,9	93,4	87,0
2005	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2006	105,3	105,9	103,8	109,2	100,9	110,8	108,2	105,2	105,1	118,4
2007	112,4	113,7	108,7	116,0	102,8	128,9	114,6	122,5	115,1	134,4
2008	114,6	116,2	112,4	119,3	102,9	139,1	113,5	121,8	118,9	136,8
2009	115,2	117,8	114,2	119,0	95,6	135,3	109,2	135,1	123,0	136,9
2010	117,1	120,4	116,0	119,6	91,9	140,7	111,6	138,3	127,7	144,2
2011	119,5	123,5	118,7	122,0	90,0	159,8	114,4	138,7	130,0	151,6
2010										
Januar	105,4	107,6	105,2	92,6	89,3	137,6	101,9	123,3	109,8	134,5
Februar	96,4	98,4	103,2	98,2	82,1	117,5	84,0	110,5	94,5	120,1
Mars	114,8	118,1	125,9	131,2	90,0	127,4	95,6	132,9	112,2	149,3
April	100,4	102,2	103,8	93,4	86,7	97,5	86,8	114,1	110,4	121,7
Mai	110,4	112,3	112,5	117,4	96,7	103,1	98,6	110,3	133,0	128,2
Juni	124,3	127,6	118,7	121,4	99,8	127,7	123,3	146,5	142,7	136,2
Juli	122,5	125,7	119,8	134,2	98,0	130,6	121,0	153,2	129,0	132,6
August	119,1	121,8	114,9	113,0	98,3	139,4	122,4	141,5	125,1	147,6
September	115,7	119,1	111,7	112,4	90,1	139,9	117,9	128,2	125,3	166,7
Oktober	118,0	121,4	116,3	115,0	92,9	142,7	119,7	119,0	129,2	153,5
November	123,4	127,9	118,4	117,5	89,4	162,6	125,5	140,9	136,1	186,2
Desember	154,5	163,1	141,7	188,7	89,9	262,9	141,9	239,5	184,8	154,3
2011										
Januar	105,2	108,0	104,6	92,4	84,1	151,5	98,8	122,1	113,6	148,8
Februar	98,8	101,1	104,4	98,2	81,4	122,0	85,1	115,6	99,5	137,9
Mars	108,8	111,7	115,4	110,4	87,1	139,0	94,3	120,5	111,5	154,4
April	110,7	113,8	119,4	122,0	87,7	115,5	93,2	122,0	117,2	123,3
Mai	117,9	121,0	118,0	116,4	94,7	122,0	107,7	129,5	134,8	143,3
Juni	125,5	129,1	120,4	127,3	98,0	148,1	120,9	151,6	142,8	147,2
Juli	120,8	124,2	118,5	132,4	95,6	144,1	120,3	149,7	125,8	129,9
August	127,0	131,0	122,9	117,1	97,3	164,5	131,5	153,0	134,7	163,2
September	118,6	122,7	117,2	118,3	88,3	155,8	119,4	130,2	127,1	161,0
Oktober	119,2	122,8	117,4	116,3	91,9	158,6	122,7	117,2	128,5	162,4
November	124,1	129,1	121,7	120,0	86,6	187,0	129,2	129,2	134,4	175,5
Desember	157,9	167,3	144,6	192,9	87,6	309,8	149,5	224,0	189,5	172,1
2012										
Januar	111,7	115,2	110,1	94,6	85,4	169,6	107,6	132,3	119,6	172,4
Februar	105,7	108,6	111,8	105,0	84,3	145,8	93,8	118,0	106,4	145,8
Mars	118,3	122,4	126,0	126,0	87,4	144,7	103,2	129,5	122,8	172,4
April	106,6	109,6	112,7	111,9	84,4	123,0	94,8	115,9	111,3	132,3
Mai	122,7	126,1	126,1	121,9	97,6	126,3	110,9	126,2	138,5	154,0
Juni	133,3	138,6	129,2	134,3	93,6	178,2	133,1	154,3	151,9	155,7
Juli	123,9	127,6	118,5	131,9	95,7	170,6	125,1	143,4	134,5	150,0
August	129,9	134,6	127,3	124,6	94,8	181,8	134,3	144,4	139,4	167,7

4. Detaljomsetning. Volumindeks, sesongjustert. 2005=100

	47	47 ekskl.	47.1	47.2	47.3	47.4	47.5	47.6	47.7	47.9
	Detaljhandel eksklusiv salg av motorvogner	47.3 Detaljhan del eksklusiv salg av motorvog ner og salg på bensinstas joner	Butikkhan del med bredt vare utvalg	Butikkhan del med nærings- og nytelser midler i spesialfor retninger	Detaljhan del med drivstoff til motorvog ner	Detaljhan del med IKT-utstyr i spesialfor retninger	Butikkhan del med andre hushold nings varer i spesialfor retninger	Butikkhan del med bøker, musikk artikler og andre fritids artikler i spesialfor retninger	Annen butikkhan del i spesialfor retninger	Detaljhan del utenom utsalgs sted
2010										
Januar	117,9	120,7	116,8	121,1	96,4	136,5	113,8	141,1	124,5	136,7
Februar	116,7	119,9	116,5	120,9	92,3	139,6	111,6	136,6	124,8	137,1
Mars	116,8	120,3	116,6	121,5	91,1	138,4	110,3	141,7	125,2	140,5
April	115,7	119,0	115,5	111,0	90,9	136,3	108,8	134,9	127,3	145,1
Mai	116,2	119,5	116,4	124,6	91,3	139,9	110,4	130,0	125,2	140,8
Juni	116,7	120,0	115,9	118,0	91,8	132,2	112,4	132,9	127,6	139,8
Juli	118,0	121,6	116,4	120,1	91,1	138,5	113,6	142,7	127,9	144,8
August	117,1	120,4	116,0	120,7	92,1	136,8	111,9	135,7	128,0	139,5
September	119,1	122,8	117,0	120,0	91,4	144,6	114,3	143,1	130,2	152,1
Oktober	119,0	122,7	117,6	119,0	91,6	146,2	112,8	141,9	130,7	151,4
November	120,8	124,5	118,7	121,4	93,1	146,4	113,7	146,4	132,8	160,0
Desember	118,7	122,2	117,5	120,1	91,9	145,8	110,7	145,8	129,3	150,6
2011										
Januar	118,4	122,1	117,9	122,6	90,7	149,2	110,1	140,8	129,9	148,4
Februar	119,5	123,4	118,0	120,9	91,1	145,0	113,2	142,4	131,3	158,2
Mars	118,4	122,1	118,3	121,1	90,2	159,7	112,7	136,4	127,9	144,7
April	119,2	123,0	118,4	120,7	90,4	158,0	114,4	135,4	130,1	150,3
Mai	119,7	123,7	118,4	122,3	90,0	159,7	114,7	141,9	130,4	149,3
Juni	120,0	124,0	118,8	121,7	90,0	157,6	113,9	145,5	130,6	152,7
Juli	119,5	123,5	118,6	121,6	89,4	157,4	114,9	143,1	129,0	148,3
August	121,7	125,8	120,7	122,4	90,6	159,1	116,5	142,3	133,7	151,7
September	121,0	125,2	121,6	123,1	89,8	161,1	114,6	143,2	130,5	150,7
Oktober	121,3	125,3	120,2	123,9	90,9	163,1	117,4	140,9	130,7	155,3
November	121,1	125,3	121,4	122,8	89,6	166,9	116,8	134,3	131,2	153,3
Desember	120,6	124,7	118,6	122,6	89,7	172,5	117,8	131,7	131,6	167,0
2012										
Januar	121,8	125,9	120,2	123,3	91,0	163,0	117,4	143,3	131,8	163,9
Februar	123,4	127,6	122,2	124,1	91,7	166,6	119,4	144,3	133,7	160,0
Mars	124,2	128,8	121,7	124,1	90,3	166,8	122,2	141,5	137,7	165,0
April	123,8	128,5	123,2	126,8	88,8	174,3	121,8	142,1	132,7	162,1
Mai	125,9	130,6	126,6	125,4	91,1	169,7	120,7	142,8	137,3	164,2
Juni	124,1	129,0	123,9	125,9	87,1	186,2	120,9	138,9	134,7	163,1
Juli	124,1	128,7	121,6	126,3	89,5	182,2	119,9	138,7	139,0	164,2
August	123,8	128,6	123,7	125,5	88,3	178,5	118,3	136,8	137,3	161,6

5. Investeringer i detaljhandel. Verdiindeks. 2005=100

	I alt	Maskiner og inventar	Biler og transportmidler	Nybygg og rehabilitering
2005	100,0	100,0	100,0	100,0
2006	109,2	112,8	124,6	101,0
2007	106,4	127,7	104,7	73,7
2008	109,2	126,0	83,2	87,1
2009	83,1	97,9	72,8	61,5
2010	85,3	100,6	67,5	64,7
2011	73,3	88,2	70,4	52,2
2005				
1. kvartal	91,6	83,9	75,4	107,4
2. kvartal	77,0	84,6	94,7	61,4
3. kvartal	89,4	87,5	108,2	89,2
4. kvartal	141,9	143,9	121,6	142,0
2006				
1. kvartal	116,1	105,4	106,7	135,9
2. kvartal	98,7	107,8	82,3	86,1
3. kvartal	94,7	99,5	124,3	81,2
4. kvartal	127,4	138,4	184,9	100,6
2007				
1. kvartal	103,8	114,8	102,9	85,6
2. kvartal	101,6	132,8	67,5	60,2
3. kvartal	93,4	104,0	133,0	70,6
4. kvartal	126,9	159,3	115,3	78,4
2008				
1. kvartal	93,3	109,5	72,2	71,4
2. kvartal	116,9	131,8	111,2	94,4
3. kvartal	102,5	117,3	84,4	82,2
4. kvartal	124,0	145,2	64,8	100,3
2009				
1. kvartal	89,4	110,9	84,3	57,0
2. kvartal	76,0	88,0	30,9	64,4
3. kvartal	76,8	86,8	74,5	61,4
4. kvartal	90,3	105,7	101,3	63,2
2010				
1. kvartal	64,8	71,3	62,6	55,1
2. kvartal	77,3	98,8	52,2	47,2
3. kvartal	74,7	87,6	47,4	59,8
4. kvartal	124,5	144,5	107,6	96,8
2011				
1. kvartal	83,0	94,7	79,0	65,8
2. kvartal	61,6	71,8	57,6	46,5
3. kvartal	62,3	72,0	79,5	44,2
4. kvartal	86,4	114,3	65,5	52,1
2012				
1. kvartal	65,9	87,6	49,7	39,0
2. kvartal	74,6	101,1	49,5	43,2

6. Prisindeks for engroshandel. 2005=100

	46.2-46.9 Engroshandel unntatt agenturhandel	46.2 Engroshandel med jordbruks råvarer og levende dyr	46.3 Engroshandel med nærings- og nytelsesmidler	46.4 Engroshandel med husholdnings varer og varer til personlig bruk	46.5 Engroshandel med IKT-utstyr	46.6 Engroshandel med andre maskiner og annet utstyr	46.7 Engroshandel med spesialisert vareutvalg ellers	46.9 Uspesifisert engroshandel
2000	89,3	90,1	91,6	98,3	99,4	94,9	80,7	94,2
2001	91,2	91,7	94,0	99,3	101,8	97,2	82,3	96,9
2002	90,4	92,4	92,6	99,6	102,4	97,7	80,7	98,3
2003	92,1	92,7	92,8	99,8	103,1	98,4	84,4	98,3
2004	95,6	96,9	96,6	100,2	101,9	97,5	91,3	99,7
2005	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2006	104,3	105,8	104,3	100,4	96,8	103,0	107,3	100,9
2007	107,6	108,8	106,6	101,1	94,3	106,9	113,0	102,1
2008	114,3	126,0	110,3	102,6	91,6	109,6	126,6	104,4
2009	113,7	135,3	116,0	106,5	92,5	115,6	116,2	109,0
2010	118,7	138,5	122,2	107,9	88,5	116,9	125,4	109,7
2011	126,5	143,8	125,8	109,5	87,5	120,0	143,3	110,8
2009								
1. kvartal	112,2	138,4	113,8	105,8	94,1	114,3	114,0	108,0
2. kvartal	113,2	136,6	117,1	106,4	93,4	115,4	113,7	108,1
3. kvartal	114,8	132,3	117,4	106,9	92,3	116,1	118,0	109,4
4. kvartal	114,7	134,0	115,6	106,8	90,3	116,4	119,5	110,4
2010								
1. kvartal	116,4	138,3	119,4	107,5	90,1	117,0	120,4	110,1
2. kvartal	118,4	143,5	122,4	107,5	88,5	116,8	124,1	109,1
3. kvartal	119,5	136,2	124,2	108,0	87,7	116,7	126,2	109,9
4. kvartal	120,7	136,0	122,6	108,7	87,5	117,0	130,9	109,5
2011								
1. kvartal	126,2	143,0	127,0	109,0	87,5	119,1	142,0	110,1
2. kvartal	127,9	145,2	129,0	109,6	87,6	120,4	144,4	109,8
3. kvartal	125,6	144,8	124,0	109,8	87,5	120,2	141,7	111,7
4. kvartal	126,6	142,1	123,2	109,6	87,3	120,4	145,1	111,7
2012								
1. kvartal	128,4	143,9	125,6	110,0	87,5	122,0	147,6	112,3
2. kvartal	128,9	142,3	127,3	110,7	88,7	122,4	147,1	112,2

7. Volumindeks for engroshandel. 2008=100

	46.2-46.9 Engroshandel unntatt agentur- handel	46.2 Engroshandel med jordbruks- råvarer og levende dyr	46.3 Engroshandel med nærings- og nytelsesmidler	46.4 Engroshandel med husholdnings- varer og varer til personlig bruk	46.5 Engroshandel med IKT-utstyr	46.6 Engroshandel med andre maskiner og annet utstyr	46.7 Engroshandel med spesialisert vareutvalg ellers	46.9 Uspesifisert engroshandel
2008								
1. kvartal	93,6	96,7	92,4	94,3	92,5	90,5	96,1	91,0
2. kvartal	104,2	123,0	98,6	99,6	97,3	112,0	108,7	102,2
3. kvartal	98,2	85,0	98,9	101,9	94,8	92,5	100,1	93,5
4. kvartal	104,0	95,3	110,1	104,2	115,3	104,9	95,1	113,2
2009								
1. kvartal	91,5	81,8	102,2	91,4	94,0	85,9	84,8	84,7
2. kvartal	91,0	103,3	97,4	86,7	85,1	87,1	90,3	85,3

8. Omsetning av brennevin, vin, øl og rusbrus. 1 000 liter

	Alkohol- liter i alt	Brennevin		Vin		Øl		Rusbrus	
		Vareliter	Alkoholliter	Vareliter	Alkoholliter	Vareliter	Alkoholliter	Vareliter	Alkoholliter
1990	17 139	10 384	4 248	27 231	3 257	221 753	9 634	.	.
1991	16 882	9 450	3 857	27 484	3 214	225 307	9 811	.	.
1992	16 163	8 477	3 465	27 131	3 162	217 202	9 536	.	.
1993	15 813	8 286	3 330	27 256	3 200	213 673	9 283	.	.
1994	16 507	8 678	3 476	29 315	3 443	222 083	9 588	.	.
1995	16 776	8 761	3 504	30 759	3 648	222 463	9 624	.	.
1996	17 733	8 986	3 579	33 124	3 952	229 868	10 122	1 522	80
1997	18 885	9 578	3 803	37 927	4 515	237 125	10 416	2 851	151
1998 ¹	.	.	.	.	.	.	.	.	.
1999	19 403	9 491	3 730	44 855	5 313	230 456	10 135	4 252	225
2000	20 292	9 578	3 764	48 762	5 794	232 676	10 496	5 295	238
2001	19 762	9 132	3 589	48 579	5 778	229 730	10 146	5 556	250
2002	21 299	10 234	4 034	54 953	6 547	236 391	10 452	5 884	265
2003	21 963	11 243	4 432	56 160	6 691	227 088	10 042	17 732	798
2004	22 816	11 631	4 587	57 842	6 976	249 099	10 860	8 725	393
2005	23 410	11 945	4 711	61 022	7 358	246 841	10 944	8 791	396
2006	24 151	12 291	4 848	63 286	7 638	253 426	11 257	9 063	409
2007	24 917	12 934	5 101	65 874	7 955	256 072	11 417	9 839	444
2008	25 836	13 024	5 079	68 721	8 533	263 048	11 724	11 077	500
2009	25 963	13 077	5 100	71 309	8 855	257 548	11 491	11 462	517
2010	25 913	12 587	4 909	72 900	9 049	255 877	11 431	11 618	524
2011	26 404	12 851	5 012	76 964	9 552	253 370	11 300	11 988	541
2009									
1. kvartal	5 573	2 771	1 081	15 623	1 938	55 142	2 458	2 137	96
2. kvartal	6 672	2 898	1 130	17 937	2 224	71 033	3 166	3 374	152
3. kvartal	6 568	3 100	1 209	17 322	2 150	68 570	3 054	3 428	155
4. kvartal	7 150	4 308	1 680	20 428	2 542	62 803	2 814	2 524	114
2010									
1. kvartal	5 959	2 914	1 137	17 165	2 130	57 833	2 583	2 410	109
2. kvartal	6 319	2 598	1 013	17 555	2 176	66 869	2 981	3 283	148
3. kvartal	6 523	2 973	1 159	17 508	2 171	68 158	3 039	3 406	154
4. kvartal	7 112	4 102	1 600	20 672	2 571	63 017	2 827	2 519	114
2011									
1. kvartal	5 875	3 154	1 230	17 864	2 217	51 966	2 321	2 368	107
2. kvartal	6 984	2 880	1 123	19 963	2 475	72 298	3 225	3 574	161
3. kvartal	6 488	2 863	1 117	17 911	2 221	67 169	2 996	3 405	154
4. kvartal	7 057	3 954	1 542	21 226	2 638	61 937	2 758	2 641	119

¹ Tall er ikke tilgjengelig

9. Omsetning av brennevin, vin, øl og rusbrus per innbygger 15 år og over. Liter

	Alkoholliter i alt	Brennevin		Vin		Øl		Rusbrus	
		Vareliter	Alkoholliter	Vareliter	Alkoholliter	Vareliter	Alkoholliter	Vareliter	Alkoholliter
1990	4,99	3,03	1,24	7,93	0,95	64,61	2,81	.	.
1991	4,90	2,74	1,12	7,98	0,93	65,41	2,85	.	.
1992	4,67	2,45	1,00	7,84	0,91	62,78	2,76	.	.
1993	4,55	2,38	0,96	7,84	0,92	61,50	2,67	.	.
1994	4,74	2,49	1,00	8,40	0,99	63,65	2,75	.	.
1995	4,79	2,50	1,00	8,78	1,04	63,49	2,75	.	.
1996	5,04	2,56	1,02	9,42	1,12	65,38	2,88	0,43	0,02
1997	5,28	2,71	1,01	10,75	1,28	67,19	2,95	0,81	0,04
1998 ¹	.	.	.	.	.	.	.	.	.
1999	5,45	2,66	1,05	12,59	1,49	64,68	2,84	1,19	0,06
2000	5,66	2,67	1,05	13,61	1,62	64,92	2,93	1,48	0,07
2001	5,49	2,54	1,00	13,49	1,60	63,80	2,82	1,54	0,07
2002	5,89	2,83	1,12	15,19	1,81	65,34	2,89	1,63	0,07
2003	6,03	3,09	1,22	15,42	1,84	62,35	2,76	4,87	0,22
2004	6,22	3,17	1,25	15,77	1,90	67,93	2,96	2,38	0,11
2005	6,37	3,25	1,28	16,61	2,00	67,20	2,98	2,39	0,11
2006	6,46	3,29	1,30	16,95	2,05	67,88	3,01	2,42	0,11
2007	6,60	3,43	1,35	17,51	2,11	67,83	3,02	2,61	0,12
2008	6,75	3,40	1,33	17,94	2,23	68,68	3,06	2,89	0,13
2009	6,68	3,36	1,31	18,35	2,28	66,30	2,96	2,95	0,13
2010	6,59	3,19	1,25	18,51	2,29	64,94	2,91	2,94	0,14
2011	6,62	3,22	1,26	19,25	2,39	63,37	2,83	2,99	0,14
2009									
1. kvartal	1,43	0,71	0,28	4,02	0,50	14,19	0,63	0,55	0,02
2. kvartal	1,71	0,75	0,29	4,61	0,57	18,28	0,81	0,87	0,04
3. kvartal	1,69	0,80	0,31	4,46	0,55	17,65	0,79	0,88	0,04
4. kvartal	1,84	1,11	0,43	5,26	0,66	16,18	0,72	0,65	0,03
2010									
1. kvartal	1,52	0,74	0,29	4,36	0,54	14,68	0,66	0,61	0,03
2. kvartal	1,61	0,66	0,26	4,46	0,55	16,97	0,76	0,83	0,04
3. kvartal	1,65	0,75	0,29	4,44	0,55	17,30	0,77	0,86	0,04
4. kvartal	1,81	1,04	0,41	5,25	0,65	15,99	0,72	0,64	0,03
2011									
1. kvartal	1,47	0,79	0,31	4,47	0,55	13,00	0,58	0,59	0,03
2. kvartal	1,75	0,72	0,28	4,99	0,62	18,08	0,81	0,89	0,04
3. kvartal	1,63	0,72	0,28	4,48	0,56	16,80	0,75	0,85	0,04
4. kvartal	1,77	0,99	0,39	5,31	0,66	15,49	0,69	0,66	0,03

10. Førstegangsregistrerte personbiler

	Ujustert	Sesongjustert	Trend
2009			
Januar	6 434	7 048	9 021
Februar	7 494	8 722	9 008
Mars	9 430	9 045	9 115
April	9 722	9 733	9 320
Mai	9 744	9 417	9 626
Juni	10 065	9 834	10 041
Juli	12 577	10 699	10 563
August	10 360	10 986	11 149
September	12 257	11 724	11 744
Oktober	12 957	12 518	12 273
November	12 146	12 576	12 672
Desember	12 716	13 361	12 903
2010			
Januar	11 503	12 832	13 008
Februar	11 162	12 907	13 046
Mars	14 294	12 965	13 081
April	13 553	13 322	13 170
Mai	12 753	12 888	13 292
Juni	14 222	13 749	13 414
Juli	15 096	13 565	13 503
August	13 261	13 626	13 533
September	14 011	13 604	13 552
Oktober	13 322	13 141	13 596
November	14 251	14 052	13 683
Desember	11 946	12 272	13 813
2011			
Januar	12 237	14 016	13 964
Februar	12 626	14 517	14 055
Mars	15 446	13 977	14 054
April	13 945	13 961	13 966
Mai	15 970	14 908	13 842
Juni	13 020	13 549	13 757
Juli	14 372	13 401	13 744
August	14 230	13 979	13 823
September	14 553	13 895	13 946
Oktober	14 059	14 265	14 080
November	14 777	14 271	14 192
Desember	13 317	14 214	14 270
2012			
Januar	12903	14 241	14 315
Februar	13175	14 180	14 346
Mars	16062	14 728	14 371
April	13535	14 127	14 385
Mai	15754	14 718	14 403
Juni	14052	14 117	14 433
Juli	15468	14 449	14 471
August	15007	14 542	14 511
September	14116	14 616	14 545

Internettadresser

Under følger en oversikt over viktige websider. Videre er det kort beskrevet hvordan man kan finne fram til aktuelle tall, hente ut statistikk og annen informasjon.

Internettadressene til statistikkene innen varehandel er:

Korttidsstatistikk innen varehandel som publiseres av SSBs seksjon for bygg- og tjenestestatistikk

- Varehandel, omsetningsstatistikk: www.ssb.no/vroms
- Detaljomsetningsindeks: www.ssb.no/doi
- Detaljhandel, investeringsstatistikk: www.ssb.no/detinv
- Pris- og volumindeks for engroshandel: www.ssb.no/engrospris
- Alkoholomsetningsstatistikk: www.ssb.no/alkohol

Annen varehandelsstatistikk som publiseres av SSBs seksjon for bygg- og tjenestestatistikk

- Varehandel, strukturstatistikk: www.ssb.no/stvareh
- Varehandel, omsetning etter varegruppe: www.ssb.no/vov

Varehandelsstatistikk som publiseres av andre seksjoner i SSB

- Varekonsumindeksen: www.ssb.no/vki
- Konsumprisindeksen: www.ssb.no/kpi
- Salg av petroleumsprodukter: www.ssb.no/petroleumsalg
- Grensehandel: www.ssb.no/grensehandel
- Utenrikshandel med varer: www.ssb.no/muh
- Registerbasert sysselsettingsstatistikk: www.ssb.no/regsys
- Sysselsatte på korttidsopphold i Norge: www.ssb.no/kortsys
- Sykefravær, egen- og legemeldt: www.ssb.no/sykefratot
- Lønnsstatistikk. Lønnsindeks: www.ssb.no/lonnkvar
- Regnskapsstatistikk. Årsregnskap for ikke finansielle aksjeselskaper: www.ssb.no/regnaksje
- Nasjonalregnskap, årlig realregnskap: www.ssb.no/nr
- Kvartalsvis nasjonalregnskap: www.ssb.no/knr

På disse nettsidene ligger siste publisering av statistikken og tabeller. I venstre spalte kan man blant annet klikke seg tilbake på tidligere publiseringer eller lage sine egne tabeller og figurer ved å gå inn i statistikkbanken. Her ligger også mer informasjon om statistikken.

Neste publisering

Nettsiden: www.ssb.no/emner/kalender gir en oversikt over neste publiseringsdato for SSB sine statistikker.

Temaside

Temasiden for varehandel, www.ssb.no/varehandel, gir en løpende oppdatering over de viktigste varehandelsstatistikkene som SSB publiserer. Fra denne siden kan man i høyre spalte klikke seg inn på de korttidsstatistikkene som er beskrevet i denne publikasjonen.

www.ssb.no/statistikkbanken

Man kan også gå direkte inn i statistikkbanken og hente ut de tallene man ønsker. Statistikkbanken gir brukerne mulighet til selv å velge omfang og innhold i en tabell. Tabellen kan eksporteres i mange formater til egen PC for videre bearbeiding. Dessuten kan du lage egne figurer. Illustrasjonen på neste side viser hvordan du klikker deg fram til for eksempel detaljomsetningsindeksen via statistikkbanken.

Statistikkbanken - Microsoft Internet Explorer provided by Statistisk sentralbyrå

http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/

File Edit View Favorites Tools Help

Favorites Trio Assistant Web Statistikkbanken

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

Søk Søker Avansert søk

Statistikkområder Publikasjoner Forskning

» Forsiden » Statistikkbanken

Åpne alle mapper | Lukk alle mapper

- 08 Priser, prisindekser og konjunkturindikatorer
  - 08.02 Prisindekser
    - Kjøpekraftsundersøkelse
    - Prisindeks for bedriftsrådgivning, regnskap og revisjon
    - 08.02.10 Konsumprisindeks
    - 08.02.20 Produsent- og engrosprisindekser
    - 08.02.30 Boligpris- og byggekostnadsindekser
  - 08.03 Verdi- og volumindekser
    - 08.03.10 Ordretilgang, ordreserver
    - 08.03.20 Omsetning
      - Detaljomssetningsindeks
        - 07129: Detaljomssetningsindeksen, etter næring (SN2007) (2005=100) (2000M01-2011M12)
        - 06180: Bensinstasjoner. Omsetning, etter varegruppe (1 000 kr) (2005M01-2011M12)
      - Avslutta tidsserier
      - Engroshandel, volumindeks
      - Olje- og gassutvinning, industri, bergverksdrift og kraftforsyning - omsetningsstatistikk
      - Varekonsumindeks
      - Næringslivstjenester og omsetning og drift av fast eiendom, omsetningsindeks
      - Transport, reiseliv og IKT, omsetningsindeks
    - 08.03.30 Investering
    - 08.03.40 Utenrikshandel
  - 08.04 Produksjonsindekser
  - 08.05 Konjunkturoversikter, konjunkturbarometer

Figurregister

0.1	Hva dekker korttidsstatistikkene innen varehandelsområdet etter SN2007?	4
1.1	BNP fordelt på hovednæringer i 2011. Prosent.....	7
1.2.	Varehandel. Antall bedrifter etter næring. 1965-1992 og 1993-2010	8
1.3.	Varehandel. Antall sysselsatte etter næring. Bedriftstall. 1965-1992 og 1993-2010	9
1.4.	Varehandel. Omsetning etter næring i milliarder kroner. Bedriftstall. 1965-1992 og 1993-2010	9
2.1.	Omsetningsstatistikk for varehandel, unntatt agenturhandel. Milliarder kroner	10
2.2.	Omsetningsstatistikk for varehandel, unntatt agenturhandel. Milliarder kroner	11
2.3.	En oppave for fellesregistrerte foretak: fordeling av omsetningen på bedrifter	13
2.4	Beregning av omsetning for første og andre kvartal	14
3.1	Sesongjustert volumindeks for detaljhandel. 2005=100.....	19
3.2.	Sesongjustert volumindeks for detaljhandel, unntatt salg av motorvogner. 2005=100	20
3.3.	Inndeling av bedriftene i populasjonen ved årlig rullering av utvalget av identiske bedrifter	22
3.4.	Fra datainnhenting til detaljomsetningsindeks	24
3.5.	Beregning av omsetningen for populasjonen av identiske bedrifter	25
3.6.	Beregning av omsetningen for populasjonen av tilgangsbedrifter	26
3.7.	Estimerte perioder før og etter påskeferien.....	27
3.8.	Detaljomsetningsindeksen og varekonsumindeksen. Sesongjustert volumindeks. 2005=100.....	30
3.9.	Detaljhandel, unntatt salg av motorvogner og salg på bensinstasjoner. Verdiindeks. 2005=100.....	31
4.1.	Detaljhandel, investeringsstatistikk. Verdiindeks. 2005=100.....	32
4.2.	Utførte investeringer i forhold til hvordan de ble antatt kvartalet før. 2005k1=100	33
4.4.	Investeringer i detaljhandelen og igangsatte bruksareal i varehandelen. Kvartalsvekst i prosent.....	39
4.5.	Investeringsstatistikk for detaljhandel og strukturstatistikk for varehandel. Anskaffelser. Årsvekst i prosent	40
5.1.	Pris- og volumindeks for engroshandel. 2000=100.....	41
5.2.	Prisindeks for engroshandel, etter næringshovedgruppe. 2000=100.....	42
5.3.	Prisindeks for engroshandel og prisindeks for førstegangsomsetning innenlands. 2000=100	48
6.1.	Utviklingen i antallet førstegangsregistrerte personbiler. 1000 stk. Årstall	49
6.2.	Vegdirektoratets statistikk for forskjellige slags førstegangsregistrerte biler. Årstall	53
6.3.	SSBs (Vegdirektoratets) statistikk for førstegangsregistrerte personbiler og OFVAS' statistikk for nye og bruktimporterte førstegangsregistrerte personbiler. Månedstall. 1000 stk.....	54
6.4.	SSBs statistikk for førstegangsregistrerte personbiler og SSBs Varekonsum-indeks for kjøp av transportmidler, drivstoff og olje mv. Månedlig. Volumindekser. 2005=100	55
6.5.	Antall førstegangsregistrerte personbiler i forhold til totalt antall registrerte personbiler per 31. desember og antall personbiler vraket mot pant. Årstall.....	56
6.6.	Antall førstegangsregistrerte personbiler i forhold til den totale bestanden av personbiler. Årstall. I prosent av personbilbestanden.....	57
6.7.	Skalert konjunkturavvik i førstegangsregistrerte personbiler og BNP-avvik for Fastlands-Norge i prosent av trend-BNP. Kvartalstall	58
7.1.	Alkoholforbruk per innbygger 15 år og over. 1851-2011. Liter ren alkohol.....	60
7.2.	Alkoholforbruk per innbygger 15 år og over. 1851-2011. Liter ren alkohol. Prosent	61
7.3.	SSBs og Bryggeriforeningens ølomsætningsstatistikk. Millioner vareliter. 2005-2011	66
7.4.	SSBs og Vinmonopolets omsætningsstatistikk for brennevin, vin og rusbrus. Millioner vareliter. 1999-2011	67

Tabellregister

Tabell 6.1.	Korrelasjon med BNP-avvik ved ulike etterslep i kvartaler	58
Tabell 6.2.	Utslagsstyrke i vendepunkter for BNP og førstegangsregistrerte personbiler	59

Vedleggstabeller

1.	Omsetningsstatistikk for varehandel unntatt agenturhandel 2011. Omsetning eksklusiv merverdiavgift, etter næring. Millioner kroner	78
3.	Detaljomsetning. Volumindeks, ujustert. 2005=100	80
4.	Detaljomsetning. Volumindeks, sesongjustert. 2005=100.....	81
5.	Investeringer i detaljhandel. Verdiindeks. 2005=100.....	82
6.	Prisindeks for engroshandel. 2005=100.....	83
7.	Volumindeks for engroshandel. 2008=100.....	84
8.	Omsetning av brennevin, vin, øl og rusbrus. 1 000 liter	85
9.	Omsetning av brennevin, vin, øl og rusbrus per innbygger 15 år og over. Liter	86
10.	Førstegangsregistrerte personbiler	87

B Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
NO-2225 Kongsvinger

Avsender:
Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Kongens gate 6, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-8619-3 (trykt)
ISBN 978-82-537-8620-9 (elektronisk)
ISSN 1891-5906

ISBN 978-82-537-8619-3

9 788253 786193

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway